

วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ
และการวิจัยทางสังคมศาสตร์

Journal of Social Sciences in
Measurement Evaluation
Statistics and Research

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2

กรกฎาคม - ธันวาคม 2567

Vol.5 No.2

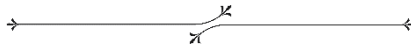
July - December 2024

ISSN 2710-2466 (Online)

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์

1. ต้นฉบับบทความ ให้ระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน วุฒิการศึกษา/ตำแหน่งทางวิชาการ สถานที่ทำงานหรือสังกัด อีเมล และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทความต้องจัดพิมพ์ดังนี้

1.1 บทความมีความยาวประมาณ 15-18 หน้า กระดาษขนาดเอ 4 จัดพิมพ์ด้วยตัวอักษร ThSaraban PSK หัวข้อขนาด 18 พอยต์ และเนื้อหาในบทความขนาด 16 พอยต์

1.2 จัดเตรียมบทความในเทมเพลตที่วารสารกำหนด

2. บทความที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเป็นบทความด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล สถิติ และการวิจัย โดยบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาต้องเป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัยทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ตามเกณฑ์มาตรฐานของการรับบทความ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 บทความพิเศษ บทความทั่วไป บทความปริทรรศน์ บทความวิจัย บทความวิเคราะห์สถานการณ์ บทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการจัดทำวารสาร

2.2 บทความวิชาการอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวารสารการวัดและประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3. บทความแต่ละบทความต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

4. บทความจะต้องจัดทำบรรณานุกรมตามระบบ APA 7 (American psychological Association) 7th edition

5. ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาล้นกรองคุณภาพ โดยได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ ในรูปแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review) และผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความนั้น ๆ

6. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อนหรืออยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น

7. บทความที่ผู้เขียนเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารการวัดและประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต้องไม่มีการลอกเลียนผลงานทางวิชาการ

8. ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับถึงบรรณาธิการวารสารการวัดและประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ผ่านระบบวารสารออนไลน์ ในรูปแบบไฟล์ Word และ ไฟล์ Pdf โดยรายละเอียดของไฟล์ที่นำเสนอ ประกอบไปด้วย ไฟล์แรก คือ ไฟล์ที่มีข้อมูลครบถ้วนตามเทมเพลต และไฟล์ที่สอง คือ ไฟล์ที่ไม่มีข้อมูลของผู้เขียน

9. กองบรรณาธิการอาจมีการเรียบเรียงและปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสม

10. เนื้อหาของบทความเป็นความคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียน ซึ่งไม่ได้หมายความว่า กองบรรณาธิการเห็นพ้องกับความคิดดังกล่าวด้วย

11. หากทางวารสารตรวจพบว่า มีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามนำข้อความทั้งหมด หรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสาร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ แนวคิด และผลงานวิจัยด้านการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเสนอบทความวิชาการ บทความวิจัย และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป

ขอบเขตของวารสาร

วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ รับผิดชอบตีพิมพ์บทความวิจัย และบทความวิชาการ ด้านการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่เป็นผลงานวิจัยหรือผลงานวิชาการที่เคยได้รับการเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารอื่น

กระบวนการตรวจสอบ

บทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณากลั่นกรองคุณภาพ โดยได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ ในรูปแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review) และผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความนั้น ๆ สงวนสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2535 เพื่อความสะดวกในการพิจารณา

ความถี่ในการตีพิมพ์

กำหนดออกราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ โดยฉบับที่ 1 มีกำหนดออกในเดือนมกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 มีกำหนดออกในเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

นโยบายการรับบทความ

กองบรรณาธิการวารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีความยินดีรับตีพิมพ์บทความด้านการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. ผลงานวิชาการที่ส่งมาเพื่อขอตีพิมพ์ต้องไม่เคยเผยแพร่ในสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ๆ
2. การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ส่งบทความโดยตรง กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการรับหรือปฏิเสธบทความเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณากลั่นกรองคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน (blind review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความนั้น ๆ
4. ข้อความที่ปรากฏในบทความแต่ละเรื่องที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน แต่ละท่านไม่เกี่ยวข้องกับกองบรรณาธิการและคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด ความรับผิดชอบด้านเนื้อหา และการตรวจร่างบทความแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน หากมีความผิดพลาดใด ๆ ผู้เขียนต้องรับผิดชอบต่อบทความของตนเอง
5. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผู้ประสงค์จะส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารติดต่อกองบรรณาธิการวารสาร

สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 0-2504-7261-3

นโยบาย

วารสารฉบับนี้เปิดโอกาสให้เข้าถึงเนื้อหาได้ทันทีบนหลักการที่ทำให้การวิจัยเผยแพร่สู่สาธารณะได้อย่างเสรี สนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ระดับโลกมากขึ้น

ผู้ให้การสนับสนุน

สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้สนับสนุน/แหล่งสนับสนุน

สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

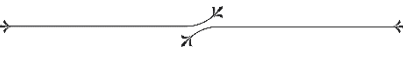
ประวัติวารสาร

สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีหน้าที่ความรับผิดชอบหลักด้านงานวิชาการวัดผล ประเมินผล และเผยแพร่ความรู้ด้านการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัย จึงมีความประสงค์ที่จะเผยแพร่ความรู้ที่หลากหลาย รวมถึงพัฒนาระบบการเผยแพร่สารสนเทศทางวิชาการ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลของบุคลากร และผู้สนใจทั่วไป สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย โดยการใช้ระบบออนไลน์เป็นสื่อในการจัดการเผยแพร่สารสนเทศทางวิชาการดังกล่าว ให้สามารถเข้าถึงสาธารณะได้ และเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรของหน่วยงานได้เผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยสู่หน่วยงานภายนอก ดังนั้นจึงมีการจัดทำวารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2563 มีรูปแบบเผยแพร่เป็นฉบับออนไลน์ มีกำหนดการเผยแพร่ราย

6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มีกำหนดการเผยแพร่ในช่วงเดือนมกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 มีกำหนดการเผยแพร่ในช่วงเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัย ทางสังคมศาสตร์ เปิดให้บริการโดยไม่มีค่าใช้จ่าย โดยเปิดรับบทความอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี และมีเป้าหมายที่พัฒนาเข้าสู่มาตรฐานของคุณภาพผลงานวิชาการ ทั้งนี้วารสารได้รับการประเมินคุณภาพเพื่อเข้าสู่ฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) ในฐานที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2566 ไปจนถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2567

รายนามกองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เมธินี วงศ์วานิช รัชมกการณ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภมาส ชุมแก้ว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา กาญจนวิสุทธิ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน บุระรัช

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รองศาสตราจารย์ ดร.อัสรา ประเสริฐสิน

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจิรา ธรรมไชยงกูร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ เจริญดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณรงค์ ทิพย์ประชัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญสินี เล่าส้ม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ เกิดศรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ อิงชาติเจริญ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ จำแนกสาร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศจี จิระโร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริมปรีชญ์ คณินพศุตย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ ดร.สฤณีเทพ สุขแก้ว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ ดร.วินิตา แก้วเกื้อ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ ดร.สมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ ดร.สุพรรณษา หลังประเสริฐ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ ดร.รัชกฤษ ธนพัฒน์ดล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ปิยนภา สิริฤทธิ์

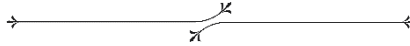
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ออกแบบปก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภมาส ชุมแก้ว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บทบรรณาธิการ

วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เป็นวารสารที่สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ แนวคิด และผลงานวิจัยด้านการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป

เนื้อหาในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิชาการ 1 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา และบทความวิจัย 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่องแรก การพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยประยุกต์ใช้โมเดลการจัดการความรู้เชิงรุก และโมเดลการวิจัยปฏิบัติการ เรื่องที่สอง การใช้แบบจำลอง CIPP และแนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา เรื่องที่สาม เครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอ: กรณีศึกษาอำเภอถ้าพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องที่สี่ ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเรื่องที่ห้า บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญในการพิจารณาและคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพมาลงตีพิมพ์ โดยทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ ในรูปแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review) และผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้ที่มาจากหลากหลายสถาบันและมีความรู้ความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความนั้น ๆ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ในการอ่าน รวมทั้งให้คำแนะนำต่อบทความแต่ละฉบับ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ และขอเชิญชวนคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป เสนอบทความเข้ารับการพิจารณาลั่นกรองตีพิมพ์ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

- ❖ การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา
ชารินทร์ สุวรรณวงศ์ 1-20

บทความวิจัย

- ❖ การพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEx) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยประยุกต์ใช้โมเดลการจัดการความรู้ เชิงและโมเดลการวิจัยปฏิบัติการ
สุขใจ รอยกุลเจริญ 21-37
- ❖ การใช้แบบจำลอง CIPP และแนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา
มินตรา สมจิตต์, ศิริชัย กาญจนวาสี และ โชติกา ภาชีผล 38-52
- ❖ เครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอ: กรณีศึกษาอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช
สิริวิทย์ จินย้าน, วรวิทย์ วัฒนเดชไพศาล และ ธโรธร ตู่ทองคำ 53-75
- ❖ ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
แพรวนภา ปันฉิม, พนิดา พานิชวัฒนะ และ จุฑามาศ แสงงาม 76-87
- ❖ บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
จิรพรรณ เฟื่องขจร และ สมถวิล วิจิตรวรรณ 88-106

บทวิจารณ์หนังสือ

- ❖ Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches
ศุภรัตน์ อิงชาติเจริญ 107-109

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา

Systematic Review in Educational Research

ชาริน สุวรรณวงศ์^{1*}

Charin Suwanwong¹

¹ปร.ด.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) อาจารย์ ดร. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

E-mail: charins@sg.swu.ac.th

Received: November 15, 2023 / Revised: March 31, 2024 / Accepted: December 18, 2024

บทคัดย่อ

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบถือเป็นรูปแบบการวิจัยเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ทางการศึกษาในหลายประเด็น เพื่อให้เป็นตัวช่วยในการตอบคำถามการวิจัยที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะในส่วนของ การออกแบบการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ กระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่เข้มงวด รัดกุม และโปร่งใส เพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการทราบ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย 2) การสืบค้นงานวิจัย การค้นหาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการทราบ เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการทบทวนวรรณกรรม 3) การกำหนดเกณฑ์คัดเข้าและคัดออกงานวิจัย การตัดสินใจว่างานวิจัยใดควรเข้าร่วมกระบวนการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยใดควรถูกตัดออก เพื่อรักษาคุณภาพและเป็นไปตามเป้าหมายของการทบทวน 4) การประเมินคุณภาพงานวิจัย การตรวจสอบและประเมินคุณภาพของงานวิจัยที่รวบรวมมา โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 5) การสกัดข้อมูลและการรายงานผลการสังเคราะห์งานวิจัย การสกัดข้อมูลจากงานวิจัยที่เลือกเพื่อนำมาใช้ในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ และการสรุปและรายงานผลเพื่อนำข้อมูลไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้และนโยบายที่เหมาะสม การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบนี้ช่วยให้นักวิจัยทางการศึกษาสามารถรวบรวมองค์ความรู้ทางการศึกษาอย่างมีระเบียบและมีคุณภาพเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้และนโยบายทางการศึกษาที่เหมาะสมต่อบริบทและความต้องการทางการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ : การศึกษา, การสังเคราะห์งานวิจัย, การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

Abstract

The systematic review serves as a research framework for gathering educational knowledge on various topics, aiding in addressing crucial research questions, particularly in the context of learning design, educational technology, and various learning formats. The systematic review process involves rigorous, structured, and transparent steps to ensure research quality and achieve the desired research objectives. Key steps in this process include: 1) Defining research questions and objectives: Clearly identifying the focus and goals of the review. 2) Research inquiry: Searching for and collecting research relevant to the topic of interest to serve as a valuable information source for the literature review. 3) Inclusion and exclusion criteria: Deciding which research works should be included in the literature review process and which should be excluded to maintain quality and alignment with the review objectives. 4) Quality assessment of research: Evaluating and assessing the quality of the collected research works using predefined criteria. And 5) Data extraction, synthesis, and reporting of research findings: Extracting data from selected research works for systematic literature review purposes and summarizing and reporting the findings to inform the development of appropriate learning models and education policies. This systematic review process enables educational researchers to systematically gather structured and high-quality educational knowledge, which can be used to enhance learning models and policies tailored to current and future educational contexts.

Keywords: Education, Research Synthesis, Systematic Review

บทนำ

ในภูมิทัศน์ของการวิจัยด้านการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่เข้มแข็งและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยแสดงถึงแนวคิดที่รอบคอบและโปร่งใสในการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่ เพื่อตอบคำถามการวิจัยและบอกให้ทราบถึงการปฏิบัติด้านการศึกษาที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ ในเบื้องต้นนี้จะเป็นการนำเสนอแนวคิดหลักๆ เกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา โดยรายละเอียดของบทความวิชาการครั้งนี้ประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ วัตถุประสงค์และขอบเขต ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ สิ่งที่ต้องพิจารณา ผลกระทบต่อการปฏิบัติและนโยบายทางการศึกษา ประโยชน์และข้อจำกัด แนวโน้มของการสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษา

ความหมายของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเป็นระเบียบวิธีการวิจัยที่มีโครงสร้างที่มีกระบวนการที่เข้มแข็งในการระบุ การประเมิน และการสังเคราะห์หลักฐานที่มีอยู่ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคำถามหรือหัวข้อวิจัยเฉพาะในด้านการศึกษา (Petticrew & Roberts, 2006) โดยแตกต่างจากการทบทวนวรรณกรรมแบบดั้งเดิม (Traditional narrative reviews) มักเป็นการบรรยายพรรณนา ไม่มีการสืบค้นวรรณกรรมที่เป็นระบบ ไม่มีการรายงานระเบียบวิธีวิจัย คำที่ใช้สืบค้น ฐานข้อมูลที่ใช้ รวมถึงเกณฑ์คัดเข้า/คัดออกงานวิจัย และมักมุ่งเน้นประเด็นการศึกษาที่ผู้วิจัยเป็นผู้เลือกเอง หรืออีกนัยหนึ่งคือ มโนคติในการเลือกงานวิจัย (Jahan et al., 2016) โดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเป็นการปฏิบัติตามหลักการแนวทางและมาตรฐานที่เข้มงวดเพื่อให้มีความโปร่งใส สามารถทำซ้ำได้ และวิเคราะห์ทำความเข้าใจผลการวิจัยที่มีอยู่ด้วยการรวบรวมการประเมินและการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างเป็นระบบ การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีความมุ่งหวังที่จะให้มุมมองที่เป็นข้อสรุปและเป็นหลักฐานเชิงปฏิบัติในปรากฏการณ์ทางด้านการศึกษา

ความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

ในยุคสมัยที่เต็มไปด้วยการวิจัยทางการศึกษาที่มีเพิ่มมากขึ้น นักการศึกษา (Educators) ผู้วางนโยบาย (Policymakers) และผู้วิจัย (Researchers) ต่างก็เผชิญกับงานที่ยิ่งใหญ่ในการคัดกรองข้อมูลจำนวนมากเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจบางสิ่งบางอย่าง การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเป็นวิธีการที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการเป็นสิ่งที่ชี้นำทางในเชิงระเบียบวิธีวิจัยและเชิงประจักษ์ให้กับการวิจัยด้านการศึกษา การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบยังให้วิธีการในการสกัดหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องและเข้มแข็งที่สุดที่จะนำทางนักการศึกษาและผู้วางนโยบายในการปฏิบัติที่ได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์และการสร้างการตัดสินใจบางอย่างทางด้านการศึกษา ทั้งนี้ การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบยังช่วยในการเชื่อมโยงช่องว่าง (gap) ระหว่างการวิจัยและปฏิบัติการศึกษา ทั้งสนับสนุนการแปลงจากผลการวิจัยเป็นกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตร และการกำหนดนโยบายการศึกษา (Newman & Gough, 2020)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของเนื้อหา

วัตถุประสงค์หลักของเนื้อหาในครั้งนี้ เป็นการเปิดเผยความซับซ้อนของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบภายในบริบทของการวิจัยทางการศึกษา เนื้อหาในครั้งนี้จึงมีเป้าหมายที่จะให้ผู้สอน นักวิจัย ผู้สร้างนโยบาย และผู้ที่สนใจในการวิจัยทางการศึกษาเกิดความเข้าใจในหลักการ วิธีการ และการนำการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบไปใช้ โดยการสำรวจกระบวนการขั้นตอนต่อขั้นตอน ความท้าทาย และผลกระทบที่เป็นไปได้ของการทบทวนวรรณกรรม เนื้อหานี้จึงมีความมุ่งหวังที่จะเสริมสร้างพลังให้กับผู้อ่านมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณและใช้ประโยชน์จากระเบียบวิธีวิจัยให้เกิดความก้าวหน้าในการเสริมสร้างความรู้และการปฏิบัติทางการศึกษา ผ่านการตรวจสอบกระบวนการขั้นตอนแต่ละขั้นตอน ความท้าทาย และผลกระทบที่

เป็นไปได้ของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ รวมทั้งยังได้นำเสนอเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ไปพร้อมกับทิศทางในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา

ขั้นตอนหลักในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเป็นวิธีการวิจัยที่รัดกุมและมีความครอบคลุมในการสังเคราะห์และสรุปงานวิจัยที่มีอยู่ภายใต้หัวข้อที่เฉพาะเจาะจง โดยมีขั้นตอนที่สำคัญที่ช่วยให้กระบวนการทบทวนมีความโปร่งใส มีความเป็นปรนัย และสามารถสร้างใหม่ได้ (Newman & Gough, 2020; Polanin et al., 2017) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย (Defining Research Questions and Objectives)

สำหรับการวิจัยทางการศึกษา กระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเป็นสิ่งสำคัญ โดยจะตั้งต้นจากขั้นตอนพื้นฐาน นั่นคือ การกำหนดคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยจะต้องชัดเจน ขั้นตอนนี้จะทำให้หน้าที่เป็นเข็มทิศนำทางกระบวนการทบทวนทั้งหมด

มีแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างคำถามการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยทางสุขภาพ และได้มีการนำมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น นั่นคือ กรอบแนวคิด PICO มีองค์ประกอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- Population: P (ประชากร) ประชากรเป็นกลุ่มบุคคลที่เราสนใจ อาจเป็นกลุ่มนักเรียนในช่วงอายุต่าง ๆ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบทางการศึกษา
- Intervention: I (การแทรกแซง) ในกรอบแนวคิด PICO การแทรกแซง หมายถึง การกระทำหรือกลยุทธ์ที่เราใช้ อาจเป็นวิธีการสอน หลักสูตร การนำเทคโนโลยีมาใช้ รูปแบบการเรียนการสอน หรือโปรแกรมทางการศึกษารูปแบบอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประเมิน
- Comparison: C (การเปรียบเทียบ) การเปรียบเทียบสามารถเป็นได้ทั้งวิธีการสอนแบบดั้งเดิม โปรแกรมทางเลือกอื่น ๆ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้อื่น ๆ หรือแม้แต่การไม่มีโปรแกรมใด ๆ
- Outcome: O (ผลลัพธ์) ผลลัพธ์เกี่ยวข้องกับผลหรืออิทธิพลที่เราคาดว่าจะเกิดขึ้น อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงผลการเรียนรู้หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจของครู หรือผลลัพธ์อื่น ๆ

เมื่อกำหนดองค์ประกอบภายในกรอบแนวคิด PICO ครบถ้วนหมดแล้ว จึงจะสามารถกำหนดคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญว่าคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยไม่เพียงแต่เฉพาะเจาะจงตามองค์ประกอบ PICO เท่านั้น แต่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับบริบทของการวิจัยทางการศึกษาด้วย

ตัวอย่าง

- Population : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
Intervention : วิธีการสอนที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ
Comparison : วิธีการสอนแบบดั้งเดิม
Outcome : ความคล่องแคล่วในการอ่าน

จากกรอบ PICO ดังกล่าว เราสามารถกำหนดคำถามการวิจัยที่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง คือ “ผลของวิธีการสอนที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ สามารถเพิ่มความคล่องแคล่วในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แตกต่างจากวิธีการสอนแบบดั้งเดิมอย่างไร” หรือเราสามารถใช้กรอบ PICO ในการกำหนดคำถามการวิจัยในการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ได้เช่นกัน คือ “ความสัมพันธ์ในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างไร

ตัวอย่าง

- Population : นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
Intervention : ความลื่นไหลในการเรียนรู้ (Learning flow)
Comparison : -
Outcome : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นอกจากนี้ ยังมีกรอบแนวคิดอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการวิจัยทางการศึกษา ได้แก่ กรอบ PICO โดยกรอบ ดังกล่าวจะนำมาใช้กำหนดคำถามการวิจัยที่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และกรอบ SPIDER โดยมักนำมาใช้กำหนดคำถามการวิจัยได้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและ/หรือการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นต้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิด PICO และ SPIDER

กรอบแนวคิด	องค์ประกอบ	ตัวอย่าง	คำถามการวิจัย
PICO	P	Population (ประชากร)	ครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนชนบทที่มีการเข้าถึง
	I	Intervention (การแทรกแซง)	เทคโนโลยีจำกัดที่มีประสบการณ์และปรับใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน
	Co	Context (บริบท)	อย่างไร
SPIDER	S	Sample (กลุ่มตัวอย่าง)	ประสบการณ์ การรับรู้ และวิธีการที่ใช้ในการเล่าเรื่องของครูระดับ
	PI	Phenomenon of interest (ปรากฏการณ์ที่สนใจ)	อนุบาลในการสอนทักษะการอ่านออกเขียนได้เป็นอย่างไร
	D	Design (การออกแบบ)	การวิจัยเชิงคุณภาพ
	E	Evaluation (การประเมิน)	ประสบการณ์ การรับรู้ และวิธีการที่ใช้ในการเล่าเรื่อง
	R	Research type (รูปแบบการวิจัย)	การสัมภาษณ์เชิงลึก

เมื่อพิจารณาคำถามการวิจัยของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จะเห็นได้ว่าไม่แตกต่างจากคำถามการวิจัยประเภทอื่น ๆ แต่เมื่อพิจารณาถึงการสร้างคำถามการวิจัย จะเห็นได้ว่า มีวิธีการสร้างคำถามการวิจัยที่มีกรอบแนวคิด และเป็นคำถามการวิจัยที่มุ่งเน้นประเด็นคำถามที่เฉพาะเจาะจงด้วยการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีอยู่แล้ว ดังนั้น คำถามการวิจัยด้วยวิธีการนี้จึงเป็นการออกแบบเพื่อระบุ ประเมิน และสังเคราะห์ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่มีอยู่มากกว่าที่จะทำให้ได้ข้อมูลใหม่เหมือนงานวิจัยแบบปฐมภูมิ เช่น งานวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เป็นต้น

เมื่อกำหนดคำถามการวิจัยได้แล้ว สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบได้ โดยเราสามารถตั้งวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประเมินอิทธิพลของโปรแกรม เพื่ออธิบายประสบการณ์ของการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการรูปแบบใหม่ หรือเพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กพิการ เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว ขั้นตอนนี้อธิบายเป็นกระบวนการที่สำคัญ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมุ่งเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีความเฉพาะเจาะจงและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่สนใจ และเมื่อใช้กรอบแนวคิด PICO หรือรูปแบบอื่น ๆ เช่น PICO และ SPIDER เป็นต้น เราสามารถนำกรอบต่าง ๆ ที่เหมาะสมในสิ่งที่เราสนใจศึกษา มาใช้กำหนดคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย รวมทั้งนำมากำหนดเป็นคำสืบค้น และเกณฑ์คัดเข้า-คัดออก ซึ่งถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

2. กลยุทธ์การสืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Relevant Literature Search Strategies)

สำหรับการวิจัยทางการศึกษา การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจำเป็นที่จะต้องมีการค้นหาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนนี้อธิบายเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้การทบทวนไม่มีอคติและมีความครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการระบุงานวิจัยและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้ในการทบทวน โดยมีกลยุทธ์ที่ช่วยค้นหางานวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยลดความเสี่ยงที่จะเกิดอคติต่าง ๆ และการทบทวนมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเพื่อให้ได้งานวิจัยที่ตรงกับสิ่งที่เราสนใจศึกษา

กลยุทธ์การสืบค้นวรรณกรรมที่มีประสิทธิภาพในการวิจัยทางการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้การเลือกฐานข้อมูล (Selecting Databases) เริ่มต้นด้วยการระบุฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มที่จะมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัยมากที่สุด สำหรับการวิจัยทางการศึกษา ฐานข้อมูล ได้แก่ ERIC, PsycINFO และแหล่งข้อมูลทางการศึกษา รวมไปถึงฐานข้อมูลกว้าง ๆ อย่างเช่น PubMed, Web of Science, Scopus, ThaiJO ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี

- การเลือกคำสำคัญ (Keyword Selection) เลือกคำสำคัญและวลีที่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัยอย่างระมัดระวัง โดยต้องเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับกรอบ PICO ที่เราได้วางไว้ และสามารถใช้คำเหมือน (synonyms) และคำกว้าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ยกตัวอย่างเช่น ถ้างานวิจัยศึกษาอิทธิพลของการทำสมาธิที่มีต่อระดับความเครียดของนักเรียน คำสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ “การทำสมาธิ” “สุขภาวะ” “นักเรียน” และ “การลดความเครียด” เป็นต้น

- การพัฒนาคำเชื่อมในการสืบค้น (Search String Development) การสร้างคำเชื่อมเพื่อรวมคำสำคัญและวลีที่เราเลือกไว้ด้วยกัน โดยสามารถใช้คำว่า “AND,” “OR,” และ “Not คำเชื่อมเหล่านี้จะช่วยปรับการสืบค้นได้ดีขึ้นยกตัวอย่างเช่น “การทำสมาธิ” AND “นักเรียน” AND “การลดความเครียด” เป็นต้น

- การนำหัวเรื่องมาใช้ร่วมกัน (Incorporating Subject Headings) เราสามารถใช้หัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อของเราได้ สำหรับการวิจัยทางการศึกษา หัวเรื่องที่เกี่ยวข้องอาจเป็น “โปรแกรมทางการศึกษา” หรือ “วิธีการจัดการเรียนการสอน” ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มความแม่นยำในการสืบค้นมากขึ้น

- วรรณกรรมที่ไม่มีการตีพิมพ์ (Grey Literature) เราไม่ควรมองข้ามวรรณกรรมที่ไม่มีการตีพิมพ์ถือเป็นสิ่งที่น่าสนใจนอกเหนือการตีพิมพ์ เช่น การประชุมวิชาการ วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย สำหรับการวิจัยทางการศึกษา วรรณกรรมที่ไม่มีการตีพิมพ์อาจเป็นคลังเก็บหนังสือมหาวิทยาลัย เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และองค์การทางด้านการศึกษา

ขั้นตอนนี้ จะช่วยให้การสืบค้นงานวิจัยมีประสิทธิภาพ เพิ่มความเข้มงวดรัดกุมและความครบถ้วน สมบูรณ์ให้กับการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมากขึ้น นำไปสู่การเพิ่มความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ให้กับงานวิจัยทางการศึกษาได้มากขึ้น

3. การเลือกเกณฑ์การคัดเข้า/คัดออกงานวิจัย (Selection Criteria for Including/Excluding Studies)

การกำหนดเกณฑ์คัดเข้าและคัดออกเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เกณฑ์เหล่านี้จะช่วยให้การทบทวนเกี่ยวกับงานวิจัยมีความสอดคล้องกับคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย เพิ่ม ความถูกต้องและความสัมพันธ์กันของข้อค้นพบที่เราสนใจ

กระบวนการของการเลือกเกณฑ์ มีรายละเอียดดังนี้

- **การออกแบบการวิจัย (Study Design)** การระบุประเภทของงานวิจัยควรนำมาพิจารณาเป็น เกณฑ์ สำหรับการวิจัยทางการศึกษา เกณฑ์นี้อาจเกี่ยวข้องกับการเลือกการวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยกึ่งทดลอง การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงสังเกต หรือการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ การวิจัย

- **ประชากร (Population)** กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เราสนใจศึกษา โดยอาจมุ่งเน้นไปที่ นักเรียนประถมศึกษา ครู ครอบครัว หรือกลุ่มประชากรเฉพาะที่อยู่ภายในบริบททางการศึกษา ความชัดเจน ในการกำหนดประชากรช่วยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

- **การแทรกแซงและการเปรียบเทียบ (Intervention and Comparison)** ควรระบุโปรแกรมหรือ วิธีการศึกษาที่เราใช้ให้ชัดเจน ในบางกรณีเราอาจตั้งเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเปรียบเทียบกับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าคำถามการวิจัยเกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 แนวคิดขึ้นไป

- **การวัดผลลัพธ์ (Outcome Measures)** ระบุผลลัพธ์หลักหรือตัวแปรที่เราสนใจศึกษา ซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งของคำถามการวิจัยที่งานวิจัยที่เราเลือกจะต้องรายงานด้วย ในการวิจัยทางการศึกษา ผลลัพธ์มักเป็น ความสำเร็จทางวิชาการ การมีส่วนร่วมของนักเรียน หรือการพัฒนาวิชาชีพครู

- **วันที่ตีพิมพ์ (Publication Date)** การกำหนดกรอบเวลาสำหรับงานวิจัยที่ตีพิมพ์ จะช่วยให้เรา มุ่งเน้นกับงานวิจัยที่ตีพิมพ์ที่เป็นปัจจุบันที่สุด หรือหากคำถามการวิจัยมีบริบทของประวัติศาสตร์ก็ได้ เช่น เน้น ช่วงโควิด-19 เป็นต้น

- **ภาษา (Language)** กำหนดภาษาที่เราจะใช้พิจารณางานวิจัย การตัดสินใจนี้ขึ้นอยู่กับความคล่อง แคล่งทางภาษาของทีมวิจัยและขอบเขตของการวิจัย

กระบวนการหรือขั้นตอนของการเลือกงานวิจัย ด้วยการกำหนดเกณฑ์คัดเข้าและคัดออกช่วยมุ่งเน้นไปที่คำถามการวิจัย การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษาจะช่วยให้ได้งานวิจัยได้ตรง และมีประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้ได้วิเคราะห์ข้อค้นพบและข้อสรุปจากงานวิจัยได้ตรงมากขึ้น

4. การประเมินคุณภาพงานวิจัยที่คัดเลือกไว้ (Quality Assessment of Included Studies)

ในการวิจัยทางการศึกษา การประเมินคุณภาพของงานวิจัยเป็นขั้นตอนสำคัญในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการประเมินความเข้มงวดและความน่าเชื่อถือของงานวิจัยว่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ขั้นตอนนี้จะช่วยให้สามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของงานวิจัยและประเมินความเชื่อมั่นโดยภาพรวม ทั้งยังช่วยให้งานวิจัยที่คัดเลือกลามีคุณภาพสูงและมีระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมที่จะนำมาสู่ข้อสรุปของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

กระบวนการประเมินคุณภาพงานวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

- **คัดเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม (Select Appropriate Tools)** เลือกเครื่องมือหรือแบบบันทึกรายการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เหมาะสมกับการออกแบบการวิจัยที่เลือกไว้ในทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เครื่องมือโดยทั่วไปที่ใช้ในการวิจัยทางการศึกษา ได้แก่ Cochrane Risk of Bias สำหรับงานวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Controlled Trial (RCT) รวมทั้ง Joanna Briggs Institute (JBI) ที่สามารถใช้ในงานวิจัยได้หลายรูปแบบ

- **มีผู้ประเมินที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Reviewers)** การประเมินคุณภาพงานวิจัย จะต้อง มีผู้ประเมินมากกว่า 2 คนขึ้นไป ผู้ประเมินแต่ละคนจะประเมินคุณภาพงานวิจัยโดยใช้เครื่องมือประเมินคุณภาพงานวิจัยที่คัดเลือกไว้ การประเมินของแต่ละคนจะลดโอกาสที่จะเกิดอคติและเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับ การประเมินคุณภาพงานวิจัย (Kolaski et al., 2023)

- **การเตรียมเอกสารโปร่งใส (Transparent Documentation)** ผู้ประเมินจะเตรียมเอกสารอย่างโปร่งใส โดยจะกำหนดมุมมองต่าง ๆ ของการประเมินคุณภาพ (เช่น อคติจากการเลือก อคติจากผลการปฏิบัติงาน อคติจากการตรวจสอบ) ว่ามีคุณภาพต่ำ คุณภาพสูง หรือไม่แน่ใจ ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้ประเมินควรให้ความสำคัญและควรแก้ไขด้วยการพูดคุยร่วมกันหรืออาจปรึกษาผู้ประเมินคนที่ 3

- **การให้คะแนนคุณภาพงานวิจัยโดยรวม (Overall Quality Rating)** หลังจากประเมินคุณภาพงานวิจัยในแต่ละข้อเสร็จแล้ว ผู้ประเมินจะสามารถให้คะแนนคุณภาพงานวิจัยโดยรวมในงานวิจัยแต่ละเรื่องได้ การให้คะแนนนี้สะท้อนว่างานวิจัยมีคุณภาพในระดับใด คุณภาพสูง คุณภาพปานกลาง หรือคุณภาพต่ำ ขั้นตอนนี้ช่วยให้สามารถแยกแยะงานวิจัยได้ว่างานวิจัยใดมีความเข้มงวดทางด้านระเบียบวิธีวิจัยจากงานวิจัยที่มีข้อจำกัดได้

5. การสกัดข้อมูลและการสังเคราะห์ (Data Extraction and Synthesis)

ในการวิจัยทางการศึกษา กระบวนการสกัดข้อมูลและการสังเคราะห์เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ขั้นตอนนี้ช่วยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาจากงานวิจัยที่เราเลือกและสรุปข้อค้นพบหลัก ขั้นตอนนี้ช่วยให้การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระบบ เพิ่มความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของข้อค้นพบจากการทบทวน

กระบวนการของการสกัดข้อมูลและการสังเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

- **พัฒนาแบบฟอร์มสกัดข้อมูล (Develop a Data Extraction Form)** สร้างแบบฟอร์มสกัดข้อมูลแบบมีโครงสร้าง โดยมีข้อมูลที่รวบรวมมาจากการวิจัยแต่ละเรื่อง แบบฟอร์มออกแบบเพื่อให้ได้รายละเอียดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย สำหรับการวิจัยทางการศึกษา อาจเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ คุณลักษณะงานวิจัย (เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีที่พิมพ์) การออกแบบและระเบียบวิธีวิจัย คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมการวิจัย (เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา) รายละเอียดโปรแกรม (เช่น คำอธิบายเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา) การวัดผลลัพธ์ (เช่น เครื่องมือประเมิน เกณฑ์ประเมิน) และผลการวิจัยและข้อค้นพบหลัก

- **มีผู้ประเมินที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Reviewers)** เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของกระบวนการสกัดข้อมูล จะต้องเป็นผู้ประเมินมากกว่า 2 คนขึ้นไป แต่ผู้ประเมินแต่ละคนจะสกัดข้อมูลจากงานวิจัยที่คัดเลือกไว้ โดยใช้แบบฟอร์มสกัดข้อมูล วิธีการนี้จะช่วยลดอคติและความคลาดเคลื่อนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- **สังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis)** ภายหลังจากการสกัดข้อมูล ขั้นตอนต่อไปคือ การสังเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้ ข้อมูลที่รวบรวมมาแล้วจะทำการสรุปและสังเคราะห์ในประเด็นตามคำถามการวิจัย ซึ่งการสังเคราะห์ข้อมูลจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การวิจัย การสังเคราะห์ข้อมูลนี้อาจเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทางสถิติ การวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง หรือการบรรยายเล่าเรื่องจากข้อค้นพบก็ได้

- **บรรยายเล่าเรื่องกับการวิเคราะห์เมตา (Narrative vs. Meta-analysis)** จะเลือกวิธีการใดขึ้นอยู่กับธรรมชาติของข้อมูลและคำถามการวิจัย หากต้องการสรุปข้อค้นพบในวิธีการบรรยายให้ใช้การสังเคราะห์แบบเล่าเรื่อง ในขณะที่เดียวกันหากมีการนำข้อมูลทางสถิติมารวมกันเป็นผลการวิจัยจากงานวิจัยหลายเรื่องจึงให้ใช้การวิเคราะห์เมตา

ในขั้นตอนนี้ จะทำให้เราได้ข้อมูลที่สำคัญจากงานวิจัยหลาย ๆ เรื่อง นำไปสู่ข้อค้นพบที่มีความหมายที่มุ่งเน้นประเด็นตามคำถามการวิจัยในการวิจัยทางการศึกษา ด้วยกระบวนการสกัดข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล ผลลัพธ์จากขั้นตอนนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ขั้นตอนของการสร้างข้อสรุปของการทบทวน

ตัวอย่างการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

1. การกำหนดคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย (Defining Research Questions and Objectives) ได้กำหนดตามกรอบ PICO โดยให้

- Population: P เป็นนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย
- Intervention: I (การแทรกแซง) เป็นวิธีการจัดการเรียนสอนโดยใช้ AI
- Comparison: C (การเปรียบเทียบ) เป็นวิธีการจัดการเรียนสอนแบบดั้งเดิม เช่น บรรยาย
- Outcome: O (ผลลัพธ์) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

จากกรอบ PICO ดังกล่าว ทำให้สามารถกำหนดคำถามการวิจัย คือ “ผลของวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ AI ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย แตกต่างจากวิธีการจัดการเรียนสอนแบบดั้งเดิมอย่างไร”

วัตถุประสงค์การวิจัย: เพื่อศึกษาประสิทธิผลของวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ AI เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการจัดการเรียนสอนแบบดั้งเดิมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

2. กลยุทธ์การสืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Relevant Literature Search Strategies)

- ฐานข้อมูล (Selecting Databases) ได้แก่ ERIC, Scopus และ ThaiJO
- การเลือกคำสำคัญ (Keyword Selection) ได้แก่ (“AI” OR “Artificial intelligence” OR “Chatbot” OR “Machine learning”) AND (“Pedagogy” OR “Teaching” OR “Learning” OR “Education” OR “Curriculum”) AND (“College student” OR “University student”)

3. การเลือกเกณฑ์การคัดเข้า/คัดออกงานวิจัย (Selection Criteria for Including/Excluding Studies)

3.1 เกณฑ์คัดเข้างานวิจัย

- งานวิจัยศึกษาด้วยการวิจัยเชิงทดลอง
- งานวิจัยศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรี
- งานวิจัยศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้ AI
- งานวิจัยศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นตัวแปรตาม
- งานวิจัยในช่วง 5 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2019 จนถึงปัจจุบัน
- งานวิจัยศึกษาเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย

3.2 เกณฑ์คัดออกงานวิจัย

- งานวิจัยศึกษาด้วยการวิจัยภาคตัดขวาง การวิจัยช่วงยาว การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยประเภทการสังเคราะห์งานวิจัย
- งานวิจัยศึกษาในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยในระดับบัณฑิตศึกษา หรือกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย
- งานวิจัยศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอนด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ AI แต่ไม่ได้มีการใช้ AI ในการจัดการเรียนการสอน
- งานวิจัยที่เข้าถึงฉบับสมบูรณ์ไม่ได้

4. การประเมินคุณภาพงานวิจัยที่คัดเลือกไว้ (Quality Assessment of Included Studies)

เลือกเครื่องมือหรือแบบบันทึกการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เหมาะสมกับการออกแบบการวิจัยที่เลือกไว้ในทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่พัฒนาโดย Joanna Briggs Institute (JBI)

5. การสกัดข้อมูลและการสังเคราะห์ (Data Extraction and Synthesis)

กระบวนการของการสกัดข้อมูลและการสังเคราะห์ มีรายละเอียดดังนี้

- สร้างแบบฟอร์มสกัดข้อมูลแบบมีโครงสร้าง โดยมีข้อมูลที่รวบรวมมาจากการวิจัยแต่ละเรื่อง ได้แก่ คุณลักษณะงานวิจัย (เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีที่พิมพ์) คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมการวิจัย (เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา) รายละเอียดโปรแกรม (เช่น คำอธิบายเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา) การวัดผลลัพธ์ (เช่น เครื่องมือประเมิน เกณฑ์ประเมิน) และผลการวิจัยและข้อค้นพบหลัก

- ใช้การวิเคราะห์เมตา เพื่อคำนวณค่าขนาดอิทธิพลเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนว่ามีค่าขนาดอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ที่แตกต่างกับวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมขนาดเท่าไร

ผลลัพธ์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจะช่วยเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่หนักแน่นว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยได้จริงสามารถนำไปพัฒนาเป็นนโยบายที่เป็นรูปธรรมให้กับอาจารย์มหาวิทยาลัยคิดค้นวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ AI เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้มากขึ้น เนื่องจากการพิจารณาจากค่าขนาดอิทธิพลที่มาจากการสังเคราะห์งานวิจัยจำนวนหลายชิ้นงานวิจัย

ความโปร่งใสในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

ความโปร่งใสเป็นหลักการพื้นฐานในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เป็นสิ่งที่ทำให้กระบวนการมีความเข้มงวดรัดกุม สามารถทำซ้ำได้ และปราศจากอคติ ในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบให้ความสำคัญกับความโปร่งใส และแนวทาง PRISMA ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเข้มงวดรัดกุม สามารถทำซ้ำได้ และปราศจากอคติ (Rigor, Reproducibility and Avoiding Bias) ระเบียบวิธีวิจัยที่โปร่งใสช่วยให้เกิดความเข้มงวดรัดกุมในการวิจัยทางการศึกษา เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารในกระบวนการดังกล่าว จะมีนักวิชาการท่านอื่นช่วยกลั่นกรองบทความวิจัย เป็นการประเมินความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของการศึกษา การพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบช่วยทำให้เกิดความมั่นใจในผลการวิจัย เป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับงานวิจัยทางการศึกษามากขึ้น เช่น หากทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบกับโปรแกรมด้านการศึกษาของนักเรียนที่มีความผิดปกติในการอ่าน การรายงานกลยุทธ์การสืบค้นและเกณฑ์คัดเข้า/คัดออกที่โปร่งใสช่วยให้งานวิจัยที่คัดเลือกมีความเกี่ยวข้องและประยุกต์ใช้กับกลุ่มประชากรที่เราสนใจ เป็นการลดความเสี่ยงด้านอคติด้านการเลือกงานวิจัย ทั้งยังส่งเสริมการทำซ้ำได้ ซึ่งหมายความว่า ผู้วิจัยท่านอื่น ๆ สามารถจำลองการศึกษาด้วยข้อมูลที่เราได้ ในบริบทของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่โปร่งใสเกี่ยวกับกลยุทธ์การสืบค้น การสกัดข้อมูล และการประเมินคุณภาพงานวิจัยจะช่วยให้นักวิชาการท่านอื่นสามารถไปทำซ้ำได้ ความสามารถในการทำซ้ำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการยืนยันตรวจสอบผลการวิจัยและการสร้างที่อยู่บนงานวิจัยที่มีอยู่ (López-Nicolás et al., 2022; Polanin et al., 2020)

2. แนวทาง PRISMA

แนวทาง PRISMA หรือ The Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses เป็นกรอบแนวคิดที่มีโครงสร้างที่ทำให้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีความโปร่งใสมากขึ้น โดยจะประกอบไปด้วย

(1) รายการข้อคำถาม (Checklist of Item) PRISMA จะมีรายการข้อคำถามสำคัญในการรายงานการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยข้อคำถามจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถรายงานเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ผลการศึกษา และข้อสรุปได้อย่างเป็นระบบ การปฏิบัติตามรายการข้อคำถามช่วยให้ไม่พลาดส่วนสำคัญของการทบทวน ดังตารางที่ 2

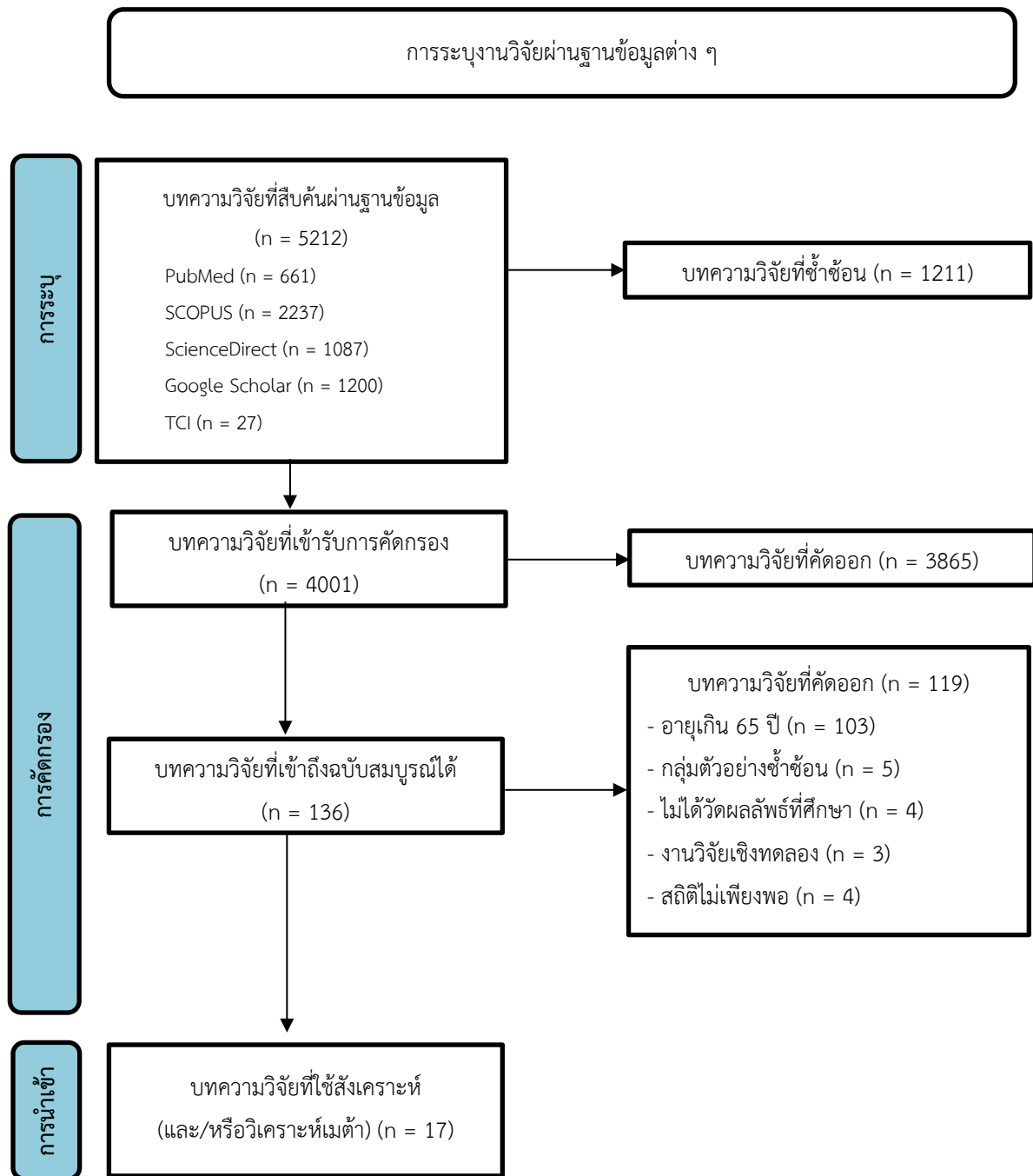
ตารางที่ 2 ตัวอย่างรายการข้อคำถามใน PRISMA

หัวข้อ	ข้อ	รายการข้อคำถาม
ชื่อเรื่อง	1	ระบุในรายงานว่าเป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ
วัตถุประสงค์	4	มีข้อความเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หรือคำถามของการทบทวน
กลยุทธ์สืบค้น	7	แสดงกลยุทธ์สืบค้นในทุกฐานข้อมูล รวมถึงมีการใช้การกรองและการจำกัดข้อมูล
วิธีการสังเคราะห์	13a	อธิบายกระบวนการที่ใช้เพื่อตัดสินใจว่างานวิจัยใดที่คัดเลือกเข้ามาสังเคราะห์
	13b	อธิบายวิธีการที่ใช้เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการนำเสนอหรือการสังเคราะห์ เช่น การจัดการข้อมูลสถิติที่ขาดหาย หรือการแปลงข้อมูล
คุณลักษณะการวิจัย	17	อ้างอิงแต่ละงานวิจัยที่เลือกไว้และนำเสนอคุณลักษณะของการวิจัยแต่ละเรื่อง
ผลการสังเคราะห์	20b	นำเสนอผลการสังเคราะห์ทางสถิติ ด้วยการวิเคราะห์เมตา แนะนำเสนอผลการประมาณค่าและช่วงความเชื่อมั่น และวัด Heterogeneity
อภิปรายผล	23c	อภิปรายข้อจำกัดของกระบวนการทบทวนที่ใช้
	23d	อภิปรายการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงปฏิบัติ นโยบาย และการวิจัยในอนาคต

ที่มา: ปรับปรุงมาจาก Page et al. (2021)

(2) แผนภาพ (Flow Diagram) PRISMA มีแผนภาพที่แสดงถึงกระบวนการของการทบทวน ตั้งแต่การสืบค้นข้อมูลในขั้นต้นไปยังขั้นตอนการคัดเลือกรายงานวิจัย และการสรุปงานวิจัยที่คัดเลือกได้ทั้งหมด โดยแผนภาพดังกล่าวจะให้ข้อมูลภาพรวมที่ชัดเจนของกระบวนการที่ได้มาซึ่งงานวิจัย เช่น หากทบทวน

วรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกอบรมของครูที่มีต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน การปฏิบัติตามรายการข้อความคำถามใน PRISMA จะช่วยให้เกิดความโปร่งใสในการรายงานกลยุทธ์การสืบค้น การระบุเกณฑ์คัดเข้า/คัดออก การประเมินคุณภาพงานวิจัย และแผนภาพก็จะแสดงให้เห็นว่างานวิจัยต่าง ๆ ที่เลือกเข้ามาเป็นอย่างไรในแต่ละขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวอย่างแผนภาพ PRISMA
ที่มา: `ปรับปรุงมาจาก Chiangkhong et al. (2023)

โดยสรุปแล้ว ความโปร่งใสถือเป็นสิ่งสำคัญในการวิจัยทางการศึกษา เป็นสิ่งที่สนับสนุนความซื่อตรง ความเข้มงวดรัดกุม และความเชื่อถือได้ของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ นักวิจัยที่ให้ความสำคัญกับระเบียบวิธีวิจัยที่โปร่งใสและปฏิบัติตามแนวทาง PRISMA จะช่วยเพิ่มคุณภาพและผลกระทบของการวิจัยทางการศึกษา อันเป็นผลให้เกิดคุณค่าให้กับหลักฐานเชิงประจักษ์ในสาขาทางการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการปฏิบัติและนโยบายทางการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการปฏิบัติและนโยบายทางการศึกษา การสังเคราะห์งานวิจัยที่เข้มงวดรัดกุมช่วยสร้างการตัดสินใจด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีอยู่ ช่วยให้เกิดกลยุทธ์การสอนที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนานโยบายทางการศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อนักเรียนและระบบการศึกษาในภาพรวม โดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ทางการศึกษา ดังนี้ (Howard et al., 2022; Knogler et al., 2022; Shi et al., 2022; Sjölund et al., 2022; Zawacki-Richter et al., 2020)

1. การสร้างแนวปฏิบัติด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีอยู่ การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบช่วยให้นักการศึกษา ผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนในการสร้างนโยบายได้นำหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยสามารถสังเคราะห์ผลการวิจัยจากงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อช่วยระบุแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ และโปรแกรมที่ประสบความสำเร็จ เช่น การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับประสิทธิผลของชั้นเรียนขนาดเล็กซึ่งอาจลดอัตราส่วนนักเรียนต่อครูลง แต่นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น นักการศึกษาสามารถใช้หลักฐานนี้เพื่อชี้แนะให้เกิดชั้นเรียนขนาดเล็กในโรงเรียน เพื่อผลลัพธ์ให้เกิดผลลัพธ์ทางวิชาการของนักเรียนที่ดีขึ้น

2. การพัฒนานโยบายและการตัดสินใจทางการศึกษา การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีผลต่อการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายทางการศึกษา ผู้ที่มีส่วนในการสร้างนโยบายจะนำข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากการสังเคราะห์เพื่อมาสร้างแนวทาง กฎระเบียบ และการปฏิรูปทางการศึกษาซึ่งสิ่งเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากการวิจัยทั้งสิ้น

3. กรณีศึกษาที่แสดงถึงผลกระทบ มีกรณีศึกษาจำนวนมากถึงแสดงถึงผลกระทบที่จับต้องได้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในด้านการศึกษา กรณีศึกษาต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่า การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีอิทธิพลต่อการพัฒนาแนวปฏิบัติและนโยบายทางการศึกษาในบริบทต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาในโรงเรียนที่อาจสาธิตถึงข้อค้นพบของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบที่มีต่อประสิทธิผลของเทคโนโลยีในชั้นเรียนที่นำไปสู่การยอมรับโปรแกรมการเรียนรู้ทางดิจิทัลใหม่ ๆ โดยการประเมินภายหลังอาจแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการตัดสินใจด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มี

โดยสรุปแล้ว การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเป็นเสมือนสะพานที่เชื่อมโยงการวิจัยและการปฏิบัติในสาขาทางการศึกษา ไม่เพียงแต่ให้นักการศึกษาได้กลยุทธ์ที่มาจากหลักฐานเชิงประจักษ์เท่านั้น

แต่ยังเสริมสร้างพลังให้กับผู้ที่มีส่วนในการสร้างนโยบายได้ก่อร่างนโยบายที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบทางการศึกษา อิทธิพลของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบสามารถเป็นหลักฐานทั้งในชั้นเรียน โรงเรียน และสถาบันการศึกษาทั่วโลกที่ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และนักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ประโยชน์และข้อจำกัดของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

ผู้เขียนได้พบเห็นสิ่งที่เป็นประโยชน์และข้อจำกัดบางอย่างของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประโยชน์ของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Munn et al., 2018)

1. ทำให้ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อทางการศึกษาที่เราสนใจ โดยเฉพาะองค์ความรู้หรือหลักฐานเชิงประจักษ์ในประเด็นการศึกษาในระดับนานาชาติ
2. ช่วยให้ได้การตัดสินใจด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อนำมาเป็นทางเลือกเกี่ยวกับกลยุทธ์ โปรแกรม และนโยบายทางการศึกษา เป็นการยืนยันว่าแนวปฏิบัติที่ใช้อยู่ได้ผลหรือไม่ ทั้งยังอาจทำให้ได้แนวปฏิบัติใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในการศึกษา
3. เนื่องจากกระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีความโปร่งใสและมีความเข้มงวดและรัดกุม จึงช่วยลดความเสี่ยงของอคติต่าง ๆ ได้
4. ทำให้สามารถระบุช่องว่างของการวิจัยได้ บางครั้งการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบช่วยให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องทำการตรวจสอบเพิ่มเติม อาจเห็นผลการวิจัยที่ขัดแย้งกัน นำไปสู่การวิจัยต่อไปในอนาคต และช่วยกำหนดคำถามการวิจัยใหม่ ๆ ได้
5. สามารถนำเสนอข้อค้นพบที่ซับซ้อนให้อยู่ในโครงสร้างและเข้าถึงได้ง่าย ข้อมูลที่ชัดเจนช่วยให้นักการศึกษา นักวิจัย และผู้มีส่วนในการสร้างนโยบายสามารถมองหาข้อมูลที่เชื่อถือได้เพื่อนำไปใช้ต่อไปได้

ข้อจำกัดที่เป็นไปได้ของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

1. ใช้ทรัพยากรมาก ทั้งในเรื่องเวลา ความเชี่ยวชาญ และการเงิน เพราะต้องใช้เวลาในการสืบค้นข้อมูล การสกัดข้อมูล และประเมินคุณภาพงานวิจัย
2. มักมีผลต่ออคติจากการตีพิมพ์ (publication bias) เนื่องจากงานวิจัยที่มีนัยสำคัญหรือผลการวิจัยในเชิงบวกมีแนวโน้มที่จะได้รับการตีพิมพ์ ซึ่งมีผลต่อข้อสรุปของการทบทวนได้
3. คุณภาพของงานวิจัยที่คัดเลือกมา คุณภาพของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบขึ้นอยู่กับคุณภาพของงานวิจัยที่เลือกมา ถ้างานมีคุณภาพต่ำ ข้อค้นพบอาจขาดความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง
4. ความแตกต่างของงานวิจัยที่คัดเลือกมา เช่น มีความแตกต่างกันในระเบียบวิธีวิจัย ประชากร หรือโปรแกรม สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการสังเคราะห์ มีผลต่อการตีความข้อค้นพบได้

การทำความเข้าใจทั้งประโยชน์และข้อจำกัดที่อาจเป็นไปได้ของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเป็นสิ่งจำเป็นที่นักวิจัย นักการศึกษา และผู้มีส่วนในการสร้างนโยบายควรนำมาพิจารณาในการใช้วิธีการนี้ อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแปลความข้อค้นพบในบริบทของการตัดสินใจทางการศึกษา

แนวโน้มของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษาเริ่มมีการศึกษาและข้อค้นพบมากขึ้นในปัจจุบัน แต่ด้วยสถานการณ์และความเป็นพลวัตของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ประเด็นทางการศึกษาไม่ได้หยุดนิ่งไปด้วย จึงทำให้เกิดประเด็นทางการศึกษาใหม่ ๆ ขึ้นมาอยู่เสมอ ผู้เขียนจึงได้แนะนำว่าแนวโน้มของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจึงมีหัวข้อที่สำคัญ ดังนี้

1. การสังเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์แบบรวดเร็ว (Rapid Evidence Synthesis) ด้วยการพัฒนาทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว จึงต้องการการตอบสนองต่อคำถามวิจัยอย่างรวดเร็ว ระเบียบวิธีวิจัยด้วยการสังเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์แบบรวดเร็วจึงมีความเหมาะสม โดยมุ่งเน้นคำถามการวิจัยที่เป็นปัจจุบัน ช่วยให้เกิดการตัดสินใจด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีอยู่ได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรค COVID-19 การสังเคราะห์ด้วยวิธีนี้ช่วยให้นักการศึกษาและผู้มีส่วนในการสร้างนโยบายได้ข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของกลยุทธ์การเรียนรู้ทางไกล

2. การทบทวนการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ (User-Engaged Reviews) แนวโน้มของการศึกษาเน้นไปที่ผู้ใช้ เช่น ครูอาจารย์ นักเรียน หรือสมาชิกในชุมชน ภายในกระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยแนวคิดดังกล่าวกล่าวถึงคำถามการวิจัยและกระบวนการทบทวนจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของผู้ที่จะใช้ข้อค้นพบนี้ ยกตัวอย่างเช่น ในการทบทวนการศึกษาแบบครอบคลุม (Inclusive Education) นักการศึกษาและผู้ปกครองมาขอคำปรึกษาในระหว่างขั้นตอนการออกแบบและสังเคราะห์การทบทวน ซึ่งทำให้การวิจัยมุ่งเน้นการปฏิบัติและเป็นสิ่งที่นำมาปฏิบัติได้

3. การสังเคราะห์แบบมีปฏิสัมพันธ์และเป็นภาพ (Interactive and Visual Syntheses) เริ่มมีผู้ที่สนใจในการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบให้สามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้ง่ายขึ้น การสังเคราะห์รูปแบบนี้มักเกี่ยวข้องกับ Infographics เว็บไซต์ที่มีปฏิสัมพันธ์ และมัลติมีเดียที่นำเสนอข้อค้นพบของการทบทวนในรูปแบบที่เป็นมิตรกับผู้ใช้ ยกตัวอย่างเช่น การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการสอนวิชาศิลปะอาจนำเสนอผ่านเว็บไซต์ที่มีปฏิสัมพันธ์ เช่น วิดีโอ กราฟฟิก และเรื่องราว จากนักเรียนและครู เพื่อถ่ายทอดข้อค้นพบหลักของการทบทวนในรูปแบบของการมีส่วนร่วม

4. การทบทวนระหว่างประเทศและข้ามวัฒนธรรม (International and Cross-Cultural Reviews) โดยการศึกษาเริ่มเป็นโลกาภิวัตน์มากขึ้น การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจะช่วยขยายขอบเขตไปสู่มุมมองระหว่างประเทศและข้ามวัฒนธรรม ซึ่งแนวโน้มการวิจัยจะให้กลยุทธ์และโปรแกรมทางการศึกษาที่อาจมีมุมมองที่แตกต่างกันในบริบททางด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสังคมที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น การ

ทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับประสิทธิผลของการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี อาจทำการเปรียบเทียบข้อค้นพบระหว่างประเทศและวัฒนธรรม ซึ่งทำให้อิทธิพลของโปรแกรมมีความแตกต่างหลากหลาย

ทิศทางและแนวโน้มในอนาคตของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและการมีส่วนร่วมกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความท้าทายและโอกาสทางสาขาการศึกษา นักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงควรจับตามองถึงพัฒนาการดังกล่าวเพื่อให้อยู่ในหัวแถวของการตัดสินใจด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ทางด้านการศึกษา

สรุป

กระบวนการของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบถือเป็นกรอบการวิจัยที่มีคุณค่าในการรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านการศึกษาในหลาย ๆ ประเด็น เป็นเครื่องมือหนึ่งที่เขาได้ใช้ในการกำหนดคำถามการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนรู้ เทคโนโลยีการศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนที่เข้มงวดรัดกุม มีโครงสร้าง และโปร่งใส ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้งานวิจัยมีคุณภาพและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่ต้องการได้ ได้แก่ 1) กำหนดคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ 2) การสืบค้นข้อมูล 3) การเลือกตามเกณฑ์คัดเข้า/คัดออก 4) การประเมินคุณภาพการวิจัย และ 5) การสกัดข้อมูลและรายงานผลการสังเคราะห์ ด้วยกระบวนการดังกล่าว ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้นักวิจัยทางการศึกษา ผู้มีส่วนในการสร้างนโยบาย และนักปฏิบัติพิจารณาการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบให้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการตอบโจทย์การพัฒนาการศึกษา การใช้วิธีการดังกล่าวนี้ จะช่วยให้สามารถสร้างการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาจากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีอยู่ได้ สามารถเชื่อมโยงระหว่างช่องว่างการวิจัยและช่องว่างของการปฏิบัติได้ ช่วยให้องค์ความรู้ทางการศึกษายังคงทันสมัยและสามารถปรับตัวไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และช่วยให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือที่จะมีการพัฒนาการวิจัยและนโยบายทางการศึกษา โดยภาพรวมแล้ว การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงอนาคตของการศึกษาด้วยการรวบรวมองค์ความรู้ทางการศึกษา วิธีการนี้สามารถเพิ่มคุณภาพของการวิจัยทางการศึกษาสามารถร่างการตัดสินใจในเชิงนโยบาย ทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาการปฏิบัติทางการศึกษาได้ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้และนโยบายทางการศึกษาที่เหมาะสมต่อบริบทและความต้องการทางการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต

รายการอ้างอิง

- Chiangkhong, A., Suwanwong, C., & Wongrostrai, Y. (2023). Lifestyle, clinical, and occupational risk factors of recurrent stroke among the working-age group: A systematic review and meta-analysis. *Heliyon*, 9(3), e13949. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13949>
- Howard, B., Diug, B., & Ilic, D. (2022). Methods of teaching evidence-based practice: A systematic review. *BMC Medical Education*, 22(1), 742. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03812-x>
- Jahan, N., Naveed, S., Zeshan, M., & Tahir, M. A. (2016). How to conduct a systematic review: A narrative literature review. *Cureus*, 8(11), e864. <https://doi.org/10.7759/cureus.864>
- Knogler, M., Hetmanek, A., & Seidel, T. (2022). Determining an evidence base for particular fields of educational practice: A systematic review of meta-analyses on effective mathematics and science teaching. *Frontiers in Psychology*, 13, 873995. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.873995>
- Kolaski, K., Logan, L. M., & Ioannidis, J. P. A. (2023). Guidance to best tools and practices for systematic reviews. *Systematic Reviews*, 12, 96. <https://doi.org/10.1186/s13643-023-02255-9>
- López-Nicolás, R., López-López, J. A., Rubio-Aparicio, M., & Sánchez-Meca, J. (2022). A meta-review of transparency and reproducibility-related reporting practices in published meta-analyses on clinical psychological interventions (2000-2020). *Behavior Research Methods*, 54(1), 334-349. <https://doi.org/10.3758/s13428-021-01644-z>
- Munn, Z., Stern, C., Aromataris, E., Lockwood, C., & Jordan, Z. (2018). What kind of systematic review should I conduct? A proposed typology and guidance for systematic reviewers in the medical and health sciences. *BMC Medical Research Methodology*, 18, 5. <https://doi.org/10.1186/s12874-017-0468-4>
- Newman, M., & Gough, D. (2020). Systematic reviews in educational research: Methodology, perspectives and applications. In O. Zawacki-Richter, M. Kerres, S. Bedenlier, M. Bond, & K. Buntins (eds.), *Systematic reviews in educational research* (pp. 3-22). Springer.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffman, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., McGuinness, L. A., ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated

guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 371, n71.

<https://doi.org/10.1136/bmj.n71>

Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic review in the social sciences: A practical guide*. Blackwell Publishing.

Polanin, J. R., Hennessy, E. A., & Tsuji, S. (2020). Transparency and reproducibility of meta-analyses in psychology: A meta-review. *Perspectives on Psychological Science*, 15(4), 1026-1041. <https://doi.org/10.1177/1745691620906416>

Polanin, J. R., Maynard, B. R., & Dell, N. A. (2017). Overviews in education research: A systematic review and analysis. *Review of Educational Research*, 87(1), 172-203. <https://doi.org/10.3102/0034654316631117>

Shi, Y., Pyne, K., Kulophas, D., & Bangpan, M. (2022). Exploring equity in educational policies and interventions in primary and secondary education in the context of public health emergencies: A systematic literature review. *International Journal of Educational Research*, 111, 101911. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2021.101911>

Sjölund, S., Lindvall, J., Larsson, M., & Ryve, A. (2022). Using research to inform practice through research-practice partnerships: A systematic literature review. *Review of Education*, 10(1), e3337. <https://doi.org/10.1002/rev3.3337>

Zawacki-Richter, O., Kerres, M., Bedenlier, S., Bond, M., & Buntins, K. (2020). *Systematic reviews in educational research*. Springer.

การพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษา
เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยประยุกต์ใช้โมเดลการจัดการความรู้เชิง
และโมเดลการวิจัยปฏิบัติการ

The Development of the Model to Enhance Staffs Participation in Developing
toward Education Criteria for Performance Excellence (EdPEX) for
Office of Registration and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University
Applying the SECI Knowledge Management Model and
Action Research Model

สุขใจ รอยกุลเจริญ*

Sookjai Roykulcharoen*

*สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

E-mail: jai.kk55@gmail.com

Received: March 22, 2024 / Revised: July 16, 2024 / Accepted: December 18, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2) เพื่อพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) โดยการประยุกต์ใช้โมเดลการจัดการความรู้เชิงและโมเดลการวิจัยปฏิบัติการ และ 3) เพื่อทดลองใช้ ประเมินผล และเสนอแนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากร จำนวน 189 คน ระยะที่ 2 พัฒนา ทดลองใช้ ประเมินผล และเสนอแนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) อยู่ในระดับปานกลางทั้งคะแนนเฉลี่ยรวมและแยกรายด้าน ได้แก่ (1.1) การกำหนดแนวทางประกันคุณภาพการศึกษา (1.2) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา (1.3) การติดตามและประเมินผล และ (1.4) การปรับปรุงและพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา 2) รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความ

เหมาะสมที่จะนำไปใช้งาน กล่าวคือ ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (I-CVI) อยู่ในช่วง .89 – 1.00 และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ .88 3) หลังการทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) สูงกว่าก่อนการทดลอง และคะแนนความพึงพอใจต่อการทดลองอยู่ในในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, SD = 0.47) และ 4) แนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ ต้องมีการขับเคลื่อนทุกภาคส่วนภายในหน่วยงานตามกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ได้เสนอไว้

คำสำคัญ : เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ, โมเดลการจัดการความรู้เชิง, โมเดลการวิจัยปฏิบัติการ, รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were: 1) To study staff participation in developing Education Criteria for Performance Excellence (EdPEX) at the Office of Registration and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University. 2) To develop a model to enhance staff participation in developing toward EdPEX by applying the SECI model and PAOR model. And 3) To trial, evaluate, and propose guidelines for using the model to enhance staff participation in developing toward EdPEX at the Office of Registration and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University. This research consisted of two phases: Phase 1: Studied the participation of 189 personnel who cooperated in answering the questionnaire. Phase 2: Developed, trialed, evaluated, and proposed guidelines for using a model to promote personnel participation. The research findings were as follows: 1) In developing toward EdPEX criteria, both overall and in individual aspects, included: (1.1) establishing guidelines for educational quality assurance; (1.2) implementing educational quality; (1.3) monitoring and evaluation; and (1.4) developing educational quality assurance work. These were rated at a moderate level; 2) the model to enhance staff participation in developing toward EdPEX at the Office of Registration and Evaluation was found to have content validity and usability suitability. The item content validity index (I-CVI) ranged from 0.89 to 1.00, and the content validity index for the entire issue (S-CVI) was 0.88; 3) the experiment, the personnel of the Office of Registration and Evaluation demonstrated higher levels of knowledge, understanding, and ability to contribute to developing toward EdPEX compared to before the experiment. Additionally, personnel satisfaction with the experiment was at the highest level (= 4.57, SD =

0.47); and 4) the guideline for using the model to enhance participation involves driving all sectors within the organization according to various proposed strategies.

Keywords: Education Criteria for Performance Excellence (EdPEX), SECI Model, PAOR Model, The Model to Enhance Participation

บทนำ

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีการดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาหรือในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (กนิษฐา สมเผือก, 2556) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2556 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดนโยบายในการยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยให้ทัดเทียมและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงได้มีประกาศกำหนดแนวทางการนำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) มาใช้ในการประกันคุณภาพภายในเพื่อเป็นหลักในการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็งได้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ช่วยให้สามารถพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างก้าวกระโดด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) ในส่วนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนั้น สภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในการประชุมครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2564 ได้มีมติเห็นชอบให้นำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (EdPEX) มาใช้ในระบบการประกันคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยแทนระบบ CUPT QA (Council of the University Presidents of Thailand Quality Assurance) ที่ใช้อยู่ โดยกำหนดแนวทางในการดำเนินงานให้ระดับมหาวิทยาลัยใช้ EdPEX เติมรูปแบบส่วนระดับสาขาวิชาให้ใช้ EdPEX ในระดับเบื้องต้น ระดับหลักสูตร ให้ใช้เกณฑ์ AUNQA ระดับหลักสูตร ส่วนหน่วยงานสนับสนุนวิชาการก็ได้ถอด EdPEX มาใช้ในการประกันคุณภาพบ้างแล้วเช่นเดียวกัน

ในส่วนของสำนักทะเบียนและวัดผลได้นำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) มาปรับใช้กับงานประกันคุณภาพของสำนัก โดยเริ่มจากการให้ความรู้แก่ผู้บริหารและบุคลากร พร้อมทั้งพัฒนาปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานตามพันธกิจของสำนักให้เป็นระบบและสอดคล้องกับ EdPEX ซึ่งกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารและการดำเนินงานขององค์กรที่ประกอบไปด้วยชุดข้อคำถามสำคัญ 7 หมวด ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) ลูกค้าหรือผู้รับบริการ 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) บุคลากร 6) ระบบปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์ โดยชุดคำถามเหล่านี้จะเชื่อมโยงกันเป็นกรอบการบริหารผลการดำเนินการที่บูรณาการเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งการตอบคำถามเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรจัดการทรัพยากรให้สอดคล้องต้องกัน ค้นหาจุดแข็งและโอกาสการพัฒนาปรับปรุงการสื่อสารการเพิ่มผลผลิตและความมีประสิทธิภาพ รวมทั้งบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ซึ่งสุดท้ายแล้วองค์กรก็จะไปสู่ความเป็นเลิศ ดังนั้น บุคลากรของสำนักทะเบียนและวัดผลตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารและมี

ส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามพันธกิจของหน่วยงานเพื่อให้เกิดผลงานตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของสำนัก ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้จะเป็นกรอบที่จะทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและถ่ายทอดเป้าหมายการดำเนินงานของสำนักไปสู่การปฏิบัติได้

ทั้งนี้เมื่อสำนักทะเบียนและวัดผลได้เริ่มดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่งพบปัญหาที่สำคัญ คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ถูกต้องก่อให้เกิดความสับสนในการดำเนินการและการมีส่วนร่วมจนทำให้มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นการเพิ่มภาระการทำงานที่นอกเหนือจากภาระงานปกติ จึงเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในช่วงเริ่มต้นของการนำ EdPEX มาใช้ สอดคล้องกับผลการศึกษางานเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับความพร้อมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ที่ดำเนินการโดยผู้วิจัยในปี พ.ศ. 2566 พบว่า บุคลากรของสำนักทะเบียนและวัดผลที่ประกอบด้วยผู้บริหารสำนัก หัวหน้าศูนย์/ฝ่าย และหัวหน้างานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานประกันคุณภาพของสำนักกระบுவ่ายขาดความรู้ความเข้าใจที่ต้องเกี่ยวกับเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) และเสนอแนะว่าควรมีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์ EdPEX ของบุคลากรทุกระดับในสำนักทะเบียนและวัดผล

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักทะเบียนและวัดผลมาตั้งแต่เริ่มต้น จึงสนใจทำวิจัยเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) และเพื่อพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ทั้งในระดับบุคลากร สำนัก และมหาวิทยาลัยต่อไป

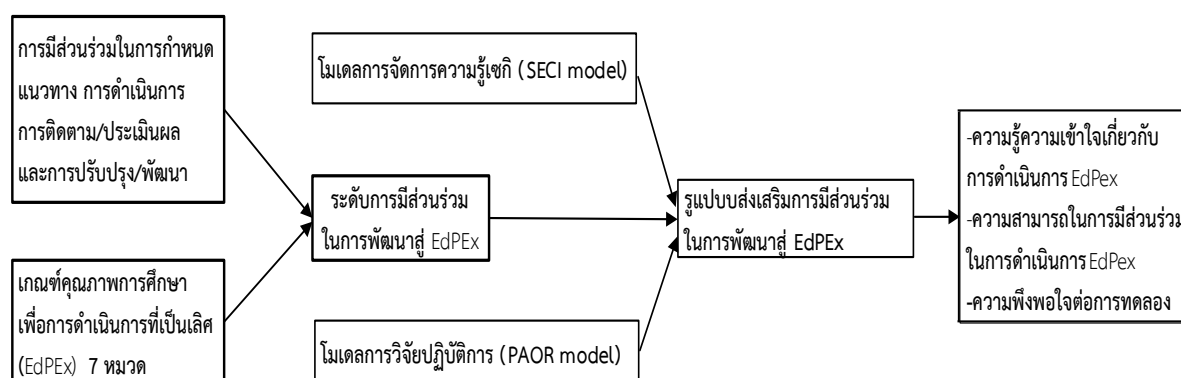
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. เพื่อพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) โดยการประยุกต์ใช้โมเดลการจัดการความรู้เชิงรุกและโมเดลการวิจัยปฏิบัติการ
3. เพื่อทดลองใช้ ประเมินผล และเสนอแนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ตัวแปรที่ศึกษา คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา

สู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ซึ่งประกอบด้วย 7 หมวด ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) กลยุทธ์ 3) ลูกค้า 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ 5) บุคลากร 6) ระบบปฏิบัติการ และ 7) ผลลัพธ์ ระยะที่ 2 นำสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้คู่กับแนวคิดโมเดลการจัดการความรู้ เชิงและโมเดลการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทดลองใช้ ประเมินผล และเสนอแนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) โดยนำไปทดลองใช้กับบุคลากรกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่เพื่อวัดและประเมินคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ความสามารถในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) และความพึงพอใจต่อการทดลอง สามารถแสดงได้ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) และระยะที่ 2 พัฒนา ทดลองใช้ ประเมินผล และเสนอแนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ส่วนวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะและแต่ละขั้นตอนการดำเนินการมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX)

1.1 ประชากรและกลุ่มที่ศึกษา คือ บุคลากรของสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 198 คน แต่มีผู้ที่มีส่วนร่วมตอบแบบสอบถาม 189 คน คิดเป็นร้อยละ 95.45 ของประชากรทั้งหมด

1.2 เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดชนิดตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษา

เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ใน 4 ด้าน รวม 30 ข้อ คำถามเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (มีส่วนร่วมน้อยที่สุด-มีส่วนร่วมมากที่สุด)

คุณภาพของเครื่องมือวิจัยเป็น ดังนี้ 1) ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ข้อคำถามมีค่า IOC ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ .50 ทั้ง 30 ข้อ 2) ความเที่ยง (reliability) พบว่า Cronbach's alpha ของทั้งฉบับเท่ากับ .99 ซึ่งสูงกว่า 0.80 แปลความได้ว่า เครื่องมือวิจัยทั้งฉบับมีความเที่ยงในระดับดี (Streiner, 2003) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคของเครื่องมือวัดแต่ละองค์ประกอบของตัวแปร พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง/การวางแผน เท่ากับ .99 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เท่ากับ .97 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล .99 และด้านการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา เท่ากับ .98

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในช่วงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2565 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนและความสมบูรณ์เพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย จากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้รับกลับคืนมา 189 คน คิดเป็นร้อยละ 95.45

1.4 สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และร้อยละ สำหรับการแปลผลค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ที่กำหนดโดย Best (1981) (พนิดา วัชรระรังษี, 2556) คือ คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง, 1.51-2.50 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย และ 1.00-1.50 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 พัฒนา ทดลองใช้ ประเมินผล และเสนอแนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX)

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในระยะนี้ 1) ประชากร คือ บุคลากรของสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 198 คน จำแนกเป็นบุคลากรสายวิชาการ จำนวน 17 คน และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 181 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรตัวแทนของแต่ละศูนย์/ฝ่ายของสำนักทะเบียนและวัดผลรวม 8 ศูนย์/ฝ่าย 70 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 สำหรับการทดลองครั้งที่ 1 เป็นกลุ่มผู้บริหารและผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพของสำนักทะเบียนและวัดผลโดยตรง จำนวน 25 คน กลุ่มที่ 2 สำหรับการทดลองครั้งที่ 2 ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหารและผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพ กลุ่มอาจารย์ กลุ่มบุคลากรทั่วไป เป็นตัวแทนแต่ละศูนย์/ฝ่าย ซึ่งแต่ละศูนย์ฝ่ายจะทำการคัดเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมและส่งรายชื่อมาให้ผู้วิจัยตามลำดับ

2.2 เครื่องมือในการวิจัย ในระยะนี้ประกอบด้วย 1) แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในการนำไปใช้งานของรูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เป็นแบบประเมินชนิดมาตราประเมินค่า 4 ระดับ (1-4: ควรปรับปรุง พอใช้ ดี และดีมาก) จำนวน 8 ข้อ 2) แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษา

เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เป็นแบบทดสอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน 3) แบบวัดความสามารถในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) โดยใช้แบบประเมินตัวเองหลังการอบรม ด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับ คือ เพิ่มขึ้นมาก เพิ่มขึ้น เท่าเดิม ลดลง ลดลงมาก จำนวน 5 ข้อ และ 4) แบบวัดความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้ร่วมโครงการต่อการทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEX โดยคำถามชนิดมาตราประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 6 ข้อ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในช่วงไตรมาสที่ 2-3 พ.ศ. 2566 โดยดำเนินการ โครงการอบรม 2 รอบ คือ รอบที่ 1 ทดลองกับกลุ่มขนาดเล็ก คือ หัวหน้าและตัวแทนศูนย์ฝ่าย จำนวน รวม 25 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำบทเรียนที่ได้จากการทดลองครั้งที่ 1 ปรับปรุงรูปแบบการอบรมให้มีความเหมาะสมกับบุคลากรที่มีระดับตำแหน่งงานแตกต่างกันและกลุ่มใหญ่กว่าเดิม แล้วนำไปใช้กับการอบรม รอบที่ 2 กับบุคลากรกลุ่มใหญ่ที่ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพ กลุ่มอาจารย์ กลุ่มบุคลากรทั่วไปตัวแทนแต่ละศูนย์/ฝ่าย รวม 45 คน พร้อมกับเก็บข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตาม EdPEX ความสามารถในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตาม EdPEX ความพึงพอใจและความคิดเห็นของบุคลากรต่อการทดลอง

2.4 สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์คุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมของรูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEX ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (content validity index : CVI) ซึ่งแบ่งเป็นค่าดัชนีความตรงรายข้อ (I-CVI) (Polit, & Beck, 2012) ระบุว่าค่า I-CVI ไม่ควรต่ำกว่า 0.78 และค่าดัชนีความตรงรายฉบับ (S-CVI) ที่ได้จากค่าเฉลี่ยของ I-CVI ซึ่งไม่ควรต่ำกว่า 0.80 (Polit, & Beck, 2012)

2) วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของผู้เข้าอบรม เป็นการวิเคราะห์พัฒนาการของผู้เข้าอบรมโดยคำนวณจากร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์ (percentage of relative gain score) เทียบกับคะแนนเต็ม 10 คะแนน คือ $\frac{\text{posttest} - \text{pretest}}{(10 - \text{pretest})} * 100$ และพิจารณาระดับพัฒนาการตามเกณฑ์ของศิริชัย กาญจนวาสี (2532) กล่าวคือ ร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์ 0-25 หมายถึง มีพัฒนาการในระดับต่ำ 26-50 หมายถึง มีพัฒนาการในระดับปานกลาง 51-75 หมายถึง มีพัฒนาการในระดับสูง และ 76-100 หมายถึง มีพัฒนาการในระดับสูงมาก

3) วิเคราะห์ความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการทดลองโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสามารถในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ด้วยค่าสถิติความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล ผลการศึกษาจากบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล 189 คน ตำแหน่งงานส่วนใหญ่เป็นสายสนับสนุน ร้อยละ 91.01 ระดับตำแหน่งงานในปัจจุบันสามลำดับแรก ได้แก่ บุคลากรระดับทั่วไป ร้อยละ 45.50 อาจารย์และอื่น ๆ ร้อยละ 32.28 และหัวหน้างาน/หัวหน้าหน่วย ร้อยละ 14.29 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวม ($\bar{X} = 2.95$, $SD = .96$) และแต่ละประเด็น 4 ด้าน กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 3.00$, $SD = 1.02$) 2) การมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 3.00$, $SD = 1.05$) 3) การมีส่วนร่วมดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 2.98$, $SD = 1.05$) และ 4) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 2.82$, $SD = 1.09$) ตามลำดับ

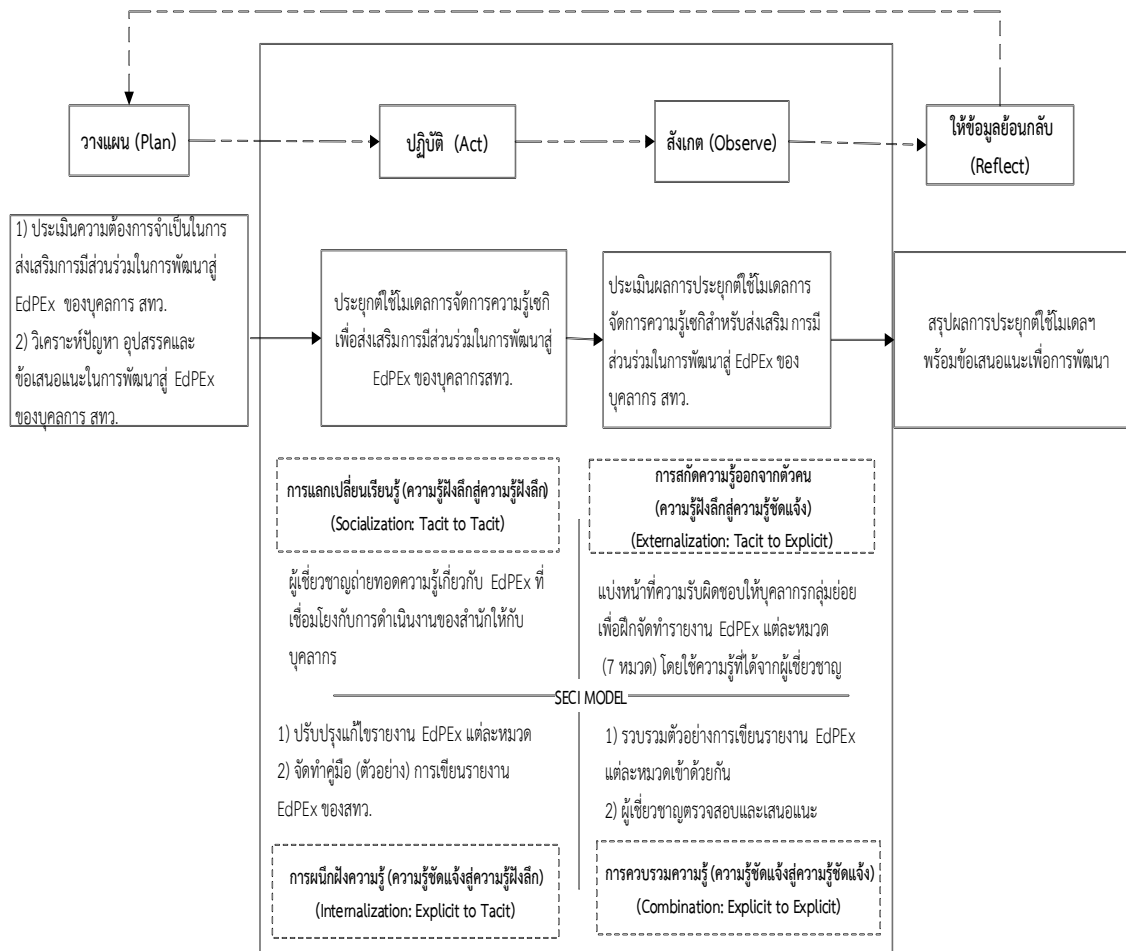
2. การพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ที่เหมาะสมกับบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล ตามโมเดลการวิจัยปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน การดำเนินการประกอบด้วย ศึกษาประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากร พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมที่ผ่านมา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมจากบุคลากรในทุกระดับงานของสำนักทะเบียนและวัดผล

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ การดำเนินการ คือ นำผลการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมสำหรับส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากร โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าถ้าบุคลากรของสำนักมีการแลกเปลี่ยนรู้กันจนกลายเป็นเกลียวความรู้ตามแนวคิดของโมเดลเชกแล้วจะช่วยให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงออกแบบขั้นตอนการปฏิบัติให้มีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ EdPEX จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากรของสำนักในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นระยะเวลา 1 วัน/รุ่น

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต การดำเนินการ คือ ในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ EdPEX จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากรของสำนักในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือ ประกอบด้วย ใบบันทึกการร่วมทำกิจกรรมของบุคลากรตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำแบบวัดสำหรับประเมินความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) และความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อกิจกรรมของบุคลากรที่เข้าอบรม

ขั้นตอนที่ 4 การให้ข้อมูลย้อนกลับ การดำเนินการ คือ ในระหว่างการอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจะแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมตามหมวดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEx) แล้วให้แต่ละกลุ่มเขียนรายงานการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ในหมวดที่ได้รับมอบหมายแล้วส่งตัวแทนกลุ่มมานำเสนอให้ผู้เข้าอบรมทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกันและวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปพัฒนาการเขียนให้ดีขึ้นกว่าเดิมต่อไป ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEx) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผลตามแนวคิดโมเดลการจัดการความรู้เชิงปฏิบัติและการวิจัยปฏิบัติการ

ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของรูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEx ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (I-CVI) อยู่ในช่วง .89 – 1.00 และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ .88 แปลความได้ว่า รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEx ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผลที่ได้จัดทำและพัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้งานจริงต่อไป

3. ผลการทดลองใช้ ประเมินผล แนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

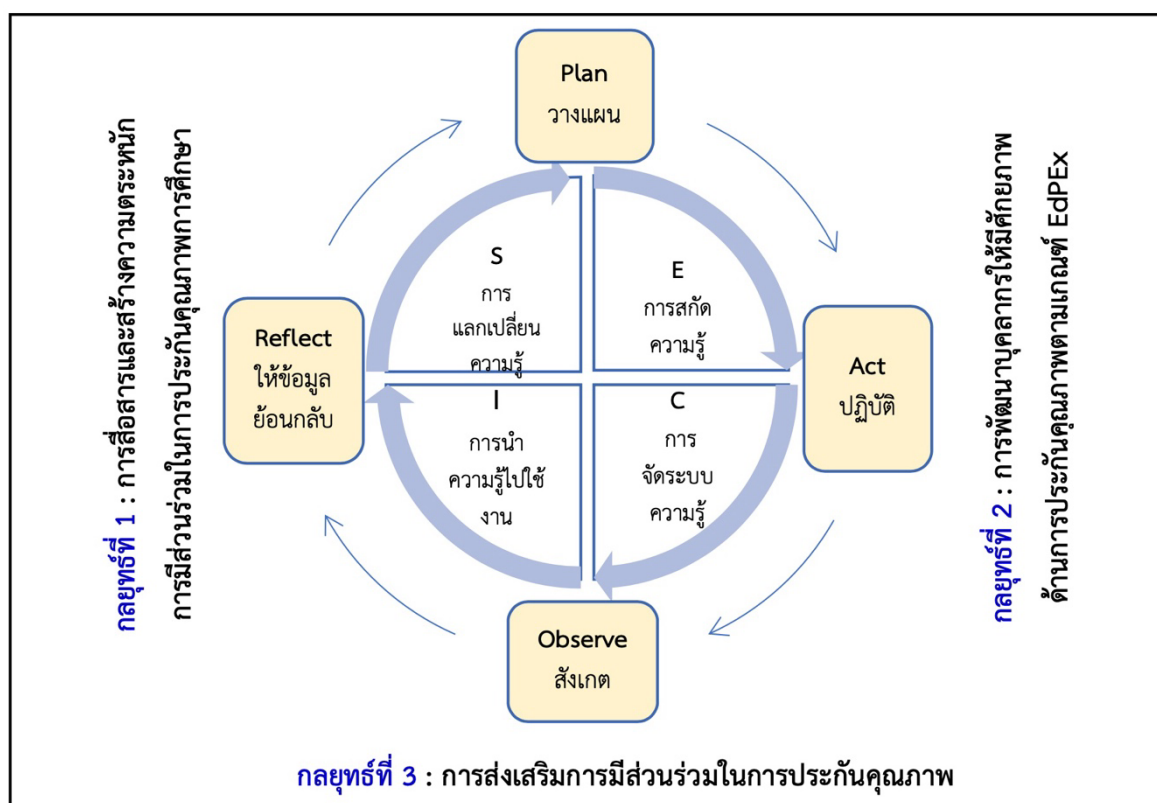
1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) (1.1) “กลุ่มผู้บริหาร” พบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรมเฉลี่ย 5.00 คะแนน หลังการอบรมเฉลี่ย 7.27 คะแนน ร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์เท่ากับ 45 มีพัฒนาการในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจรายบุคคล พบว่า ผู้เข้าอบรมมีคะแนนเพิ่มขึ้นจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 88 ของผู้เข้าอบรมทั้งหมด ส่วน (1.2) “กลุ่มผู้บริหารอาจารย์ และบุคลากรทั่วไป” มีคะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนการอบรมเฉลี่ย 5.16 คะแนน หลังการอบรมเฉลี่ย 7.40 คะแนน ร้อยละพัฒนาการสัมพัทธ์เท่ากับ 45 มีพัฒนาการในระดับปานกลาง

2) ความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสู่ EdPEX (2.1) “กลุ่มผู้บริหาร” หลังการทดลองทุกคนมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสู่ EdPEX เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองในทุกประเด็น กล่าวคือ (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตาม EdPEX (2) ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ “หมวดกระบวนการ (หมวด 1-6)” (3) ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและบทบาทการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการดำเนินการ “หมวดผลลัพธ์ (หมวด 7)” (4) ความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการ “หมวดกระบวนการ (หมวด 1-6)” (5) ความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการดำเนินการ “หมวดผลลัพธ์ (หมวด 7) ส่วน (2.2) “กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรทั่วไป ” พบว่า หลังการทดลองผู้เข้าอบรมทุกคนมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสู่ EdPEX ในระดับเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองในทุกประเด็น กล่าวคือ (1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตาม EdPEX (2) ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ “หมวดกระบวนการ (หมวด 1-6)” (3) ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและบทบาทการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการดำเนินการ “หมวดผลลัพธ์ (หมวด 7)” (4) ความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการ “หมวดกระบวนการ (หมวด 1-6)” และ (5) ความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการดำเนินการ “หมวดผลลัพธ์ (หมวด 7)”

3) ความพึงพอใจต่อการอบรม (3.1) “กลุ่มผู้บริหาร” มีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.38$) คะแนนรายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดสามลำดับแรก คือ (1) วิทยาการหลักในการอบรม 4.86 คะแนน (2) วิทยาการกลุ่มผู้ร่วมดำเนินกิจกรรม และสามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้งานได้จริง 4.64 คะแนน (3) วิธีการวัดและประเมินผลผู้เข้าร่วมอบรม (ก่อนและหลังการอบรม) 4.59 คะแนน ส่วนข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมคาบละ 3 ชั่วโมง รวม 2 คาบ 4.45 คะแนน สำหรับ (3.2) “กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรทั่วไป” มีความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.47$) คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32-4.76$) ข้อที่ได้คะแนนสูงสุดสามลำดับแรก คือ (1) วิทยาการหลักในการอบรม 4.76 คะแนน (2) วิธีการวัดและ

ประเมินผลผู้เข้าร่วมอบรม 4.63 คะแนน และ(3) เนื้อหาที่ใช้ในการอบรม 4.61 คะแนน ส่วนข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการอบรม 4.32 คะแนน

4) แนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล จากผลการวิจัยและผลการวิเคราะห์เชิงลึกนำมาสู่การจัดทำแนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมหรือ “กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล” เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานและการพัฒนาไปสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การสื่อสารและสร้างความตระหนักการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพด้านการประกันคุณภาพตามเกณฑ์ EdPEXแนวทางการ และกลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ แสดงได้ตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล

สรุปและอภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ยังเป็นเรื่องใหม่ที่มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราชและสำนักทะเบียนและวัดผลนำมาใช้ จึงส่งผลให้บุคลากรของสำนักขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง/ชัดเจน อีกทั้งในการดำเนินงานประกันคุณภาพของสำนักที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันยังคงจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มของผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์/ฝ่ายและคณะกรรมการประกันคุณภาพของสำนักเท่านั้น บุคลากรอื่นๆ ที่ไม่ได้รับมอบหมาย ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรทั้งหมด มิใช่จำกัดเฉพาะกลุ่มของผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์/ฝ่ายและคณะกรรมการประกันคุณภาพ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) โดยภาพรวมจึงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวรรณภา ตันทิวักร (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัย “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (EdPEX) คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล” ซึ่งพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง และธัญลักษณ์ ศรีมาตร (2557) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่อง การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข” ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับผลจากการศึกษาของบุรพร กำบุญ และชลนก ไซเชตคณิน (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี” พบว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนา และการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล

ในการพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดโมเดลการจัดการความรู้เชกิ (SECI model) และกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการ (PAOR model) เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตาม EdPEX ระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิกับบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผลจนกระทั่งเกิดเป็นเกลียวความรู้ที่ช่วยสร้างการรับรู้ที่ทั่วถึงภายในสำนัก สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสำนักสู่ EdPEX อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และเมื่อเกิดการปฏิบัติขึ้นแล้วสามารถคงอยู่ในสำนักและมหาวิทยาลัย เป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศได้อย่างยั่งยืน เพราะในกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการ (PAOR model) นั้นจะมีขั้นตอนการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม และในขณะเดียวกันกระบวนการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามเกลียวความรู้ของโมเดลการจัดการความรู้เขาก็มีการถ่ายทอด แปรสภาพจากความรู้ภายนอกสู่ความรู้ภายในบุคคลและจากความรู้ภายในบุคคลจะกลั่นกรองเป็นองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้สำนักและมหาวิทยาลัยสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เพราะรูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEX โดยประยุกต์ใช้แนวคิดโมเดลเชกกีที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถนำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบของการฝึกอบรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) เกิดเป็นความรู้ใหม่ซึ่งจะหมุนเป็นเกลียวไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน (SECI) คือ การแลกเปลี่ยนความรู้ (Socialization) การสกัดความรู้ (Externalization) การจัดระบบความรู้ (Combination) และการนำความรู้ไปใช้งาน (Internalization) (Nonaka & Takeuchi, 1995; 2001) เมื่อนำโมเดลที่พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพก็พบว่า โมเดลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้สร้างโมเดล การดำเนินการตามกระบวนการของโมเดลจะช่วยให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย การออกแบบกิจกรรมสอดคล้องกับโมเดล การอบรมเชิงปฏิบัติการสอดคล้องกับโมเดลและการออกแบบกิจกรรม รูปแบบกิจกรรม เวลาที่ใช้ ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ และประสิทธิภาพของการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีความเหมาะสมกับโมเดล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำโมเดลส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEX ดังกล่าวไปทดลองใช้กับบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล 2) ในการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผล โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มผู้บริหารของสำนักจำนวน 25 คน และกลุ่ม ผู้บริหาร อาจารย์ และบุคลากรระดับทั่วไปของสำนัก จำนวน 45 คน ผลการทดลอง พบว่า หลังการทดลองผู้เข้าอบรมทั้งสองกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) และความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEX ของบุคลากรผู้เข้าอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรม นอกจากนั้นผู้เข้าอบรมก็มีความคิดเห็นและความพึงพอใจเฉลี่ยในระดับมากที่สุดต่อการฝึกอบรมดังกล่าว อธิบายได้ว่าการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เป็นเรื่องใหม่สำหรับสำนักทะเบียนและวัดผล และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ดังนั้น บุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก็จะอยู่ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันแบบเดิมเท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อมหาวิทยาลัยได้นำการประเมินในรูปแบบใหม่ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) มาใช้ทำให้บุคลากรทุกระดับของสำนักเกิดความลังเล สงสัยในประเด็นต่าง ๆ เมื่อมีการฝึกอบรมตามรูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จึงทำให้บุคลากรของสำนักมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการมีส่วนร่วมสูงขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณภา ตันทิวากร (2560) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ (EdPEX) คณะทันตแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพ

การศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ คือ ปัจจัยด้านการมุ่งเน้นการปฏิบัติ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการร่วมมือกันปฏิบัติงานในทุกหน่วยงาน เช่นเดียวกับกนิษฐา สนเผือก (2556) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยวพร้อมกับเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรด้านบริหารจัดการพบว่า ในการมีส่วนร่วมของบุคลากรนั้นต้องมีการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนของคณะและการประกันคุณภาพแก่บุคลากรในหน่วยงานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันเพื่อให้บุคลากรทุกระดับตำแหน่งมีความตระหนักว่าการประกันคุณภาพเป็นงานประจำที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักทะเบียนและวัดผลควรปฏิบัติงานในเชิงรุก โดยเน้นการวางกลยุทธ์ให้บุคลากรในทุกระดับและทุกตำแหน่งได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการตามวงจรเดมมิง และจัดประชุมเพื่อเตรียมการ/ความพร้อมในการตอบคำถาม/บริหารเพื่อให้เกิดผลงานตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ในแต่ละหมวด
2. แต่ละศูนย์/ฝ่ายของสำนักควรจัดสรรอัตรากำลังให้เพียงพอและกระจายความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในแต่ละศูนย์/ฝ่ายอย่างเหมาะสม
3. จากผลการศึกษาบุคลากรได้สะท้อนว่าในทางปฏิบัติจริง ในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนตามเกณฑ์ EdPEX ของสำนักนั้นบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง ดังนั้นแต่ละศูนย์/ฝ่ายต้องทำงานประสานกันกับสำนักงานเลขานุการที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ที่ถูกต้องและจะได้ทบทวนบทบาทหน้าที่ของแต่ละศูนย์/ฝ่ายให้พร้อมรับการประเมิน
4. สำนักทะเบียนและวัดผลโดยสำนักงานเลขานุการร่วมมือกับแต่ละศูนย์/ฝ่ายร่วมกันจัดทำแผนการด้านการประชาสัมพันธ์ด้วยช่องทางและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อเป็นช่องทางในการอัพเดทข่าวสาร องค์ความรู้ และส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกระดับของสำนักอย่างต่อเนื่อง
5. ควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามรูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ให้กับบุคลากรของสำนักทุกระดับอย่างสม่ำเสมอปีละ 1 ครั้ง
6. ควรจัดตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดูแลติดตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของสำนักทะเบียนและวัดผล
7. ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคณะกรรมการที่ดูแลติดตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของสำนักอย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นในฐานะผู้นำของการมีส่วนร่วมและกระจายการรับรู้บทบาทหน้าที่ไปยังบุคลากรระดับปฏิบัติงานหรือบุคลากรทุกคนของสำนักทะเบียนและวัดผล

8. เมื่อสำนักทะเบียนและวัดผลเริ่มต้นประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ EdPEX แล้วควรมีการเผยแพร่ผลการประเมินและจัดกิจกรรมเพื่อตอบทเรียนที่ได้จากการประเมินให้กับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกศูนย์/ฝ่ายของสำนักได้ทราบและร่วมกันปรับปรุงพัฒนาคุณภาพขององค์กร

9. ดำเนินการตามแนวทางแนวทางการใช้รูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผลซึ่งจะต้องขับเคลื่อนตามกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การสื่อสารและสร้างความตระหนักการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา 2) กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีศักยภาพด้านการประกันคุณภาพตามเกณฑ์ EdPEX และ 3) กลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรสำนักทะเบียนและวัดผลมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) เพื่อที่จะได้นำข้อมูลและสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX)

2. ควรทำวิจัยเพื่อศึกษาติดตามการคงอยู่ของความรู้ความเข้าใจรวมถึงความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEX ของบุคลากรที่ฝึกอบรมตามรูปแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสู่ EdPEX ตามแนวคิดโมเดลการจัดการความรู้เชิงกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการ

3. ในอนาคตควรทำวิจัยเพื่อศึกษาและตอบทเรียนที่ได้จากผลการประเมินสำนักทะเบียนและวัดผลตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX)

รายการอ้างอิง

กนิษฐา สมเผือก. (2556). การศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะพัฒนาการท่องเที่ยว. รายงานการวิจัย. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ชยกร ศิริโยธา. (2564). การศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) กรณีศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *Mahidol R2R e-Journal*, 9(2), 95-107.

ธัญพร ก้อยชูสกุล. (2554). การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุรพร กำบุญ และชลกัญญา โหมจิตตฉิน. (2560). การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(1), 1746-1757.

- พนิดา วัชรระรังษี. (2556). การรับรู้ และการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรระดับอุดมศึกษา
เขตนนทบุรี ปีการศึกษา 2556. นนทบุรี. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พรภัทร เกษภาพร และเอื้อมพร หลินเจริญ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX). *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 17(1), 87-98.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มณฑล จันทร์แจ่มใส. (2551). *ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษา: เกาะมุก จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วรรณภา ต้นติวกร. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*. *Mahidol R2R e- Journal*, 4 (2).
- ศศิวิมล อาจคงหาญ. (2556). *การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาบุคลากร คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2532). *Alternative strategies for policy analysis: An assessment of school effects on students' cognitive and affective mathematics outcomes in lower secondary schools in Thailand* (Unpublished doctoral dissertation).
- สมพิศ นามเปื่อย ธีระศักดิ์ ดำรงรุ่งเรือง และวิลาวัลย์ วีระอาชากุล. (2564). การปฏิบัติตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) กรณีศึกษา คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปี พ.ศ. 2561. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*, 9(1), 147-159.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *การสัมมนา เรื่อง “แนวทางการนำเกณฑ์ EdPEX ไปใช้ในการประกันคุณภาพภายใน ครั้งที่ 2* (ออนไลน์). สืบค้นจาก<http://EdPEX2002.blogspot.com/2014/102EdPEX-2html>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (EdPEX) ฉบับปี 2563-2566*. บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- Altrichter, H., Kemmis, S., McTaggart, R., & Zuber-Skerritt, O. (2002). The concept of action research. *The learning organization*, 9(3), 125-131.

- Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). The knowledge creating. *New York*, 304.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (2001). Organizational knowledge creation. *Creative management*, 64-82.
- Polit, D.F., & Beck, C.T. (2012). *Nursing Research: Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice* (9th ed.). Lippincott, Williams & Wilkins.
- Streiner, D. L. (2003). Starting at the beginning: an introduction to coefficient alpha and internal consistency. *Journal of personality assessment*, 80(1), 99-103.

การใช้แบบจำลอง CIPP และแนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา

CIPP Model Utilization and The Errors of CIPP Model Utilization of Educational Projects Evaluation

มินตรา สมจิตต์^{1*}, ศิริชัย กาญจนวาสี² และ โชติกา ภาษีผล³

Mintra Somjit^{1*}, Sirichai Kanjanawasee² and Shotiga Pasiphol³

¹นิสิตภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Corresponding author e-mail: mintra.9616@gmail.com

²Ph.D.(Measurement and Evaluation) ศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: sirichai.k@chula.ac.th

³ค.ด.(การวัดและประเมินผลการศึกษา) รองศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: aimomj@hotmail.com

Received: February 1, 2024 / Revised: May 29, 2024 / Accepted: December 18, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP และแนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา โดยวิเคราะห์รูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษา จำนวน 150 เรื่อง ที่ได้จากฐานข้อมูลออนไลน์ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์งานนิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ และงานวิจัย ที่ได้รับการเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 - 2560 ด้วยการกำหนดค่าความถี่ ร้อยละ ตามกรอบรายการตรวจสอบการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการตามแนวคิดของ Stufflebeam (2007) ประกอบด้วย 4 รายการ ดังนี้ การประเมินบริบท (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และ การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินบริบท (C) ส่วนใหญ่ทำการประเมินทรัพยากร และ ปัญหาต่างๆ ในสถานะแวดล้อมที่กำหนด โดยไม่ได้ประเมินความต้องการจำเป็น (Needs) ขององค์กร ขั้นตอน การปฏิบัติ และการตรวจสอบติดตามสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (I) ส่วนใหญ่ทำการประเมินกลยุทธ์การแข่งขัน แผนงาน และงบประมาณของวิธีการที่เลือก โดยไม่ได้ประเมินการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม ในการสังเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ 3) การประเมินกระบวนการ (P) ส่วนใหญ่ทำการประเมิน การดูแลติดตาม ทำเอกสาร และประเมินกิจกรรมของโครงการ แต่ไม่ได้ประเมินกระบวนการดำเนินงานตาม แผน และ 4) การประเมินผลผลิต (P) ส่วนใหญ่ทำการประเมินกิจกรรมของลูกค้า/ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวกับการ ควบคุมว่าใครได้รับบริการ แต่ไม่ได้ทำการประเมินผลลัพธ์ (Results) ของโครงการ

คำสำคัญ: แนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการใช้แบบจำลอง CIPP, แบบตรวจสอบรายการแบบจำลอง CIPP

Abstract

This research aims to analyze the use of the CIPP model and the misconceptions in applying the CIPP model in the evaluation of educational projects. It also includes the analysis of the use of the CIPP model in the evaluation of educational projects, totaling 150 essential supports from online database searches, theses, papers, independent studies, dissertations, and research papers published from 2002 to 2017. The frequency and percentage were determined according to the checklist framework for using the CIPP model in project evaluation, based on the concept from Stufflebeam (2007), which consists of four aspects as follows: Context Evaluation, Input Evaluation, Process Evaluation, and Product Evaluation. The results indicated that: 1) **Context evaluation (C)** mostly involved evaluating the properties and problems in the specific environment, but it did not evaluate the needs of the organization, procedures, or continuous monitoring of the environment. 2) **Input evaluation (I)** mostly involved evaluating the competitive strategies, plans, and budgets of the chosen method, but it did not evaluate the appropriate methods, information synthesis, or presentation. 3) **Process evaluation (P)** mostly involved evaluating supervision documents and project evaluations, but it did not evaluate the implementation according to the plan. and 4) **Product evaluation (P)** mostly involved evaluating customer/stakeholder activities related to controlling who receives services, but it did not evaluate the project results.

Keywords: The Errors of CIPP Model Utilization, CIPP Evaluation Model Checklist

บทนำ

ในการดำเนินการตามนโยบายของผู้บริหารเพื่อแก้ไขปัญหาตอบสนองความต้องการจำเป็น หรือ เพื่อการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นและเหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้ดำเนินงานมักคิดวางแผนก่อนว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว แล้วจึงเขียนร่างความคิดเป็นการวางแผน ซึ่งแผนส่วนใหญ่มีโครงการเป็นส่วนประกอบสำคัญ อาจจะเป็นโครงการเดียวหรือหลายโครงการ ที่ทำให้เกิดความชัดเจนในด้านกระบวนการทำงาน วัตถุประสงค์ของงาน ขอบเขต ระยะเวลา งบประมาณหรือทรัพยากรที่ต้องใช้ และผู้รับผิดชอบงานในแต่ละส่วน (อริปต์ย์ คลี่สุนทร, 2556) โดยทั่วไปแล้ว งานโครงการจะเริ่มต้นจากปัญหา หรือความต้องการ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน ซึ่งเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว สภาพปัญหาอาจจะหมดไปหรือเบาบางลง (ดิเรก ศรีสุโข, 2537 อ้างถึงใน เนติ เกลยวาเรศ, 2541) โดยเมื่อสิ้นสุดโครงการจึงต้องมีการประเมินโครงการขึ้นเพื่อประเมินความสำเร็จ ความผิดพลาด หรือข้อควรแก้ไข ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการให้สามารถนำโครงการไปใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ (เนติ เกลยวาเรศ, 2541) การ

ประเมินโครงการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนางาน และการปฏิบัติการกิจของภาครัฐและเอกชน เนื่องจากเป็นกลไกที่นักบริหาร นักวิชาการ นักปฏิบัติ และบุคลากรในหน่วยงานแทบทุกสาขาวิชาจะต้องรู้จักนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ รวมทั้งเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาโครงการต่างๆ ที่ตนรับผิดชอบให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน (พัชนี สมพงษ์, 2555) ดังนั้นการดำเนินงานในโครงการแต่ละโครงการจึงจำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศจากการประเมิน เป็นข้อมูลสำคัญ ตลอดระยะเวลาในการดำเนินงาน ในการประเมินโครงการใดๆ ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมิน จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินที่ถูกต้องเพื่อจะสามารถนำแนวคิดและวิธีการต่างๆ ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในงานอย่างเหมาะสม (ศุภยัทยอดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566)

โมเดลการประเมินอันเป็นที่รู้จักกันมากที่สุด หรือที่แพร่หลายมากที่สุด คงไม่มีโมเดลการประเมินใดเทียบได้กับโมเดล CIPP ซึ่งพัฒนาโดย Stufflebeam และคณะ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1971 CIPP เป็นโมเดลการประเมินที่มีชื่อเสียงระดับโลก เป็นโมเดลขวัญใจนักประเมินที่ใช้กันมานานกว่า 40 ปี (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2558) ซึ่ง Stufflebeam เป็นนักประเมินที่สำคัญในวงการวิชาชีพการประเมิน ได้พัฒนารูปแบบการประเมินอันเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และได้ถูกนำมาใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะโครงการทางการศึกษาในประเทศไทย ถ้าหากหยิบรายงานการประเมิน แผนงาน หรือหลักสูตรการศึกษามาอ่าน 100 เล่ม ก็คงพบว่าใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ไม่ต่ำกว่า 90 เล่ม แต่อย่างไรก็ดี การใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ในวงวิชาการของไทยยังมีโมทัศน์การใช้ที่คลาดเคลื่อนอยู่มาก (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) โดยเฉพาะการตีความของบริบทการประเมินที่ไม่ครอบคลุม หรือการตีความหมายที่คลาดเคลื่อนจากแนวคิดพื้นฐาน รวมถึงความคลาดเคลื่อนในเรื่องของช่วงระยะเวลาในการประเมินซึ่งการประเมิน CIPP นั้นจะต้องทำตลอดทุกช่วงของการดำเนินโครงการเพื่อติดตามผลของโครงการในแต่ละระยะ แต่ในทางปฏิบัติของวงวิชาการไทยมักจะเลือกทำการประเมิน CIPP เมื่อในภายหลังเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วเท่านั้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการประเมินโครงการ พบว่ามี การใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังคงมีความคลาดเคลื่อนและไม่ได้ นำแบบตรวจสอบรายการการใช้แบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมิน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการใช้แนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP ไปใช้ และหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้ได้แนวทางในการใช้แบบจำลอง CIPP ที่ถูกต้องตามหลักการใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP และแนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา

วิธีการวิจัย

ประชากร

รายงานการประเมินโครงการทางการศึกษาที่มีการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมิน

ตัวอย่าง

รายงานการประเมินโครงการทางการศึกษาที่ใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการ โดยใช้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิในการวิจัย คือ รายงานการประเมินโครงการทางการศึกษาที่มีการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมิน ที่เป็นวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานนิพนธ์ และปริญญานิพนธ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 - 2560 จำนวน 150 เรื่อง บนฐานข้อมูลออนไลน์

การได้มาซึ่งตัวอย่าง

ในการประเมินโครงการ จำนวน 150 เล่ม/เรื่อง ได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจงตามเกณฑ์ คือ 1) เป็นวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานนิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ และงานวิจัย 2) ได้รับการเผยแพร่ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2545 - 2560 3) สามารถ download ได้จากฐานข้อมูลออนไลน์

เครื่องมือวิจัย

แบบตรวจสอบรายการตามแนวคิดของ Stufflebeam (2007) ที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาและปรับปรุงขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยนี้ ซึ่งใช้ในการประเมินรูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษาในประเทศไทย เพื่อตรวจสอบความคลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP ไปใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแบบตรวจสอบ 4 รายการ ได้แก่ (1) การประเมินบริบท (Context evaluation: C) เป็นการประเมินความต้องการ ทรัพยากร และปัญหาต่างๆ ในสภาวะแวดล้อมที่กำหนด (2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation: I) เป็นการประเมินกลยุทธ์การแข่งขัน แผนงาน และงบประมาณของวิธีการที่เลือก (3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation: P) เป็นการดูแลติดตาม ทำเอกสาร และประเมินกิจกรรมของโครงการ (4) การประเมินผลผลิต (Product evaluation: P) เป็นการดูแลติดตาม ทำเอกสาร และประเมินกิจกรรมของโครงการ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ และร้อยละ ในการประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมิน และวิเคราะห์รูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษา เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP และแนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา โดยใช้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิในการวิจัย คือ รายงานการประเมินโครงการทางการศึกษาที่ใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการ จำนวน 150 เล่ม/เรื่อง ซึ่งได้มาจากการเลือก

อย่างเจาะจงตามเกณฑ์ คือ เป็นวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานนิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ และงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 - 2560 และสามารถ download ได้จากฐานข้อมูลออนไลน์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาแบบตรวจสอบรายการการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมิน (CIPP evaluation model checklist) (Stufflebeam, 2007) เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุงภาษา และรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการให้เหมาะสม ในการนำมาวิเคราะห์รูปแบบความคลาดเคลื่อนในการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษา

2) นำแบบตรวจสอบรายการที่ได้รับการปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงแบบตรวจสอบรายการให้มีคุณภาพและเหมาะสมในการนำไปใช้มากยิ่งขึ้น

3) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้ภาษาของแบบตรวจสอบรายการ รวมถึงพิจารณาข้อคำถามในแต่ละรายการ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ที่มีคุณสมบัติ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และเคยใช้แบบจำลอง CIPP และมีความรู้และความเชี่ยวชาญในการประเมินโครงการตรวจสอบด้านการใช้ภาษา โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อตรวจสอบในแต่ละรายการ

4) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะให้ข้อตรวจสอบมีความเหมาะสมและชัดเจน

5) รวบรวมรายงานการประเมินโครงการทางการศึกษาที่มีการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมิน ที่เป็นวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานนิพนธ์ และปริญญานิพนธ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 – 2560 จำนวน 150 เรื่อง บนฐานข้อมูลออนไลน์

6) ประเมินรายงานการประเมินโครงการทางการศึกษาที่ใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมิน จำนวน 150 เรื่อง ที่เป็นแหล่งข้อมูลวิจัย โดยใช้แบบตรวจสอบรายการตามแนวคิดของ Stufflebeam (2007) ที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาและปรับปรุงขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยนี้ เพื่อสังเคราะห์ความคลาดเคลื่อนของการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษา ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพในการประเมิน ดังนี้

6.1) ความตรงของการประเมิน (Validity) โดยสุ่มรายงานการประเมิน 10 เรื่อง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน (X) เปรียบเทียบกับการประเมินของผู้วิจัย (Y) เพื่อคำนวณ R_{xy}

6.2) ความเที่ยงของการประเมิน (Reliability) คำนวณจากรายงานที่สุ่มมา 10 เรื่อง โดยผู้วิจัย (X) ทำการประเมินครั้งแรก (X_1) และประเมินซ้ำ (X_2) ที่ช่วงเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อคำนวณความสอดคล้องภายในผู้ประเมิน (Intra Rater Reliability: R_{x1x2})

7) สรุปรูปแบบความคลาดเคลื่อนของการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษา โดยใช้แบบตรวจสอบรายการตาม ที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนาและปรับปรุงขึ้น โดยแบบตรวจสอบรายการของการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการ (CIPP Evaluation Model Checklist) ตามแนวคิดของ Stufflebeam (2007) ที่ปรับปรุงขึ้นนั้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อนของการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแบบตรวจสอบ 4 รายการ ได้แก่ (1) การประเมินบริบท (Context evaluation: C) เป็นการประเมินความต้องการ ทรัพยากร และปัญหาต่างๆ ใน

สภาวะแวดล้อมที่กำหนด (2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation: I) เป็นการประเมินกลยุทธ์การแข่งขัน แผนงาน และงบประมาณของวิธีการที่เลือก (3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation: P) เป็นการดูแลติดตาม ทำเอกสาร และประเมินกิจกรรมของโครงการ (4) การประเมินผลผลิต (Product evaluation: P) เป็นการดูแลติดตาม ทำเอกสาร และประเมินกิจกรรมของโครงการ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ ในการประเมิน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางศึกษาที่ใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินจำนวน 150 เรื่อง ตั้งแต่ปี 2545 - 2560 ด้วยแบบตรวจสอบรายการการใช้แบบจำลอง CIPP (CIPP evaluation model checklist) (Stufflebeam, 2007) แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางศึกษาที่ใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินจำนวน 150 เรื่อง ตั้งแต่ปี 2545 - 2560

1.1 การประเมินบริบท เป็นการประเมินความต้องการ ทรัพยากร และปัญหาต่างๆ ในสภาวะแวดล้อมที่กำหนด โดยที่

1.1.1 การประเมินกิจกรรมของผู้ประเมิน ทั้งหมด 9 รายการ โดยมีการประเมินตามรายการเพียง 5 รายการ (ร้อยละ 11.78) และมีรายการที่ไม่พบการบันทึกในเล่มรายงานใดเลย จำนวน 4 รายการ

1.1.2 การประเมินกิจกรรมของลูกค้า / ผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งหมด 4 รายการ โดยมีการประเมินตามรายการเพียง 3 รายการ (ร้อยละ 10.50) และมีรายการที่ไม่พบการบันทึกในเล่มรายงานใดเลย จำนวน 1 รายการ ทั้งนี้รายงานที่มีบันทึก จะทำการประเมินความต้องการ ทรัพยากร และปัญหาต่างๆ ในสภาวะแวดล้อมที่กำหนด แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs) ขององค์กร ขั้นตอนการปฏิบัติในการประเมิน และการตรวจสอบติดตามสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินกลยุทธ์การแข่งขัน แผนงาน และงบประมาณของวิธีการที่เลือก โดยที่

1.2.1 การประเมินกิจกรรมของผู้ประเมิน ทั้งหมด 9 รายการ โดยมีการประเมินตามรายการเพียง 6 รายการ (ร้อยละ 9.33) และมีรายการที่ไม่พบการบันทึกในเล่มรายงานใดเลย จำนวน 3 รายการ

1.2.2 การประเมินกิจกรรมของลูกค้า / ผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งหมด 5 รายการ โดยมีการประเมินตามรายการเพียง 4 รายการ (ร้อยละ 11.20) และมีรายการที่ไม่พบการบันทึกในเล่มรายงานใดเลย จำนวน 1 รายการ ทั้งนี้รายงานที่มีบันทึก จะทำการประเมินกลยุทธ์การแข่งขัน แผนงาน และงบประมาณของวิธีการที่เลือก แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การประเมินวิธีการที่เหมาะสมในการสังเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการวิเคราะห์

1.3 การประเมินกระบวนการ เป็นการดูแลติดตาม ทำเอกสาร และประเมินกิจกรรมของโครงการ โดยที่

1.3.1 การประเมินกิจกรรมของผู้ประเมิน ทั้งหมด 7 รายการ โดยมีการประเมินตามรายการเพียง 6 รายการ (ร้อยละ 15.52) และมีรายการที่ไม่พบการบันทึกในเล่มรายงานใดเลย จำนวน 1 รายการ

1.3.2 ประเมินกิจกรรมของลูกค้า / ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวกับการจัดการและการทำงานเอกสาร ทั้งหมด 5 รายการ และไม่พบบันทึกในเล่มรายงานใดเลยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการประเมินตามรายการตรวจสอบ

ทั้งนี้รายงานที่มีบันทึก จะทำการประเมินการดูแลติดตาม ทำเอกสาร และประเมินกิจกรรมของโครงการ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การประเมินการดำเนินงานตามแผน

1.4 การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินกลุ่มผู้รับประโยชน์ตามเป้าหมายกิจกรรมของโครงการ โดยที่

1.4.1 การประเมินกิจกรรมของผู้ประเมิน ทั้งหมด 9 รายการ โดยมีการประเมินตามรายการเพียง 7 รายการ (ร้อยละ 18.07) และมีรายการที่ไม่พบการบันทึกในเล่มรายงานใดเลย จำนวน 2 รายการ

1.4.2 การประเมินกิจกรรมของลูกค้า / ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวกับการควบคุมว่าใครได้รับบริการ ทั้งหมด 5 รายการ โดยมีการประเมินตามรายการร้อยละ 14.00 แต่พบว่ามีการประเมินตามทุกประเภทของรายการตรวจสอบ

ทั้งนี้รายงานที่มีบันทึก จะทำการการประเมินกิจกรรมของลูกค้า/ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวกับการควบคุมว่าใครได้รับบริการ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ผลการประเมินโครงการที่ใช้แบบจำลอง CIPP จำแนกตามกิจกรรมของผู้ประเมิน (n=150)

การประเมิน	รายการ กิจกรรมของผู้ประเมิน	จำนวนเล่มโครงการ (ร้อยละ)	
		ไม่พบการ	พบการ
		ดำเนินการ	ดำเนินการ
1. บริบท (Context evaluation)	1. รวบรวมและประเมินข้อมูลเบื้องหลังของความต้องการและทรัพย์สินของผู้รับประโยชน์โดยตรงจากแหล่งข้อมูลต่างๆ	133 (88.67)	17 (11.33)
	2. สัมภาษณ์หัวหน้าโครงการเพื่อทบทวนและอภิปรายมุมมองเรื่องความต้องการของผู้รับประโยชน์ และระบุปัญหาที่ต้องแก้ปัญหา	100 (66.67)	50 (33.33)
	3. สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียอื่นเพื่อให้เข้าใจความต้องการและทรัพย์สินของผู้รับประโยชน์โดยตรง และปัญหาที่อาจเกิดขึ้น	100 (66.67)	50 (33.33)
	4. ประเมินเป้าหมายของโครงการตามความเป็นจริงด้านความต้องการที่ประเมินได้และทรัพย์สินที่อาจมีประโยชน์ของผู้รับประโยชน์	150 (100.00)*	0 (0.00)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การประเมิน	รายการ กิจกรรมของผู้ประเมิน	จำนวนเล่มโครงการ (ร้อยละ)	
		ไม่พบการ ดำเนินการ	พบการ ดำเนินการ
	5. ใช้ผู้เชี่ยวชาญการเก็บข้อมูล เพื่อเฝ้าดูและบันทึกข้อมูลของสภาพแวดล้อมของโครงการ รวมถึงโครงการที่เกี่ยวข้อง	150 (100.00)*	0 (0.00)
	6. ขอให้เจ้าหน้าที่โครงการมีข้อมูลของผู้รับประโยชน์และสภาพแวดล้อมของโครงการให้พร้อมสำหรับผู้ประเมินอยู่เสมอ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	7. จัดเตรียมและส่งรายงานการประเมินสภาวะแวดล้อมที่มีข้อมูลความคืบหน้าของความต้องการ ทรัพยากร และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	8. อภิปรายผลการประเมินสภาวะแวดล้อมในช่วงการให้ feedback กับลูกค้าและผู้ฟังอื่นๆ รับทราบเป็นระยะหรือตามความเหมาะสม	129 (86.00)	21 (14.00)
	9. สรุปรายงานขั้นสุดท้ายและ visual aids ของการประเมินสภาวะแวดล้อม และส่งให้ลูกค้า และผู้มีส่วนได้เสียที่ตกลงไว้	129 (86.00)	21 (14.00)
	ร้อยละเฉลี่ย	88.22	11.78
2. ปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)	1. ระบุและตรวจสอบหาโครงการที่มีอยู่แล้วซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบของโครงการที่กำลังพิจารณาอยู่ได้	129 (86.00)	21 (14.00)
	2. ประเมินกลยุทธ์ที่นำเสนอมาแล้วของโครงการว่าตอบสนองต่อความต้องการและความเป็นไปได้หรือไม่	129 (86.00)	21 (14.00)
	3. ประเมินงบประมาณของโครงการว่าเพียงพอต่อการสนับสนุนงานที่ต้องทำหรือไม่	129 (86.00)	21 (14.00)
	4. ประเมินกลยุทธ์โครงการเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	129 (86.00)	21 (14.00)
	5. ประเมินข้อดี และคุณค่าของกลยุทธ์โครงการเปรียบเทียบกับกลยุทธ์อื่นๆ ในโครงการที่คล้ายกัน	129 (86.00)	21 (14.00)
	6. ประเมินแผนงาน และกำหนดการของโครงการเพื่อความพอเพียง ความเป็นไปได้ และศักยภาพทางการเมือง	129 (86.00)	21 (14.00)
	7. รวบรวมโครงร่างรายงานการประเมินปัจจัยนำเข้า และส่งให้ลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสียที่ตกลงไว้	150 (100.00)*	0 (0.00)
	8. อภิปรายผลการประเมินปัจจัยนำเข้าและข้อเสนอแนะ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	9. จัดทำรายงานการประเมินการนำเข้า และใส่ทัศนูปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้เสร็จสิ้น และส่งมอบให้กับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	150 (100.00)*	0 (0.00)
	ร้อยละเฉลี่ย	90.67	9.33
3. กระบวนการ (Process Evaluation)	1. ใช้สมาชิกทีมประเมินในการดูแลติดตาม สังเกตการณ์ เก็บบันทึก และรายงานความคืบหน้าตามระยะของโครงการ	129 (86.00)	21 (14.00)
	2. เก็บบันทึกเหตุการณ์ ปัญหา ค่าใช้จ่าย และการจัดสรรต่าง ๆ ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ของโครงการ	129 (86.00)	21 (14.00)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การประเมิน	รายการ กิจกรรมของผู้ประเมิน	จำนวนเล่มโครงการ (ร้อยละ)	
		ไม่พบการ ดำเนินการ	พบการ ดำเนินการ
	3. สัมภาษณ์ผู้รับประโยชน์ หัวหน้าโครงการ และเจ้าหน้าที่เป็น ระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินความคืบหน้าของโครงการ	100 (66.67)	50 (33.33)
	4. คอยอัปเดตโครงร่างโครงการ	129 (86.00)	21 (14.00)
	5. เขียนโครงร่างรายงานผลการประเมินกระบวนการ และส่งโครง ร่างให้ลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสียที่ตกลงไว้เป็นระยะ	129 (86.00)	21 (14.00)
	6. นำเสนอ และอภิปรายผลการประเมินกระบวนการใน feedback workshop	150 (100.00)*	0 (0.00)
	7. สรุปรายงานการประเมินกระบวนการแต่ละกระบวนการ และ visual aids ที่เกี่ยวข้องและส่งให้ลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสีย	121 (80.67)	29 (19.33)
	ร้อยละเฉลี่ย	84.48	15.52
4. ผลผลิต (Product Evaluation)	1. ใช้เจ้าหน้าที่โครงการและที่ปรึกษา และ/หรือสมาชิกทีมประเมิน เพื่อรักษาสารบบของบุคคลและกลุ่มที่ได้รับบริการ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	2. ประเมินและพิจารณาว่าบุคคลและกลุ่มต่างๆ สอดคล้องกับผู้รับ ประโยชน์โดยตรงของโครงการมากน้อยแค่ไหน	129 (86.00)	21 (14.00)
	3. สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน นายจ้าง บุคลากรของโรงเรียนและโครงการทางสังคมต่าง ๆ	100 (66.67)	50 (33.33)
	4. รวบรวมข้อมูลที่ได้รับกับข้อพิจารณาของผู้ประเมินลงในโครง ร่างอัปเดตของโครงการเป็นระยะ	112 (74.67)	38 (25.33)
	5. ระบุว่าโครงการเข้าถึงกลุ่มผู้รับประโยชน์ที่เหมาะสมมาก หรือน้อย	112 (74.67)	38 (25.33)
	6. ประเมินว่าโครงการได้ให้บริการอย่างไม่สอดคล้องกับกลุ่มที่ไม่ใช่ เป้าหมายมากน้อยแค่ไหน	112 (74.67)	38 (25.33)
	7. ร่างรายงานการประเมินผลผลิต และส่งให้ลูกค้าและผู้มีส่วน ได้เสีย	112 (74.67)	38 (25.33)
	8. อภิปรายผลการประเมินผลผลิตในช่วงให้ feedback	129 (86.00)	21 (14.00)
	9. รายงานการประเมินผลผลิตให้ลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสียทราบ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	ร้อยละเฉลี่ย	81.93	18.07
	ทั้งหมดรวมเฉลี่ย	77.99	22.01

* ไม่พบการดำเนินการในโครงการใดเลย

ตารางที่ 2 ผลการประเมินโครงการที่ใช้แบบจำลอง CIPP จำแนกตามกิจกรรมลูกค้า/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การประเมิน	รายการ กิจกรรมของผู้ประเมิน	จำนวนเล่มโครงการ (ร้อยละ)	
		ไม่พบการ ดำเนินการ	พบการ ดำเนินการ
1. บริบท (Context evaluation)	1. ใช้ผลการประเมินสถานะแวดล้อมในการเลือกและ / หรือชี้แจงผู้รับประโยชน์โดยตรง (intended beneficiaries)	150 (100.00)*	29 (19.33)
	2. ใช้ผลการประเมินสถานะแวดล้อมเพื่อทบทวนและปรับปรุงเป้าหมายของโครงการ	129 (86.00)	21 (14.00)
	3. ใช้ผลการประเมินสถานะแวดล้อมเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการนั้นใช้ประโยชน์จากชุมชนและสินทรัพย์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	129 (86.00)	21 (14.00)
	4. ใช้ผลการประเมินสถานะแวดล้อมเพื่อช่วยในการประเมินความมีประสิทธิภาพและความสำคัญ	129 (86.00)	21 (14.00)
	2. ปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)		
	1. ใช้ผลการประเมินการนำเข้าเพื่อกำหนดกลยุทธ์ของโครงการที่สามารถป้องกันได้ในทางวิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี	150 (100.00)*	0 (0.00)
	2. ใช้ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าเพื่อให้มั่นใจว่ากลยุทธ์ของโครงการสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้รับประโยชน์	129 (86.00)	21 (14.00)
	3. ใช้ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าเพื่อสนับสนุนการขอทุนสำหรับโครงการที่วางแผนไว้	129 (86.00)	21 (14.00)
	4. ใช้ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้ทีมงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการนำโครงการไปใช้	129 (86.00)	21 (14.00)
	5. ใช้ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าเพื่อความน่าเชื่อถือของการรายงานเหตุผลในการเลือกกลยุทธ์สำหรับโครงการ	129 (86.00)	21 (14.00)
	ร้อยละเฉลี่ย	89.5	10.50
3. กระบวนการ (Process Evaluation)	1. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อประสานและเสริมกิจกรรมของเจ้าหน้าที่	150 (100.00)*	0 (0.00)
	2. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อเสริมการออกแบบโครงการ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	3. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อเก็บประวัติความก้าวหน้าของโครงการ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	4. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อช่วยเก็บประวัติค่าใช้จ่ายของโครงการ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	5. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ผู้สนับสนุนเงินทุน ได้รับทราบ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	3. กระบวนการ (Process Evaluation)		
	1. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อประสานและเสริมกิจกรรมของเจ้าหน้าที่	150 (100.00)*	0 (0.00)
	2. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อเสริมการออกแบบโครงการ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	3. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อเก็บประวัติความก้าวหน้าของโครงการ	150 (100.00)*	0 (0.00)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การประเมิน	รายการ กิจกรรมของผู้ประเมิน	จำนวนเล่มโครงการ (ร้อยละ)	
		ไม่พบการ ดำเนินการ	พบการ ดำเนินการ
	4. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อช่วยเก็บประวัติค่าใช้จ่ายของโครงการ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	5. ใช้ผลการประเมินกระบวนการเพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ผู้สนับสนุนเงินทุน ได้รับทราบ	150 (100.00)*	0 (0.00)
	ร้อยละเฉลี่ย	100.00	0.00
4. ผลผลิต (Product Evaluation)	1. ใช้ผลการประเมินผลผลิตเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการนั้นเข้าถึงผู้รับประโยชน์โดยตรงใช้ผลการประเมินผลผลิต	129 (86.00)	21 (14.00)
	2. ใช้ผลการประเมินผลผลิตเพื่อประเมินว่าโครงการนั้นเข้าถึงหรือเคยเข้าถึงผู้รับประโยชน์ที่ไม่เหมาะสมมากนักหรือไม่	129 (86.00)	21 (14.00)
	3. ใช้ผลการประเมินผลผลิตเพื่อพิจารณาว่าโครงการนั้นมีหรือเคยมีประโยชน์ต่อผู้รับประโยชน์ที่ถูกต้องมากนักหรือไม่	129 (86.00)	21 (14.00)
	4. ใช้ผลการประเมินผลผลิตเพื่อพิจารณาว่าโครงการนั้นเคยหรือกำลังกล่าวถึงความต้องการของชุมชนมากนักหรือไม่	129 (86.00)	21 (14.00)
	5. ใช้ผลการประเมินผลผลิตเพื่อความน่าเชื่อถือของความสำเร็จของโครงการในการเข้าถึงผู้รับประโยชน์โดยตรง	129 (86.00)	21 (14.00)
	ร้อยละเฉลี่ย	86.00	14.00
	ทั้งหมดรวมเฉลี่ย	91.08	8.93

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า รายงานประเมินส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการประเมิน CIPP ตามแนวคิดของ Stufflebeam (2007) อย่างครบถ้วนในทุกๆด้าน โดยด้านที่มีความคลาดเคลื่อนอย่างมาก คือการประเมินด้านกระบวนการ ของกิจกรรมลูกค้า/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งไม่มีการประเมินโครงการในรายการใดเลย หรือมีการประเมินอยู่บ้างเล็กน้อยในบางรายงานแต่ไม่ตรงกับแบบตรวจสอบ CIPP ที่สร้างขึ้น จากการสังเคราะห์วัตถุประสงค์ของการประเมิน CIPP จึงอาจกล่าวได้ว่าในด้านการประเมินด้านกระบวนการของกิจกรรมลูกค้า/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น วงวิชาการในประเทศไทยมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากแนวคิดดั้งเดิมของ Stufflebeam

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์รูปแบบ และแนวคิดที่คลาดเคลื่อนในการนำแบบจำลอง CIPP มาใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา โดยการใช้แบบตรวจสอบรายการของการใช้แบบจำลอง CIPP (CIPP Evaluation Model Checklist) ตามแนวคิดของ Stufflebeam (2007) พบว่า โดยภาพรวมของการใช้แบบจำลอง CIPP จะมีการใช้แบบจำลองเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยใช้เครื่องมือทดสอบฉบับเดียว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ในการประเมินทุกมิติพร้อมกัน ซึ่งมักใช้เป็นแบบสอบถามสำหรับสำรวจระดับความคิดเห็น และเลือกสร้างข้อคำถาม

ในแต่ละด้านให้มีจำนวนข้อคำถามเท่ากัน จากนั้นจึงนำไปให้ผู้ตอบใส่เครื่องหมายตามระดับความเห็นของตน แล้วนำคำตอบที่ได้รับมาหาคะแนนเพื่อนำมาวิเคราะห์ นอกจากนี้การประเมินมักจะเลือกใช้ข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับการประเมินในทุกมิติ เช่น ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่ที่นิยมใช้ในการประเมินทางการศึกษาในประเทศไทยนั้น ยังมีความคลาดเคลื่อนจากการใช้แบบจำลอง CIPP ตามเป้าประสงค์ ที่ต้องการประเมินโครงการในทุกมิติด้วยวิธีการที่เหมาะสมในแต่ละช่วงของโครงการ ดังนั้นในการประเมินโครงการที่ดีตามแนวคิดที่ถูกต้อง จึงควรเลือกใช้เครื่องมือการประเมินในแต่ละมิติที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูล และผลลัพธ์ที่มีความถูกต้องครบถ้วนมากที่สุด และเลือกนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตเข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลและประมวลผล เช่น การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง หรืออาจเป็นข้อมูลบุคคล งบประมาณ รวมถึงควรนำเสนอวิธีการใช้ผลการประเมินเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง และนำเสนอทางเลือกสำหรับการตัดสินใจเพื่อลดปัญหาความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

การประเมินโครงการทางการศึกษาจำนวน 150 เรื่อง พบว่ามีความคลาดเคลื่อนในการการใช้แบบจำลอง CIPP แบ่งออกตามด้านการประเมิน ดังนี้

1. การประเมินบริบท พบว่า การประเมินกิจกรรมของผู้ประเมิน รายงานทั้งหมดขาดการตรวจสอบติดตามสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และส่วนใหญ่ขาดการศึกษาประวัติของโครงการ (ข้อมูลย้อนหลัง, ความเป็นมา) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ มุ่งเน้นแต่การศึกษาเพียงผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ไม่ได้ใช้แบบตรวจสอบรายการการใช้แบบจำลอง CIPP ของ Stufflebeam (2007) หรือการศึกษาข้อมูลย้อนหลังของโครงการ ต้องอาศัยการค้นข้อมูลเชิงลึกจึงยากต่อการศึกษา อาจส่งผลให้โครงการที่จัดทำขึ้นไม่ตอบสนองต่อเป้าหมายของโครงการหรือสภาพแวดล้อมในการดำเนินการของพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดลำดับความสำคัญเพื่อให้โครงการสามารถบรรลุเป้าหมาย และผลลัพธ์ที่ได้รับจากโครงการอาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์มากตามที่คาดหวัง

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า รายงานส่วนใหญ่ขาดการศึกษาข้อมูลของโครงการที่ดำเนินการไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การตรวจสอบการประเมินวิธีการที่เหมาะสมในการสังเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ รวมถึงขาดการตรวจสอบว่ามีโครงการใดที่สามารถเป็นต้นแบบได้ และเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยจัดลำดับโครงการหรือกิจกรรมที่จะส่งผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ไม่ได้ใช้แบบตรวจสอบรายการการใช้แบบจำลอง CIPP และอาจเป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่ไม่ได้ศึกษาการประเมินสภาวะแวดล้อมอย่างครบถ้วน อาจจะส่งผลให้โครงการมีการดำเนินงานที่ผิดพลาดตั้งแต่กระบวนการของปัจจัยนำเข้า เนื่องจากขาดการตรวจสอบที่ถูกต้อง และนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ที่คลาดเคลื่อนไม่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการจัดทำรายงานนำเสนอผลการวิเคราะห์นั้นจะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ และสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางที่เป็นทางเลือกต่างๆ เพื่อตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ พบว่า รายงานทั้งหมดจะทำการประเมินการดูแลติดตาม ทำเอกสาร และประเมินกิจกรรมของโครงการ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การประเมินการดำเนินงานตามแผนงานในแต่ละช่วงเวลาของการดำเนินโครงการ เช่นขาดการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และขาดการจัดทำรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบผลลัพธ์หรือประสิทธิภาพของแต่ละช่วงของกิจกรรม หรือแต่ละช่วงเวลาของการดำเนินงานได้ ส่งผลให้เมื่อเกิดความผิดพลาดในช่วงใดช่วงหนึ่งของการดำเนินการก็เลยไม่สามารถติดตามเพื่อแก้ไขส่วนที่ผิดพลาดได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ไม่ได้ใช้แบบตรวจสอบรายการการใช้แบบจำลอง CIPP ทำให้การตรวจสอบการประเมินกระบวนการไม่ครบถ้วน อาจจะส่งผลทำให้ผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการขาดประสิทธิภาพหรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร

4. การประเมินผลผลิต พบว่ารายงานมีการประเมินตามทุกประเภทของรายการตรวจสอบ แต่มีสัดส่วนการดำเนินการเพียงเล็กน้อย หรือร้อยละ 14.00 ของจำนวนโครงการ โดยที่มีการประเมินกิจกรรมของลูกค้า/ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวกับการควบคุมว่าใครได้รับบริการ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ โดยที่การประเมินผลในลักษณะดังกล่าวเป็นไปตามหลักของการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ในกรณีที่ระบุว่าผู้มีส่วนได้เสียได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์หรือไม่ แต่ขาดการวัดผลถึงประสิทธิภาพของโครงการว่ามีความคุ้มค่าต่อการใช้ทรัพยากรนำเข้าสำหรับการดำเนินโครงการว่ามีความคุ้มค่ามากน้อยเพียงไร เปรียบเสมือนกับการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนในทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ไม่ได้ใช้แบบตรวจสอบรายการการใช้แบบจำลอง CIPP จึงประเมินผลผลิตได้ไม่ครบทุกมิติ ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้จากโครงการนั้นไม่คุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับทรัพยากรนำเข้าที่ต้องใช้ในการดำเนินโครงการทั้งหมด

การประเมินระดับคุณภาพรายงานการประเมิน และวิเคราะห์รูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษาที่ใช้แบบจำลอง CIPP ประกอบด้วย การประเมินบริบท (Context Evaluation) การดำเนินที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ประเมินเป้าหมายของโครงการตามความเป็นจริงด้านความต้องการที่ประเมินได้และทรัพยากรที่อาจมีประโยชน์ของผู้รับประโยชน์ จำนวน 80 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 53.33 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) พบว่า การดำเนินที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้รับประโยชน์ หัวหน้าโครงการ และเจ้าหน้าที่เป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินความคืบหน้าของโครงการของคนเหล่านั้น จำนวน 50 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 33.33 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) พบว่า การดำเนินที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้รับประโยชน์ หัวหน้าโครงการ และเจ้าหน้าที่เป็นระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินความคืบหน้าของโครงการของคนเหล่านั้น จำนวน 50 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 33.33 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) พบว่า การดำเนินที่มีจำนวนมากที่สุด ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน นายจ้าง บุคลากรของโรงเรียนและโครงการทางสังคมต่างๆ นักบวช ตำรวจ ผู้พิพากษา และเจ้าของบ้าน เพื่อเรียนรู้มุมมองว่าโครงการมีอิทธิพลต่อชุมชนอย่างไร จำนวน 50 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 33.33 จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า รายงานทางการศึกษาที่มีการประเมินมีไม่ถึง

ร้อยละ 50 ของรายงานทางการศึกษาที่ทำการศึกษาทั้งหมด โดยที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือการประเมินบริบท (Context Evaluation) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิปทัศน์ ชินตาปัญญากุล (2559) ที่ทำการศึกษารื่อง การประเมินโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพสมรรถนะพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ภายใต้ระบบพี่เลี้ยงด้วยรูปแบบ CIPPIEST โดยเป็นการประเมินศักยภาพของพยาบาลที่จบใหม่ประจำปี 2557 ที่ปฏิบัติงานที่ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตน์ จำนวน 5 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลการประเมินด้านบริบท พบว่าหลักการและเหตุผลมีความเหมาะสม และมีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับหลักการและเหตุผล ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เมื่อพิจารณารายงานทางการศึกษาแล้วพบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการไม่ครบถ้วนทั้งในส่วนที่เป็นการประเมินระดับคุณภาพรายงานการประเมินโครงการทางการศึกษาในประเทศไทยที่ใช้แบบจำลอง CIPP โดยใช้หลักการประเมินนิยาม การประเมินระดับคุณภาพรายงานการประเมิน และวิเคราะห์รูปแบบการใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินโครงการทางการศึกษาที่ใช้แบบจำลอง CIPP ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรว่าควรจะนำแบบตรวจสอบรายการการใช้แบบจำลอง CIPP (CIPP evaluation model checklist) ของ Stufflebeam (2007) มาใช้ในการประเมิน เพื่อจะได้ทำการประเมินได้ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน และหลักการ รวมไปถึงทำการประเมินได้ครบถ้วน ครอบคลุมเนื้อหาในทุกมิติ ควรมีการวางแผนวางแนวทางการวางมาตรฐานของแบบประเมินเพื่อนำมาใช้ประเมินรายงานทางการศึกษา เพื่อให้รายงานทางการศึกษามีความสอดคล้อง และสามารถประเมินรายงานทางการศึกษาได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ในการประเมินรายงานการประเมินนั้นควรมีการสอบถาม หรือสัมภาษณ์ ผู้รับผิดชอบการประเมินโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงการตัดสินใจในการเลือกรายการที่ทำการตรวจสอบ โดยเฉพาะในกรณีของรายการที่ไม่พบข้อมูลตามแบบตรวจสอบรายการ และอาจจะมีการบูรณาการกับแนวคิดที่สอดคล้องกับเหมาะสมกับสิ่งที่ประเมิน กล่าวคือ ให้พิจารณาสิ่งที่ทำการประเมิน แล้วบูรณาการกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น แนวคิดผังวงจรเชิงสาเหตุ แนวคิด Six Sigma เป็นต้น เพื่อให้ได้รูปแบบการประเมินหรือสารสนเทศที่ใช้ในการประเมินสามารถอธิบายกลไก การทำงานตามแนวคิดการประเมินแล้วยังคำนึงถึงการควบคุมคุณภาพและลดข้อผิดพลาดอีกด้วย

รายการอ้างอิง

- เนติ เฉลยวาเรศ. (2541). การประเมินอภิมานการใช้แบบจำลองซิปในการประเมินโครงการการศึกษา. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Digital Research Information Center (ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital "วช"). "<https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/86652>
- พัชนี สมพงษ์. (2555). การประเมินโครงการศึกษาอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวช ปฏิบัติ ทัวไป (การรักษาโรคเบื้องต้น). [ปริญญานิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2558). โมเดล CIPP ที่เปลี่ยนไป : ความหมาย ความสำคัญ และพัฒนาการ". วารสาร ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 12(2).ศึกษานิเทศก์ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษา ภาคเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, (มปป.). การประเมินโครงการ (Project Evaluation). www.ubu.ac.th/web/files_up/32f2018090610145827.doc
- ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (มปป.). รูปแบบการประเมินโครงการ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
km.moi.go.th/km/quality_plan/evaluate/evaluate5_4.pdf
- อติปัทย์ คลีสุนทร. (2556). การเขียนโครงการ: จากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ (Project Writing: From idea into Practice.). สืบค้นจาก https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=32184&Key=news_research.
- Stufflebeam, D. L. (2007, March 17). CIPP evaluation model checklist [Second Edition]. https://wmich.edu/sites/default/files/attachments/u350/2014/cippchecklist_mar07.pdf
- Watanasuntorn, K. (2008). Application of Stufflebeam' s CIPP Model for Educational Project Evaluation. *Suranaree Journal of Social Science*, 2(1), 67-83.
<https://so05.tcithaijo.org/index.php/sjss/article/view/23975/20406> [in Thai]

เครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19)

ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอ: กรณีศึกษาอำเภอลำพูน

จังหวัดนครราชสีมา

Network for Solving Public Disaster Problems Regarding Coronavirus
Disease 2019 (Covid-19) of the District Disease Control Operations Center

Working Group: A case Study of Tham Phannara District,

Nakhon Si Thammarat Province

สิริวิญญู จินย้าย^{1*}, วรวัลลัช วัฒนเดชไพศาล² และธโสธร ตูทองคำ³

Sirawich Jeenyay^{1*}, Wornwaluncha Wattanadejpaisan², Thasothorn Tootongkam³

¹ร.ม. (การเมืองการปกครอง) นักศึกษาปริญญาโท หลังสุตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*Corresponding author e-mail: boomlawmay1@gmail.com

²ร.ด. (การปกครอง) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: wornwaluncha.roj@stou.ac.th

³ร.ด. (เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ) รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: thasothorn.too@stou.ac.th

Received: March 5, 2024 / Revised: April 24, 2024 / Accepted: December 18, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอลำพูน 2) รูปแบบของการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอลำพูน และ 3) ปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มประชากรจำนวน 3 กลุ่ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 17 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่คณะกรรมการจำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 ภาคเอกชนจำนวน 7 คน กลุ่มที่ 3 ภาคประชาชนจำนวน 5 คน การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหา เป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เป็นทางการ ตามคำสั่ง ระเบียบต่างๆ หรือหน้าที่ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และไม่เป็นทางการจากการให้ความร่วมมือการประสานงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน 2) รูปแบบของการแก้ไขปัญหา เป็นไปตามวงจรการแก้ไขปัญหาภาวะฉุกเฉิน ที่มีระยะก่อนเกิดภัย

ในการเตรียมความพร้อม ขณะเกิดภัยตามที่มีการวางแผนเตรียมความพร้อม และภายหลังเกิดภัยที่มีการฟื้นฟูช่วยเหลือทำให้เกิดเครือข่าย 2 ลักษณะ คือ 2.1) เครือข่ายตามแนวดิ่ง ที่ตัวแสดงมีความสัมพันธ์กันแบบสายบังคับบัญชาในลักษณะจากการบังคับบัญชาบนลงล่าง 2.2) เครือข่ายตามแนวราบ ที่ตัวแสดงมีความสัมพันธ์กันในแบบความร่วมมือที่มีความเท่าเทียมกัน 3) ปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหา พบว่า 3.1) ปัญหาอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการประสานงานของรัฐที่ล่าช้าติดปัญหาเรื่องเอกสาร 3.2) ปัญหาอุปสรรคของภาคเอกชน ในการประสานงานกับภาครัฐในความเข้าใจเกี่ยวกับโรคในช่วงแรก และการสื่อสารของพนักงานในภาคเอกชน 3.3) ปัญหาอุปสรรคของภาคประชาชน ที่เข้าไม่ถึงหน่วยงานภาครัฐในระยะแรกของการแพร่ระบาด

คำสำคัญ : เครือข่าย, การแก้ไขปัญหาสาธารณสุข, ไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19), ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอ, นครศรีธรรมราช

Abstract

This research aims to study 1) the creation of a network to solve the public disaster problem of the Coronavirus 2019 disease by the Tham Phannara District Disease Control Operations Center working group, 2) the model for solving the public disaster problem of infectious Coronavirus 2019 disease by the Tham Phannara District Disease Control Operations Center working group, and 3) obstacles in solving public disaster problems regarding Coronavirus 2019 disease. This research is qualitative in nature. There were 3 groups of participants selected as a specific sample of 17 people: Group 1, the public sector (5 participants); Group 2, the private sector (7 participants); and Group 3, the people sector (5 participants). Data collection was conducted through in-depth interviews and participatory observation, and the data were analyzed descriptively. The results found that 1) creating a network to solve problems involved the establishment of an official social network through various orders, regulations, or duties of the government, private, and public sectors, as well as informal networks formed through cooperation and coordination among these sectors; 2) problem-solving formats followed the cycle for solving emergency problems, which included preparation before a disaster, planning for preparedness when a disaster occurs, and rehabilitation and assistance after a disaster. This process resulted in 2 types of networks: 2.1) vertical networks, where actors are related in a chain-of-command manner from top to bottom, and 2.2) horizontal networks, where actors relate to each other in an equal and cooperative manner; and 3) problems and obstacles in solving problems included 3.1) delays

in government coordination due to document-related issues in the public sector, 3.2) challenges in coordinating with the government sector, understanding the disease in its early stages, and communication among employees in the private sector, and 3.3) difficulties in accessing government agencies during the early stages of the outbreak in the people sector.

Keywords: Network, Disaster Resolution, Coronavirus 2019 (Covid-19), District Disease Control Operations Center, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เริ่มขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2562 และมีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจและส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ได้แก่ สุขภาพของประชาชน สังคม การเมือง โดยเริ่มมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างหนักและรวดเร็ว ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ตามประกาศขององค์การอนามัยโลกเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 (กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข, 2563) จากสถิติเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2564 ประชากรทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อ 231,966,186 คน และตาย 4,752,607 คน โดยประเทศที่มีผู้ป่วยติดเชื้อมากที่สุดคือสหรัฐอเมริกา มีผู้ติดเชื้อทั้งสิ้น 43,668,680 คน และตาย 705,293 คน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) โดยในประเทศไทยมีสถานการณ์ผู้ติดเชื้อ ณ วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2564 จำนวน 1,549,285 คนและตาย 16,143 คน สำหรับการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย ในรอบแรกพบจากนักท่องเที่ยวชาวจีนอายุ 47 ปี ซึ่งเดินทางมาถึงกรุงเทพมหานครโดยเที่ยวบินจากนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (ศบค.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้ประกาศภาวะฉุกเฉินของประเทศ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนอยู่บ้านรักษาระยะห่างทางสังคมทำงานในบ้านสวมหน้ากากอนามัยและล้างมือบ่อย ๆ (กรมควบคุมโรค, 2563) การบริหารแก้ไขปัญหาขึ้นเป็นการรวบรวมอำนาจหน้าที่ของกระทรวง กรมต่าง ๆ มาอยู่ที่นายกรัฐมนตรีเพื่อจัดการในภาวะฉุกเฉินตามประกาศพระราชกำหนด จะเห็นได้ว่าการบริหารแก้ไขปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในภาวะฉุกเฉินส่งผลให้ประชาชนต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทั้งหมด (New Normal) โดยการแก้ไขปัญหาสาธารณสุข คือ การแก้ไขปัญหาเหตุการณ์ฉุกเฉิน การให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ของผู้ประสบภัย หรือการฟื้นฟูสภาพหลังจากภัยได้เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเน้นการบริหารแก้ไขปัญหาความเสี่ยงจากสาธารณภัย การแก้ไขกับปัจจัยที่จะทำให้เกิดความเสี่ยงผ่านมาตรการต่างๆ ที่ช่วยทำให้ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยได้ลดน้อยลงเท่าที่จะเป็นไปได้ แบ่งออกเป็นสามระยะ คือ ระยะก่อนเกิดภัย ระยะระหว่างเกิดภัย และระยะหลังเกิดภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2564)

การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (Covid-19) ได้เริ่มต้นเมื่อปลายพ.ศ. 2562 และลุกลามไปทั่วโลกสร้างความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อสุขภาพสังคมและเศรษฐกิจของประชากร และ เมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 มีการระบาดใหญ่ (pandemic) ซึ่งเป็นการติดเชื้อทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ตามประกาศขององค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) จากสถิติเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2563 ประชากรทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อ 1,982,939 คน และตาย 126,761 คน โดย 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีผู้ติดเชื้อสูงสุด ประเทศสหรัฐอเมริกา (609,516 คน) เป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยสเปน (174,060 คน) อิตาลี (162,488 คน) เยอรมัน (132,362 คน) และฝรั่งเศส (131,362 คน) และเมื่อพิจารณา 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตมากที่สุด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (26,057 คน) อิตาลี (21,067 คน) สเปน (18,255 คน) ฝรั่งเศส (15,750 คน) และสหราชอาณาจักร (12,129 คน) ตามลำดับ (Dong, E., Du, H., & Gardner, L, 2020) ชื่อเป็นทางการของ COVID-19 ว่า ไวรัส SARS-CoV-2 (อ่านว่า ชาร์สคอพพู ย่อมาจาก Severe Acute Respiratory Syndrome Corona Virus 2) กำหนดชื่อโดยคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยอนุกรมวิธานของไวรัส(ICTV) โดยที่ช่วงแรกของการระบาด ใช้ชื่ออย่างไม่เป็นทางการ เช่น ไวรัสอู่ฮั่น 2019-nCoV (2019 novel coronavirus หรือ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019) แต่มักจะเรียกกันง่ายว่า ไวรัสโควิด19 การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จะมีการติดเชื้อที่ระบบทางเดินหายใจเริ่มจากการที่หายใจทางจมูกลงไปถึงถุงลมในปอด แบ่งออกเป็นทางเดินหายใจส่วนบนเริ่มจากจมูก โพรงรอบจมูกหรือไซนัสไปถึงกล่องเสียงและส่วนล่าง ประกอบด้วยหลอดลมและปอด ความเจ็บป่วยจากการติดเชื้อที่ทางเดินหายใจส่วนบนจะไม่รุนแรงเท่าการติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่าง ไวรัสที่ขอบทางเดินหายใจส่วนล่างจึงก่อโรครุนแรงกว่า ความเจ็บป่วยจากการติดเชื้อไวรัสที่ทางเดินหายใจเป็นผลจากที่ไวรัสเข้าไปแบ่งตัวในเซลล์ของทางเดินหายใจ และเกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากร่างกาย(ทวีดา กมลเวชชา, 2554)

จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีประกาศคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่อง มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อรับกับการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับประเทศ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นประธานคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดนครศรีธรรมราช ในวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2563 อำเภอลำพูน เป็นอำเภอหนึ่งจาก 23 อำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นอำเภอที่มีเขตติดต่อกับ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสถานการณ์การติดเชื้อไวรัสโคโรนาในปัจจุบันของอำเภอลำพูนเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2565 พบผู้ติดเชื้อทั้งหมด 266 ราย เสียชีวิต 6 ราย ซึ่งมี ผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอโดยรอบกล่าวคือ ทิศตะวันออกติดกับอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราชมีผู้ป่วยทั้งหมด 1,200 กว่าราย และมีกลุ่มเสี่ยงสูงไม่ต่ำกว่า 2,000 – 3,000 ราย ทิศตะวันตกและทิศใต้ติดกับอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีผู้ติดเชื้อจำนวน ทั้งหมด 1,000 กว่าราย และมีกลุ่มเสี่ยงสูงจำนวนหลายราย ทิศเหนือติดกับอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้ติดเชื้อรวมทั้งหมด 2,000 กว่าราย โดยอำเภอลำพูน มี 3 ตำบล คือ ตำบลลำพูน ตำบลคลองเส และตำบลสุทิดำเภอ

ถ้าพรรณรา มีจำนวนผู้ป่วยทั้งหมดรวม 266 รายเป็นกรณีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ภายนอกพื้นที่หรือนำมาแพร่กระจายในครอบครัวโดยไม่มีการแพร่กระจายไปสู่เพื่อนบ้านหรือครอบครัวอื่นๆในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งไม่มีคลัสเตอร์ที่ระบาดในพื้นที่จนกลายเป็นวงกว้างเหมือนอำเภออื่นๆ ซึ่งโดยปกติการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสายพันธุ์ที่แพร่ระบาดในประเทศไทยในปัจจุบันจะมีความไวต่อการแพร่ระบาดเป็นอย่างมาก และผู้ป่วยส่วนใหญ่ของอำเภอถ้าพรรณราจะเป็นผู้ป่วยที่มีการขอเข้ารับรักษาที่โรงพยาบาล โดยเป็นไปตามการสร้างการรับรู้ของภาครัฐกับภาคประชาสังคม เมื่อสงสัยว่ามีอาการให้แจ้งกับโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อจะได้ดำเนินการตรวจด้วย ATK (Antigen Test Kit) ถ้าผลเป็นบวกก็จะมีอาการส่งโรงพยาบาลถ้าพรรณราตามกระบวนการควบคุมโรค แต่หากผลเป็นลบก็จะให้แยกสังเกตอาการเพื่อยืนยันว่าไม่ติดเชื้อต่อไป จึงทำให้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภายในอำเภอนี้มีจำนวนน้อยกว่าอำเภออื่นๆ อีกทั้งการแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวของผู้ป่วยก็จะมีวงรอบเพียง 10 - 14 วันเท่านั้น (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอถ้าพรรณรา, 2565) นำไปสู่การศึกษาการสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช การศึกษารูปแบบของการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อที่จะวิเคราะห์รูปแบบและการสร้างเครือข่ายเพื่อนำไปปรับใช้ในการรับมือกับสาธารณสุขด้านโรคติดต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

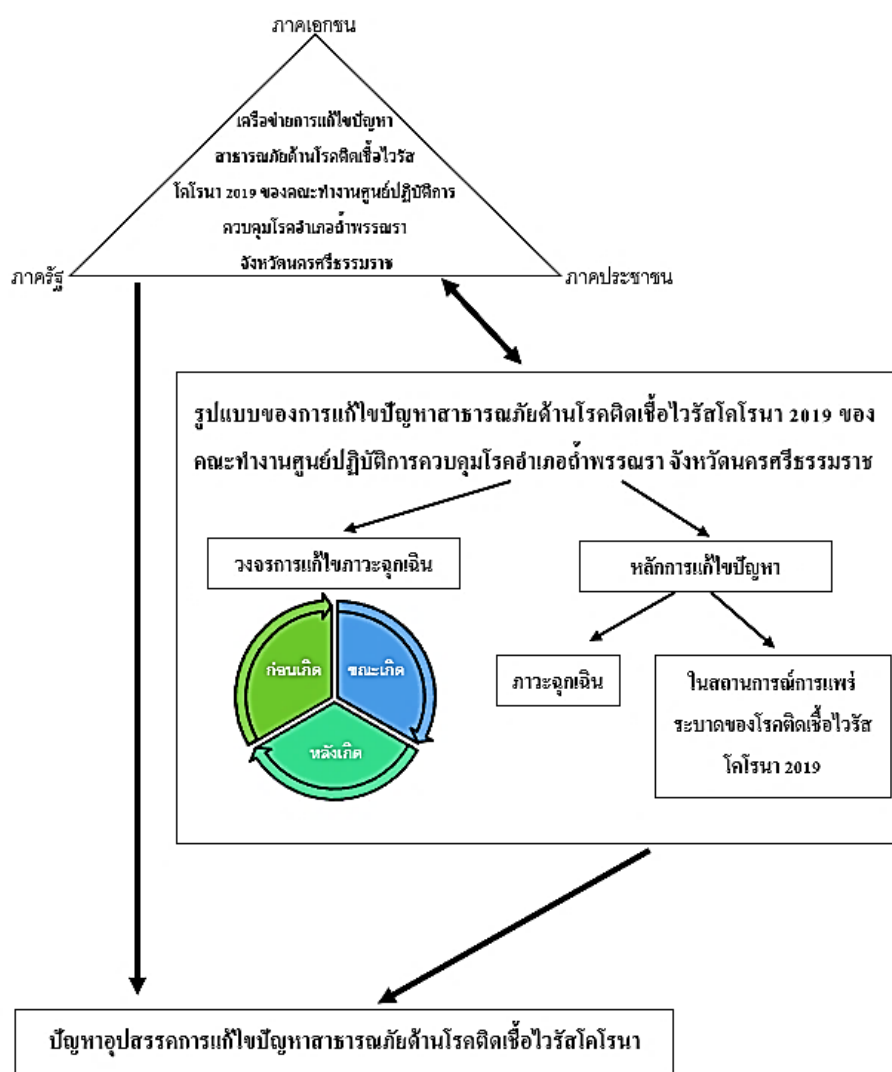
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ศึกษาแบบของการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของการวิจัยนี้ได้พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสร้างเครือข่าย องค์ประกอบของเครือข่ายสังคมมี 7 ประการ ของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ผ่านรูปแบบการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Carolan, 2557) เป็นกลุ่มของความสัมพันธ์ซึ่งเป็นกลุ่มของบุคคลหรือตัวแสดง (Actors) รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ Actors และความสัมพันธ์ของ Actors และตามกรอบแนวทางการแก้ไขปัญหาภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management Approach) ในลักษณะวงจรของกิจกรรมในแต่ละระยะของการเกิดภัย ได้แก่

1) ระยะก่อนเกิดภัย (Before a Disaster or Pre-Disaster) 2) ขณะเกิดภัย (During a Disaster or Disaster Occurrence) และ 3) ภายหลังเกิดภัย (After a Disaster or Post-Disaster) รายละเอียดดังภาพที่

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ประชากร

ประชากร มีจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอพรณรา กลุ่มที่ 2 คณะทำงานภาคเอกชน จำนวน 7 ราย และกลุ่มที่ 3 คณะทำงานภาคประชาชน

ตัวอย่าง

ตัวอย่างการวิจัยได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่คณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จำนวน 5 ราย กลุ่มที่ 2 คณะทำงานภาคเอกชน จำนวน 7 ราย และกลุ่มที่ 3 คณะทำงานภาคประชาชน จำนวน 5 ราย

เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่อยู่ในคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีการสังเกตบันทึกเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆในการสร้างเครือข่าย รูปแบบของการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งรวบรวมปัญหาต่างๆในการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมุ่งศึกษาถึงการสร้างเครือข่ายและรูปแบบในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา (ศปก.อ.) จังหวัดนครศรีธรรมราช และการแก้ไขปัญหาทั้งหมด ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งจากข้อมูลทางเอกสาร แบ่งเป็น เอกสารชั้นต้น ได้แก่ คำสั่ง ประกาศ ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และเอกสารชั้นรอง ได้แก่ บทความ หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ เอกสารวิชาการหนังสือ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ควบคู่กับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participant observation) จากประชากรจำนวน 3 กลุ่ม โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่คณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จำนวน 5 ราย กลุ่มที่ 2 ภาคเอกชน จำนวน 7 ราย และกลุ่มที่ 3 ภาคประชาชน จำนวน 5 ราย เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายและรูปแบบในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา อย่างครบถ้วน สมบูรณ์มากที่สุดซึ่งนำไปสู่วัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษารูปแบบของการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) เพื่อ

ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาวิจัยพบว่า อำเภอถ้ำพรรณราได้มีการสร้างเครือข่ายที่มีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มีคำสั่งของอำเภอที่สร้างเครือข่าย เป็น 3 แบบ คือ

1) การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ คือ การแต่งตั้งคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐกับหน่วยงานรัฐ ในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19)

2) การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน คือ การแต่งตั้งคำสั่งเอกชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19) เข้ามาในคณะกรรมการ

3) การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐกับประชาชน คือ การแต่งตั้งผู้แทนประชาชนในพื้นที่เข้ามาในคณะกรรมการเพื่อดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์และรณรงค์การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid - 19)

การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน มูลนิธิเครือข่ายอาสาสมัคร

2. การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน

การดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ตั้งแต่เริ่มมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยที่ผู้วิจัยเป็นหนึ่งในคณะกรรมการฯ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระยะเริ่มต้นมีเพียงการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดซึ่งจะมีแต่บุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของภาครัฐเท่านั้น และระยะต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้น พร้อมทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามา ทำให้การดำเนินการป้องกันมีประสิทธิภาพขึ้นและมีความรวดเร็วในการทำงานป้องกันการแพร่ระบาดได้มากขึ้น

การสร้างเครือข่ายของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประกอบไปด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีการดำเนินการสร้างเครือข่ายที่สามารถแยกออกได้ 2 รูปแบบ คือ เครือข่ายที่เป็นทางการและเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ

เครือข่ายที่เป็นทางการ เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่อำเภอถ้ำพรรณรา โดยที่เป็นความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ ที่มีคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการฯ อย่างเป็นทางการ การที่การขอความร่วมมือต่างๆ ที่ปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ ที่ภาครัฐได้ประกาศกำหนดไว้ ซึ่งภาครัฐได้ดำเนินการภายใต้ระเบียบ กฎหมายที่กำหนด และได้ให้อำนาจไว้แก่นายอำเภอในการแก้ไขปัญหา

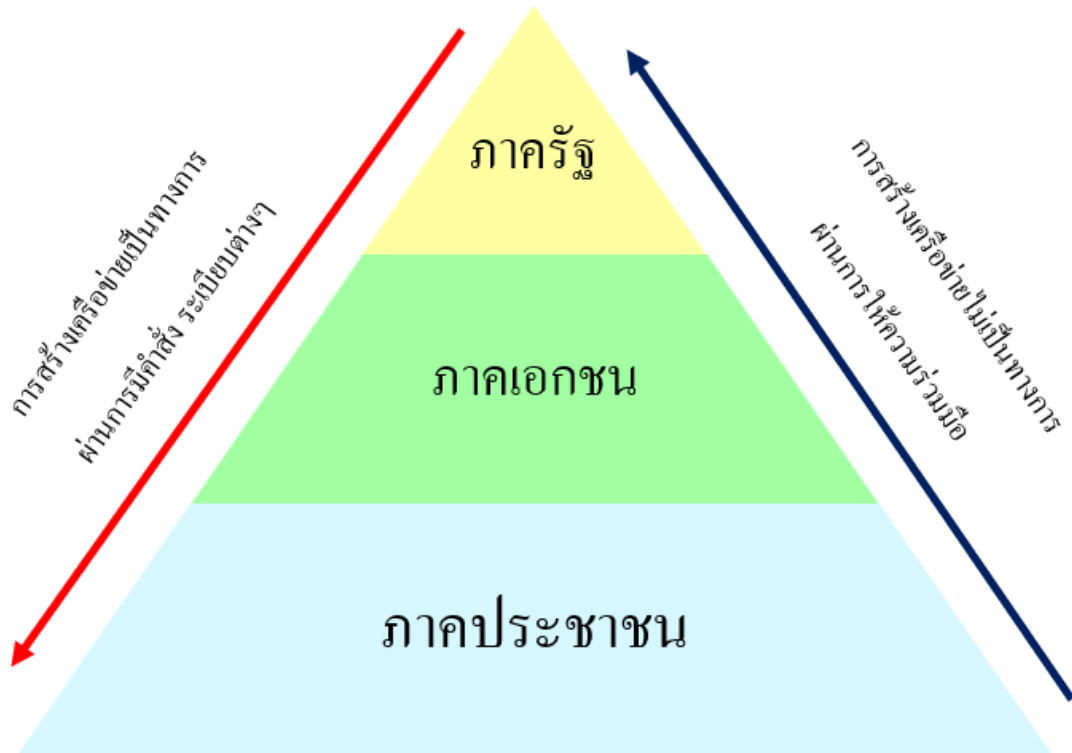
สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตพื้นที่อำเภอ โดยผ่านตัวแสดง และการเชื่อมโยงกันมีการดำเนินการสร้างเครือข่ายตามองค์ประกอบเครือข่ายสังคม 7 ประการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) คือ การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefit) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholder Participation) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) และการพึ่งพิงร่วมกัน (Interdependence) และการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Interaction) ทำให้เกิดเครือข่ายเป็นทางการขึ้นอย่างที่เป็นทางการ

เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ เป็นการสร้างเครือข่ายของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในพื้นที่อำเภอถ้าพิจารณา โดยที่เป็นความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือการที่ภาคเอกชนแบ่งปันกำไรกลับมาช่วยเหลือภาคประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในขณะนั้น นอกจากนี้ได้มีการกระทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านตัวแสดง และการเชื่อมโยงกันมีการดำเนินการสร้างเครือข่ายตามองค์ประกอบเครือข่ายสังคม 7 ประการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) คือ การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefit) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholder Participation) กระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) และการพึ่งพิงร่วมกัน (Interdependence) และการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Interaction) ทำให้เกิดเครือข่ายไม่เป็นทางการขึ้น ที่ลดขั้นตอนกระบวนการต่างๆของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ต้องแก้ไขอย่างรวดเร็วให้ทันกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

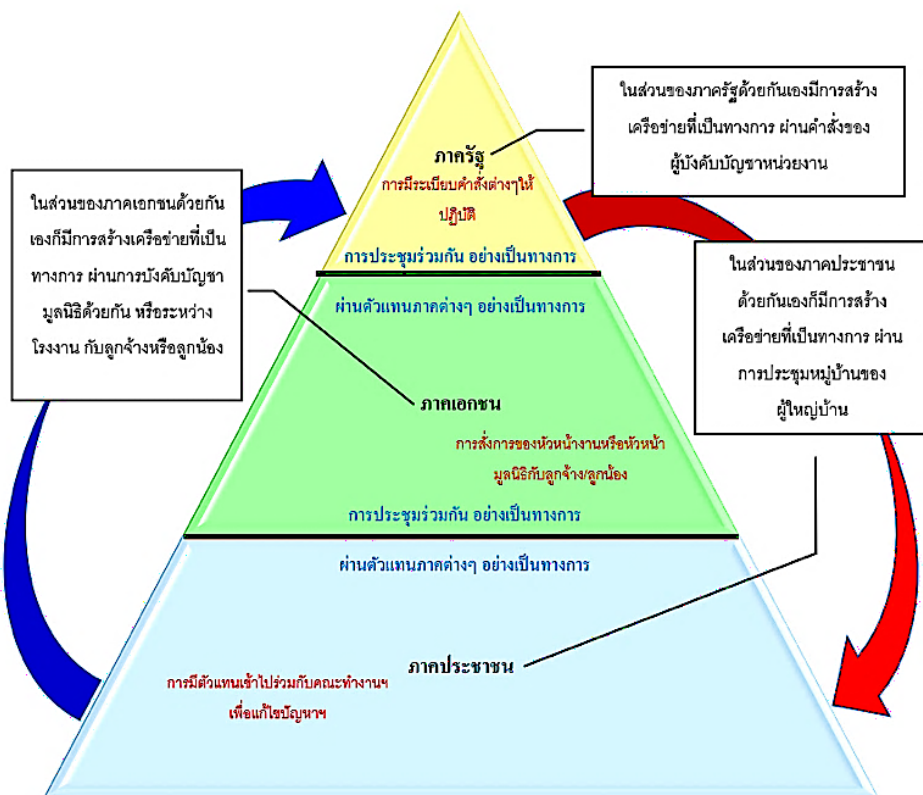
ทั้งเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทำให้เกิด Complete Network ตามภาพที่ 2 ที่ทำให้สามารถรับมือกับปัญหาภัยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างรวดเร็วที่มีการแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็วจนเป็นเหตุให้มีการปิดประเทศปิดการเดินทาง ที่มีผลกระทบอย่างมากกับทุกๆภาคส่วนของประเทศ

ภาพที่ 2 แสดงการสร้างเครือข่ายที่สมบูรณ์ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
แบบ Complete Network

ภาพที่ 3 ผังแสดงการสร้างเครือข่ายของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ภาพที่ 4 ผังแสดงการสร้างเครือข่ายของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เป็นทางการ

ภาพที่ 5 ผังแสดงการสร้างเครือข่ายของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ไม่เป็นทางการ

การดำเนินประชุมของคณะทำงานฯ ที่ประกอบไปด้วย ภาครัฐหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งมีการเปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การทั้งภายในที่ประชุมและภายนอกที่ประชุมระหว่างที่ผู้ปฏิบัติงานลงพื้นที่ปฏิบัติงาน เพื่อแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการร่วมกันทำงานเป็นเครือข่ายขึ้นในพื้นที่อำเภอลำพูน จ. พะเยา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับความหมายการสร้างเครือข่ายของ Catherine Alter and Jerald Hage (Catherine Alter and Jerald Hage, 1993) ทั้งเป็นการสร้างสภาวะที่หน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐด้วยกัน องค์การภาคเอกชน องค์การภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพ หรือ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อดำเนินกิจการสาธารณะให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน สอดคล้องกับการให้ความหมายของ Laurence J. and Kennet J. Meier (Meier, K. J., & O'Toole, L. J., Jr, 2001)

การสร้างเครือข่ายของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอลำพูน จ. พะเยา จังหวัดนครราชสีมา มีความสอดคล้องเป็นไปตามทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Theory) ที่เป็นทฤษฎีการบริหารแก้ไขปัญหาที่สะท้อนข้อเท็จจริงของพลวัตสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ได้พัฒนาขึ้นโดย Fiedler (Fiedler, F.E., 1967)

เครือข่ายในฐานะที่เป็นวิธีการบริหารแก้ไขปัญหาแบบหนึ่งดังกล่าวแล้วจะสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารแบบเครือข่ายเป็นทางเลือกในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมด้วยไม่ว่าจะเป็นการประสานเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจดำเนินการโดยวิธีการสร้างบรรทัดฐานร่วมกัน (Normative Coordination) การร่วมมือกันระหว่างองค์กร (Interorganization Cooperation) การเข้าร่วมเป็นสมาชิก (Cooptation) การบัญชาการร่วมประสาน (Interlocking Directorate) หรือการควบคุมสิ่งแวดล้อม อาทิ การควบคุมทางความคิด (Opinion Manipulate) และการดำเนินงานทางการเมือง (Political Operation) จึงเป็นทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับการทำงานของคณะทำงานฯ เนื่องจากสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคอุบัติใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่สามารถมีหลักการหรือทฤษฎีใดตายตัวมาปรับใช้ได้ (Pfeffer, J., and Salancik, G. 1978)

การดำเนินการของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในรูปแบบเครือข่ายที่เป็นทางการได้มีการดำเนินการตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องตามทฤษฎีโครงสร้างตามสถานการณ์ (Structural Contingency Theory) ภายใต้กรอบทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ที่มององค์การเป็นระบบเปิด และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้การกำหนดรูปแบบโครงสร้างองค์การจึงต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้องค์การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ทั้งนี้ ผู้บริหารจะสามารถพิจารณากำหนดรูปแบบโครงสร้างองค์การให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมได้นั้น จะต้องเข้าใจมิติในการวิเคราะห์โครงสร้างขององค์การเพื่อนำมากำหนดรูปแบบที่เหมาะสมซึ่งได้จำแนกมิติการวิเคราะห์ โครงสร้างองค์การออกเป็น 3 มิติ ประกอบด้วย ความซับซ้อน (Complexity) ความเป็นทางการ (Formalization) และการรวมอำนาจ (Centralization) (Phichai Rattanadilok Na Phuket, 2007)

การสร้างหรือการก่อรูปของเครือข่ายของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ถูกอธิบายผ่านความหมายของ การสร้างเครือข่าย หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ใน การแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือการผลิตระหว่างองค์กรสมาชิก ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย เครือข่ายต่าง ๆ มีจุดเริ่มต้นมาใน 3 ลักษณะ เกิดตามธรรมชาติ เกิดจากการจัดตั้ง และเกิดจากวิวัฒนาการ (กุลทัต หงษ์ยางกูร และ ปรัชญานันท์ เทียงจรรยา, 2560)

วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกลุ่มของบุคคลหรือตัวแสดง (Actors) ที่เป็นตัวเชื่อมโยงของสังคมที่เรียกว่า Social Units หรือ Actors และผลลัพธ์ที่เกิดจากการเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์นั้น คือ คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และมี Ties เชื่อมโยง Actors เข้าด้วยกัน คือการคุยกันหรือส่งข้อความถึงกัน (Behavioural Interaction) โดยที่ Group ระดับพื้นฐานของเครือข่ายสังคม เป็นการเชื่อมโยงระหว่างบุคคล หรือตัวแสดงที่สร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างบุคคล 2 คน การเชื่อมโยงระหว่างบุคคล 2 คน ทำให้เกิด Dyad ซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของการวิเคราะห์เครือข่ายสังคม ดังนั้น Dyad จึงเป็นกลุ่มของ Actors ในขณะที่ Triads เป็น Triads of Actors ซึ่งการวิเคราะห์เครือข่ายสังคมไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับ Dyad,

Triads หรือ Subgroups ซึ่ง Relation ดังกล่าวเป็นทั้ง Eco Network เป็นการศึกษาสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และ Complete Network เป็นการศึกษากลุ่มคนและความสัมพันธ์ของกลุ่มคนเหล่านั้นเป็นความสัมพันธ์ของหลายๆ ของประชาชน องค์กรในพื้นที่ และภาครัฐ

2. การศึกษารูปแบบของการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาวิจัยพบว่า อำเภอถ้ำพรรณรามีรูปแบบการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยวิธีการดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการควบคุมโรคติดต่อจังหวัดนครศรีธรรมราช และศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งคำสั่งที่เป็นหนังสือสั่งการโดยตรงและคำสั่งผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ของผู้บริหารกับนายอำเภอ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่รวดเร็วขึ้นและลดขั้นตอนการปฏิบัติ โดยภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้ดำเนินการตามหลักวงจรการแก้ไขปัญหาภาวะฉุกเฉิน แบ่งเป็น

1) **ระยะก่อนเกิดภัย** อำเภอโดยฝ่ายปกครองพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำหน้าที่รณรงค์ดำเนินการป้องกันการให้ความรู้ต่างๆแก่ประชาชน พร้อมทั้งจัดหาหรือดูแลให้มีการป้องกันด้วยหน้ากากอนามัยอย่างทั่วถึงให้กับประชาชนในพื้นที่ภาคเอกชนและประชาชนจะเป็นเพียงผู้รับข่าวสารต่างๆและปฏิบัติตามตามที่หน่วยงานรัฐเข้าไปดำเนินการ มีการสื่อสารผ่านทางผู้นำชุมชนท้องถิ่นและท้องถิ่น

2) **ขณะเกิดภัย** มีการแก้ไขปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวทางวงจรการแก้ไขปัญหาภาวะฉุกเฉิน คือการมีการเตรียมการก่อนจะเกิดเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การดำเนินการขณะมีการระบุงุ่มเสี่ยงหรือผู้ติดเชื้อ และการฟื้นฟูบุคคลที่เป็นกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ป่วย ตามที่ได้มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 ที่จะมาในพื้นที่ได้ตลอดเวลาจากประชาชนที่มาจากพื้นที่เสี่ยงต่างๆ มีการให้ไปกักตัวเพื่อสังเกตอาการที่จะเป็นการควบคุมการแพร่ระบาดไปด้วย โดยมีการดูแลของภาครัฐ และภาคเอกชนกับภาคประชาชนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่ พร้อมทั้งในขณะเกิดภัยได้มีการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือ

3) **ภายหลังเกิดภัย** มีการเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการสร้างความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่มากขึ้น จากรูปแบบการสั่งการผ่านผู้นำท้องถิ่น/ท้องถิ่น เปลี่ยนไปเป็นการให้ผู้แทนประชาชน ผู้แทนภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงทำให้การดำเนินการป้องกันสามารถดำเนินการได้รวดเร็วและทันที ทั้งในเรื่องการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์การป้องกัน มีการฟื้นฟูจากหน่วยงานท้องถิ่นและท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์ที่เน้นการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่แต่ละบ้าน ที่ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือฟื้นฟู พร้อมไปด้วยการปฏิบัติตัวด้วยการเว้นระยะห่างทางสังคม ที่ทำให้การแพร่ระบาดถูกจำกัดวงให้แคบลงพร้อมไปด้วยกัน

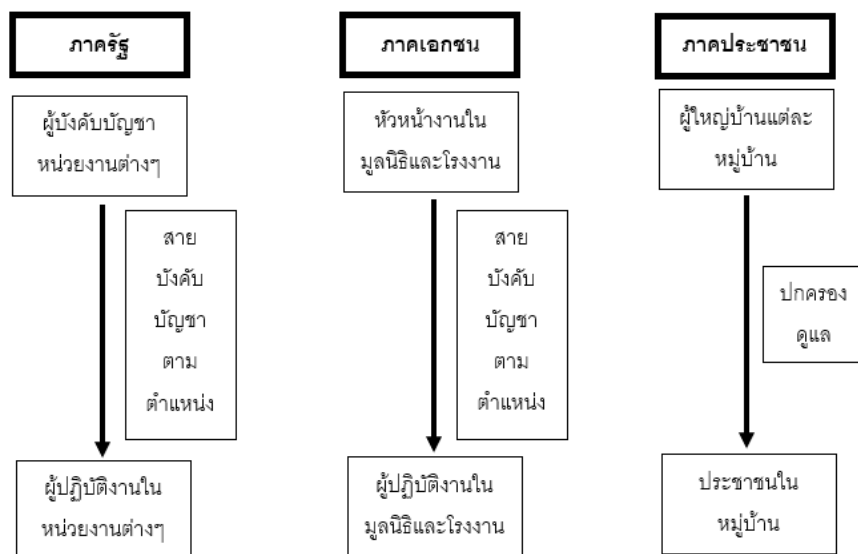
การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวตามหมู่บ้าน

การเดินทางรณรงค์ตามบ้าน การใช้รถขยายเสียงเคลื่อนที่ไปตามถนน การใช้กลุ่มไลน์ และเฟสบุ๊ก ในการขอความร่วมมือประชาสัมพันธ์ การประชุมทำความเข้าใจของคณะทำงานฯ และการประสานงานได้ตลอด 24 ชั่วโมงผ่านโทรศัพท์มือถือ กลุ่มไลน์ ระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่

รูปแบบการแก้ไขปัญหาแบบภาวะฉุกเฉินกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 คณะทำงานฯ มีการประชุมเตรียมความพร้อมในการป้องกันการแพร่ระบาดและการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความพร้อมในการป้องกันและเฝ้าระวัง การเตรียมพร้อมแผนขณะเกิดโรคโควิด-19 ในพื้นที่ โดยมอบหมายให้ทางสาธารณสุข อาสาสมัคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าถึงผู้อาจจะติดเชื้อหรือผู้ติดเชื้อให้เร็วที่สุด ถูกต้องและปลอดภัยเพื่อกักกันเชื้อให้รวดเร็วลดการแพร่ระบาด และแผนในการฟื้นฟูดูแลผู้กักตัวหรือติดเชื้อที่กักตัวในที่ที่รัฐจัดไว้ให้หรือบ้านพักอาศัยของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นและกักกัน-ผู้ใหญ่ในพื้นที่ ที่จะสามารถครอบคลุมและป้องกันการแพร่ระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้เกิดรูปแบบตามโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ สามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

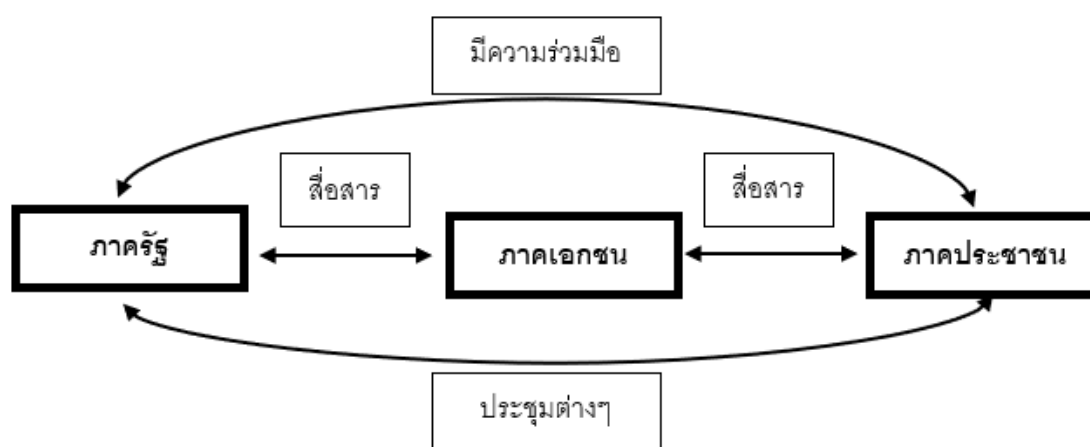
1) เครือข่ายตามแนวตั้ง (Vertical Network) โดยมีตัวแสดงเป็นกลุ่มย่อยๆ ในระดับภาครัฐ ที่เป็นหน่วยงานรัฐในพื้นที่อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหน่วยงานฝ่ายปกครอง สาธารณสุข ตำรวจ โรงเรียนต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันแบบสายบังคับบัญชาในลักษณะจากการบังคับบัญชาบนลงล่าง ในระดับภาคเอกชนที่มีมูลนิธิต่างๆในพื้นที่ และโรงงานต่างๆในพื้นที่อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะการบังคับบัญชาในมูลนิธิหรือโรงงาน และในระดับภาคประชาชนที่มีการปกครองในลักษณะที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้ใต้ปกครอง จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือข่ายย่อยๆ มีความสัมพันธ์กันในแบบไม่มีความเท่าเทียมกัน ที่เป็นทางการเป็นเครือข่ายตามแนวตั้ง

ภาพที่ 6 รูปแบบเครือข่ายความสัมพันธ์เครือข่ายตามแนวตั้ง

2) เครือข่ายตามแนวนอน (Horizontal Network) โดยมีตัวแสดงเป็นกลุ่มใหญ่ๆ คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในกลุ่มใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กันในแบบความร่วมมือที่มีความเท่าเทียมกัน ที่เข้ามาร่วมกัน ผ่านทางการประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เป็นคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ไม่เป็นทางการเป็นเครือข่ายตามแนวนอน

รูปแบบเครือข่ายการแก้ไขปัญหาในต่อนั้นมีทั้งเครือข่ายแนวนอน ซึ่งมีความสำคัญในลักษณะการประชาสัมพันธ์และการให้ความร่วมมือที่รวดเร็วในแนวนอน เครือข่ายแนวตั้ง ซึ่งทำให้การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ ที่มีความหลากหลายของอาชีพต่างๆประชาชนมีความเข้าใจตรงกันแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 7 รูปแบบเครือข่ายความสัมพันธ์เครือข่ายตามแนวนอน

ระยะแรก และระยะที่สอง ภาครัฐโดยอำเภอฝ่ายปกครองพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำหน้าที่รณรงค์ดำเนินการป้องกันการให้ความรู้ต่างๆแก่ประชาชน โดยที่ภาคเอกชนและประชาชนจะเป็นเพียงผู้รับข่าวสารต่างๆและปฏิบัติตามตามที่หน่วยงานรัฐเข้าไปดำเนินการ มีการสื่อสารผ่านทางผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการสร้างเครือข่ายรูปแบบเครือข่ายตามแนวนอน (Vertical Network) ที่มีโครงสร้างเป็นช่วงชั้น ให้ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายไม่เท่ากัน อยู่แบบผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติตาม ระยะที่สาม มีการเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการสร้างความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่มากขึ้น จากรูปแบบการสั่งการผ่านผู้นำท้องถิ่น/ท้องถิ่น เปลี่ยนไปเป็นการให้ผู้แทนประชาชน ผู้แทนภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการสร้างเครือข่ายรูปแบบเครือข่ายตามแนวนอน (Horizontal Network) ที่เป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานภายในเครือข่ายที่มีความเท่าเทียมกัน (นฤมล นิราทร, 2543)

การมองในมุมของสมาชิก พื้นที่ กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์ และโครงสร้างการดำเนินงานมีความสอดคล้อง สามารถแบบรูปแบบเครือข่ายได้ (ธีรวิทย์ กายแก้ว, 2556) คือ 1) เครือข่ายแนวราบ 2) เครือข่ายที่มีลักษณะแนวตั้ง 3) เครือข่ายส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพื่อทำให้การสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล

รูปแบบตามโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดเครือข่ายของ นฤมล นิราทร จึงทำให้เกิดเครือข่ายใน 2 ลักษณะ (นฤมล นิราทร, 2543) คือ เครือข่ายตามแนวตั้ง (Vertical Network) และเครือข่ายตามแนวราบ (Horizontal Network)

รูปแบบแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสอดคล้องที่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลอง 7-S Framework ของ McKinsey ประกอบด้วย การจัดสรรหรือจัดหากำลังคน/บุคคลเข้าทำงาน ทักษะ รูปแบบ และค่านิยมร่วม (Waterman, R. Jr, Peters, T., & Phillips, J. R., 1980)

การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินตามแนวทางการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติเป็นการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงภัย (Disaster Risk Management) ประกอบด้วย 1) การดำเนินการก่อนเกิดภัย 2) การดำเนินการระหว่างเกิดภัย และ 3) การดำเนินการ หลังจากภัยผ่านพ้นไป (UNDP, 2013) ที่มีรูปแบบการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องตามแนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลอง 7-S Framework ของ McKinsey (McKinsey Moonsri, Kritiya, 2019)

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ที่ตรงกับความเห็นของ Provan and Milward (Provan, Keith G. and Milward, H. Brinton, 2001) ภาครัฐจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายใน 3 ระดับ ซึ่งได้แก่ การสร้างความร่วมมือในระดับชุมชนระดับเครือข่ายและระดับหน่วยงาน

3. ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มเจ้าหน้าที่คณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา กลุ่มมูลนิธิ อาสาสมัครต่างๆ กลุ่มภาคประชาชน จำนวน 17 คน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ทำให้พบปัญหาอุปสรรค ดังนี้

3.1 ปัญหาอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

- ปัญหาที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่จะต้องแก้ไขตามสถานการณ์ ส่วนมากไม่พบปัญหาหรืออุปสรรค แต่มีเพียงปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นๆ เนื่องจากมีความร่วมมือการสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เช่น

ปัญหาขาดแคลนหน้ากากอนามัยทางการแพทย์และหน้ากากผ้าที่ขาดตลาด โดยที่มีช่วยกันผลิตหน้ากากผ้า และร่วมกันปฏิบัติตามมาตรการการเว้นระยะห่าง รวมไปถึงร่วมกันทำเจลล้างมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และเร่งให้ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในการฉีดวัคซีนในกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ เป็นต้น ทั้งนี้ปัญหาอุปสรรคในเรื่องเฉพาะหน้านี้ได้รับการแก้ไขที่รวดเร็วจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายในการป้องกันการแพร่ระบาด

- ปัญหาของการเป็นโรคอุบัติใหม่ในเรื่องความเข้าใจของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยเฉพาะหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการที่เป็นนายอำเภอ และปลัดอำเภอ ที่จะตัดสินใจในการสั่งการให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าขาดความรู้ความเข้าใจจะเกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด จึงได้มีการพยายามของสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลร่วมกันศึกษาและทำความเข้าใจโรค พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้ผ่านที่ประชุม คณะทำงานอย่างเป็นทางการ และร่วมลงพื้นที่แนะนำให้ภาคประชาชนเข้าใจเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยการกระจายข่าวสารต่างๆผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

- ปัญหาเรื่องการประสานงานของภาครัฐ ปัญหาการประสานงานของหน่วยงานภาครัฐที่ล่าช้าเนื่องด้วยติดปัญหาเรื่องเอกสารที่จะต้องมีการจัดส่งระหว่างหน่วยงาน และการประสานงานของภาครัฐกับภาคประชาชนที่บกพร่องทำให้การกักตัวมีปัญหาในการควบคุมไปด้วย แต่การประสานงานของภาครัฐกับภาคเอกชนผ่านมูลนิธิไม่มีปัญหาติดขัด

- ปัญหาเรื่องวัคซีนที่ไม่เพียงพอ ปัญหาการกระจายวัคซีนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดในระยะแรกและระยะที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนัก เนื่องจากนโยบายของรัฐที่ให้วัคซีนแก่พื้นที่ที่มีการระบาดมากหรือมีผู้ป่วยมากก็จะได้รับจัดสรรวัคซีนไปมาก ทำให้อำเภอถ้าพรณราที่ไม่มีผู้ติดเชื้อในพื้นที่ในระยะแรกหรือมีผู้ติดเชื้อน้อยในตอนที่มีการแพร่ระบาดหนัก ไม่ค่อยได้รับการจัดสรรวัคซีนที่เพียงพอต่อการป้องกัน แม้ภาครัฐในพื้นที่จะพยายามส่งหนังสือไปขอจัดสรรให้มากขึ้นกว่าที่ได้รับก็ตาม

3.2 ปัญหาอุปสรรคของภาคเอกชน

- ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ทางการแพทย์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาคเอกชนมองว่าการประสานความร่วมมือการสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐ กับภาคประชาชนนั้น ปัญหาอุปสรรคที่พบส่วนมากไม่มีหรือมีก็เป็นปัญหาอุปสรรคที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้และประสานงานกับภาครัฐกับภาคประชาชนได้ดี การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงมีประสิทธิภาพในการป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)

- ปัญหาการติดต่อประสานงานของภาคเอกชนกับภาครัฐที่ล่าช้า ในช่วงแรกของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปัญหาอุปสรรคการประชาสัมพันธ์หรือการรณรงค์ให้ประชาชนและเอกชนในพื้นที่เข้าถึงข้อมูลเพื่อความรู้ความเข้าใจและสามารถช่วยป้องกันการแพร่ระบาดได้ทันทีทันใดใน

ช่วงแรกที่มีการระบาดของโรคที่มีความรุนแรง การไม่ได้รับความร่วมมือจนเป็นให้เกิดปัญหาที่มีความล่าช้าในการกักตัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด

- ปัญหาการสื่อสารของภาคเอกชนกับพนักงาน ในช่วงแรกของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปัญหาอุปสรรคการสื่อสารของภาคเอกชนกับพนักงานในองค์กรเพื่อช่วยป้องกันการระบาดในระยะเริ่มต้นการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีความไม่เข้าใจจนทำให้การป้องกันการแพร่ระบาดเป็นไปด้วยความยากลำบากในช่วงแรกของการแพร่ระบาดและได้มีการเข้ามามีส่วนร่วมทำความเข้าใจของภาครัฐ ปัญหาในส่วนนี้จึงหมดไป

3.3 ปัญหาอุปสรรคของภาคประชาชน

- ปัญหาการเข้าไม่ถึงหน่วยงานรัฐในช่วงแรกและความกลัวต่อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ช่วงแรกของการแพร่ระบาดที่หน่วยงานภาครัฐต่างๆไม่เข้าใจในการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาด จึงทำให้ประชาชนพบปัญหาที่หน่วยงานอื่นๆไม่เข้าไปดูแลเพียงหน่วยงานทางการแพทย์ที่เข้าไปและความกลัวจนทำให้เข้าใจผิดสร้างความสับสน

- ปัญหาความไม่เข้าใจโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของประชาชน ปัญหาความเข้าใจของภาคประชาชนเป็นเรื่องที่ทำให้การให้ความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชนเป็นไปด้วยอุปสรรค และมีเรื่องความตื่นตระหนกจนทำให้สถานการณ์ที่จะรับมือเป็นไปด้วยความลำบาก การให้ความรู้ความเข้าใจในระยะแรกมีน้อยมากจนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจึงความกลัวขึ้นในพื้นที่

สรุปและอภิปรายผล

1. การสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการดำเนินประชุมของคณะกรรมการฯ ที่ประกอบไปด้วย ภาครัฐหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งมีการเปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การทั้งภายในที่ประชุมและภาคนอกที่ประชุมระหว่างที่ผู้ปฏิบัติงานลงพื้นที่ปฏิบัติงาน เพื่อแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการร่วมกันทำงานเป็นเครือข่ายขึ้นในพื้นที่อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับความหมายการสร้างเครือข่ายของ Catherine Alter and Jerald Hage (1993) ทั้งเป็นการสร้างสภาวะที่หน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับองค์การต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐด้วยกัน องค์การภาคเอกชน องค์การภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพ หรือ องค์การที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อดำเนินกิจการสาธารณะให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน สอดคล้องกับการให้ความหมายของ Laurence J. and Kennet J. Meier (2001)

การสร้างเครือข่ายของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสอดคล้องเป็นไปตามทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Theory) ที่

เป็นทฤษฎีการบริหารแก้ไขปัญหที่สะท้อนข้อเท็จจริงของพลวัตสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ได้พัฒนาขึ้นโดย Fiedler (1967)

เครือข่ายในฐานะที่เป็นวิธีการบริหารแก้ไขปัญหแบบหนึ่งดังกล่าวแล้วจะสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารแบบเครือข่ายเป็นทางเลือกในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมด้วยไม่ว่าจะเป็นการประสานเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจดำเนินการโดยวิธีการสร้างบรรทัดฐานร่วมกัน (Normative Coordination) การร่วมมือกันระหว่างองค์กร (Interorganization Cooperation) การเข้าร่วมเป็นสมาชิก (Cooptation) การบัญชาการร่วมประสาน (Interlocking Directorate) หรือการควบคุมสิ่งแวดล้อม อาทิ การควบคุมทางความคิด (Opinion Manipulate) และการดำเนินงานทางการเมือง (Political Operation) จึงเป็นทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับการทำงานของคณะทำงานฯ เนื่องจากสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคอุบัติใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่สามารถมีหลักการหรือทฤษฎีใดตายตัวมาปรับใช้ได้ (Pfeffer, J., and Salancik, G., 1978)

การดำเนินการของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในรูปแบบเครือข่ายที่เป็นทางการได้มีการดำเนินการตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องตามทฤษฎีโครงสร้างตามสถานการณ์ (Structural Contingency Theory) ภายใต้กรอบทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ที่มององค์การเป็นระบบเปิด และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้การกำหนดรูปแบบโครงสร้างองค์การจึงต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้องค์การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ทั้งนี้ ผู้บริหารจะสามารถพิจารณากำหนดรูปแบบโครงสร้างองค์การให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมได้นั้น จะต้องเข้าใจมิติในการวิเคราะห์โครงสร้างขององค์การเพื่อนำมาพิจารณารูปแบบที่เหมาะสมซึ่งได้จำแนกมิติการวิเคราะห์ โครงสร้างองค์การออกเป็น 3 มิติ ประกอบด้วย ความซับซ้อน (Complexity) ความเป็นทางการ (Formalization) และการรวมอำนาจ (Centralization) (พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, 2550)

การสร้างหรือการก่อรูปของเครือข่ายของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ถูกอธิบายผ่านความหมายของ การสร้างเครือข่าย หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ใน การแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือการผลิตระหว่างองค์กรสมาชิก ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนที่ดำเนินการตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย เครือข่ายต่าง ๆ มีจุดเริ่มต้นมาใน 3 ลักษณะ เกิดตามธรรมชาติ เกิดจากการจัดตั้ง และเกิดจากวิวัฒนาการ (กุลทัต หงษ์ขยางกูร และปรัชญานันท์ เทียงจรรยา, 2560)

วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกลุ่มของบุคคลหรือตัวแสดง (Actors) ที่เป็นตัวเชื่อมโยงของสังคมที่เรียกว่า Social Units หรือ Actors และผลลัพธ์ที่เกิดจากการเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์นั้น คือ คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้าพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และมี Ties เชื่อมโยง Actors เข้าด้วยกัน คือการคุยกันหรือส่งข้อความถึงกัน (Behavioural Interaction) โดยที่ Group ระดับพื้นฐานของเครือข่ายสังคม เป็นการเชื่อมโยงระหว่างบุคคล หรือตัวแสดงที่สร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างบุคคล 2 คน การเชื่อมโยงระหว่างบุคคล 2 คน ทำให้

เกิด Dyad ซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของการวิเคราะห์เครือข่ายสังคม ดังนั้น Dyad จึงเป็นกลุ่มของ Actors ในขณะที่ Triads เป็น Triads of Actors ซึ่งการวิเคราะห์เครือข่ายสังคมไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับ Dyad, Triads หรือ Subgroups ซึ่ง Relation ดังกล่าวเป็นทั้ง Eco Network เป็นการศึกษาสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และ Complete Network เป็นการศึกษากลุ่มคนและความสัมพันธ์ของกลุ่มคนเหล่านั้นเป็นความสัมพันธ์ของหลายๆ ของประชาชน องค์กรในพื้นที่ และภาครัฐ

2. รูปแบบของการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะแรก และระยะที่สอง ภาครัฐโดยอำเภอฝ่ายปกครองพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำหน้าที่รณรงค์ดำเนินการป้องกันการให้ความรู้ต่างๆแก่ประชาชน โดยที่ภาคเอกชนและประชาชนจะเป็นเพียงผู้รับข่าวสารต่างๆและปฏิบัติตามตามที่หน่วยงานรัฐเข้าไปดำเนินการ มีการสื่อสารผ่านทางผู้นำชุมชนท้องถิ่นและท้องถิ่น เป็นการสร้างเครือข่ายรูปแบบเครือข่ายตามแนวตั้ง (Vertical Network) ที่มีโครงสร้างเป็นช่วงชั้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายไม่เท่ากัน อยู่แบบผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติตาม ระยะที่สาม มีการเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการสร้างความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่มากขึ้น จากรูปแบบการสั่งการผ่านผู้นำท้องถิ่น/ท้องถิ่นเปลี่ยนไปเป็นการให้ผู้แทนประชาชน ผู้แทนภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการสร้างเครือข่ายรูปแบบเครือข่ายตามแนวนอน (Horizontal Network) ที่เป็นเครือข่ายที่ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภายในเครือข่ายที่มีความเท่าเทียมกัน (นฤมล นิราทร, 2543)

การมองในมุมของสมาชิก พื้นที่ กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์ และโครงสร้างการดำเนินงานมีความสอดคล้อง สามารถแบบรูปแบบเครือข่ายได้ (ธีรวิทย์ กายแก้ว, 2556) คือ 1)เครือข่ายแนวนอน 2)เครือข่ายที่มีลักษณะแนวตั้ง 3)เครือข่ายส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพื่อทำให้การสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล

รูปแบบตามโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดเครือข่ายของ นฤมล นิราทร จึงทำให้เกิดเครือข่ายใน 2 ลักษณะ (นฤมล นิราทร, 2543) ดังนี้

1. เครือข่ายตามแนวตั้ง (Vertical Network) โดยมีตัวแสดงเป็นกลุ่มย่อยๆในระดับภาครัฐที่เป็นหน่วยงานรัฐในพื้นที่อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหน่วยงานฝ่ายปกครอง สาธารณสุข ตำรวจ โรงเรียนต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันแบบสายบังคับบัญชาในลักษณะจากการบังคับบัญชานบนลงล่าง ในระดับภาคเอกชนที่มีมูลนิธิต่างๆในพื้นที่ และโรงงานต่างๆในพื้นที่อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะการบังคับบัญชาในมูลนิธิหรือโรงงาน และในระดับภาคประชาชนที่มีการปกครองในลักษณะที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้ได้ปกครอง จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือข่ายย่อยๆมีความสัมพันธ์กันในแบบไม่มีความเท่าเทียมกัน เป็นเครือข่ายตามแนวตั้ง

2. เครือข่ายตามแนวนราบ (Horizontal Network) โดยมีตัวแสดงเป็นกลุ่มใหญ่ๆ คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในกลุ่มใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กันแบบความร่วมมือที่มีความเท่าเทียมกัน ที่เข้ามาร่วมกัน ผ่านทางการประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เป็นคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นเครือข่ายตามแนวนราบ

รูปแบบแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสอดคล้องที่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลอง 7-S Framework ของ McKinsey (มุลศรี กฤติยา, 2562) ประกอบด้วย การจัดสรรหรือจัดหา กำลังคน/บุคคลเข้าทำงาน ทักษะ รูปแบบ และค่านิยมร่วม (Waterman, R. Jr, Peters, T., & Phillips, J. R., 1980)

การบริหารแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นไปตามแนวทางการแก้ไขปัญหายภัยพิบัติเป็นการแก้ไขปัญหาคือความเสี่ยงภัย (Disaster Risk Management) ประกอบด้วย 1) การดำเนินการก่อนเกิดภัย 2) การดำเนินการระหว่างเกิดภัย และ 3) การดำเนินการ หลังจากภัยผ่านพ้นไป (UNDP., 2013) และ ตรงกับความเห็นของ Provan and Milward Provan (2006)

การสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่อาศัยความรวดเร็วและการทำงานร่วมกันหลายหน่วยงาน มากกว่าการให้ดำเนินการตามการจัดการ เหตุฉุกเฉินด้านสาธารณสุข เนื่องจากจัดการเหตุฉุกเฉินด้านสาธารณสุขจะเป็นการดำเนินการเพียงหน่วยงานเดียวหรือร่วมกับมูลนิธิในพื้นที่ในการจัดส่งผู้ป่วยไปยังหน่วยพยาบาลเป็นการดำเนินการเพียงภาครัฐที่เป็นหน่วยงานสาธารณสุขอย่างเดียว โดยต่างจากการเครือข่ายในการแก้ไขปัญหามีหลายหน่วยงานและมีทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขทำให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์เกิดการแก้ไขปัญหาดได้อย่างรวดเร็ว

การสร้างเครือข่าย/รูปแบบการแก้ปัญหาในอำเภอถ้ำพรรณรา ทำให้การแพร่ระบาดในพื้นที่อำเภอถ้ำพรรณรามีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภอหรือจังหวัดข้างเคียงหรือในภาคอื่นๆ (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอถ้ำพรรณรา, 2565) และปัญหาอุปสรรคมีเพียงช่วงแรกๆของการสร้างเครือข่าย และปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ จึงเป็นเรื่องที่สามารถนำไปปรับใช้ในระดับจังหวัดและประเทศได้ต่อไป แต่ต้องมีการสื่อสารที่เป็นความจริงและตรงไปตรงมาให้ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การแก้ไขปัญหจะสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ภาครัฐควรสร้างหลักเกณฑ์มาตรฐานในการควบคุมป้องกันโรคที่มีการแพร่กระจายได้รวดเร็ว และเน้นให้เป็นไปตามบริบทของพื้นที่ในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งถอดบทเรียนของอำเภอถ้ำพรรณราในการรับมือ และให้นำไปปรับใช้กับโรคที่อาจอุบัติใหม่ที่มีความรุนแรงและแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วเหมือนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) นี้

2. การสนับสนุนให้ชุมชนสร้างเครือข่ายในการดูแลกันและกัน โดยภาครัฐช่วยสนับสนุน และภาคเอกชนเข้าไปร่วมมือ จะทำให้ไม่ว่าจะเป็นโรคภัยแรงหรือภัยพิบัติใดๆก็จะสามารถผ่านไปได้อย่างรวดเร็ว และมั่นคงอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การแก้ไขปัญหาที่จะต้องใช้ความรวดเร็วที่ทันต่อสถานการณ์ ด้วยการสร้างเครือข่ายทั้งรูปแบบแนวราบและแนวตั้งพร้อมกันทำให้แก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วทัน การสร้างข่ายเครือข่ายสามารถทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆได้แม้จะเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่เคยประสบมาก่อนและมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาประเด็นนี้กับองค์กรอื่น ๆ ด้วย อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น เปรียบเทียบ“การสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหา สถานการณ์ รูปแบบการแก้ไขปัญหา และปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขด้านโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)” แต่ละอำเภอในจังหวัดเดียวกัน หรือเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด หรือการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการสื่อสารทางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการสร้างเครือข่ายที่มีความเฉพาะ

รายการอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2563). การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน. กรมควบคุมโรค.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2564). การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติสาธารณะ กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กุลพัฑฒ หงษ์ยางกูร และ ปรัชญานันท์ เทียงจรรยา. (2560). การสร้างและการจัดการเครือข่าย. สงขลา: สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย

- ทวิดา กมลเวชช. (2554). คู่มือการจัดการภัยพิบัติในพื้นที่ กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธีรภูมิ กายแก้ว. (2556). *การสร้างเครือข่ายทางสังคม : กรณีศึกษานักฟุตบอลสมัครเล่นในกลุ่มกรุงเทพเหนือ*, *The social network-making a case study of amateur soccer players in the Northern Bangkok area* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2550). “วัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิผลขององค์กรภาครัฐ”, *วารสารการพัฒนาศาสตร์สังคม*, 10(2), หน้า 25-48.
- มุลศรี กฤติยา. (2562) กรอบแนวคิดของ McKinsey 7s และการจัดการคุณภาพโดยรวมที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอถ้ำพรรณรา. (2565) ข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) นครศรีธรรมราช: ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอถ้ำพรรณรา.
- Catherine Alter and Jerald Hage. (1993). *Organizations Working Together*: Newbury Park, CA: Sage.
- Dong, E., Du, H., & Gardner, L. (2020). An interactive web-based dashboard to track COVID-19 in real time. *The Lancet Infectious Diseases*, 20(5), 533–534.
- Fiedler, F.E. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. New York: McGraw-Hill
- Meier, K. J., & O’Toole, L. J., Jr. (2001). Managerial strategies and behavior in networks: A model with evidence from U.S. public education. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 11, 271-295.
- Pfeffer, J., and Salancik, G. (1978). *The External Control of Organizations*. New York : Harper & Row.
- Provan, Keith G. and Milward, H. Brinton. (2001). Do Network Really Work? A Framework for Evaluating Public-Sector Organizational Networks. *Public Administration Review*. 61 (July/August): 414-423.
- UNDP. (2013). Mainstreaming Disaster Risk Reduction into Development in UNDP. Panel 3: Strategies for Mainstreaming Disaster Risk Management in Development. In *Mitigating Disasters, Promoting Development: The Sendai Dialogue and Disaster Risk Management in Asia*. 10 May 2013. The Brookings Institution.
- Waterman, R. Jr, Peters, T., & Phillips, J. R. (1980). Structure is not Organization. *Business Horizons*, 23(3), 14–26.

ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Relationships between Family Support in Education and Achievement for
Sixth Grade Students in Prachuap Khiri Khan Province

แพรวนภา ปันฉิม^{1*}, พนิดา พานิดวัฒน์², จุฑามาศ แสงงาม³

Praewnapa Panchim^{*}, Panida Panidvadtana², Juthamas Saengngam³

¹นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

*Corresponding author e-mail: 6512681007@rumail.ru.ac.th

²ค.ด.(การวัดและประเมินผลการศึกษา)/ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: panida.p@rumail.ru.ac.th

³ค.ด.(วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา)/ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: juthamas@rumail.ru.ac.th

Received: October 30, 2023 / Revised: April 25, 2024 / Accepted: December 18, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2/2565 จำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) ผลการวิจัย พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.288$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การสนับสนุนด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.238$) และการสนับสนุนด้านทรัพยากรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.274$)

คำสำคัญ : การศึกษาความสัมพันธ์, การสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This study examined the relationships between family support in education and academic achievement among sixth-grade students in a school in Prachuap Khiri Khan Province. The sample group consisted of 106 sixth-grade students enrolled in the second semester of the academic year 2022. The instrument used was a family support in education questionnaire. The statistics employed in data analysis included number, percentage, mean, standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation. The results revealed that family support in education had a positive correlation with academic achievement at a .05 level of significance ($r = .288$). When analyzed by factors, emotional support demonstrated a positive correlation with academic achievement at a .05 level of significance ($r = .238$), and instrumental support also showed a positive correlation with academic achievement at a .05 level of significance ($r = .274$).

Keywords: A Study of Relationship, Family Support in Education, Academic Achievement

บทนำ

ปัจจุบันหลักการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน 2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง 3) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม สิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับการจัดการศึกษาคือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมของหลากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกัน สำหรับทางการศึกษายังพบปัญหากับกลุ่มเด็กวัยเรียน โดยเฉพาะด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กวัยเรียนของไทยส่วนใหญ่มี IQ ที่ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล ขณะที่ EQ มีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับปกติ อาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น เศรษฐกิจ พื้นฐานของครอบครัว สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิต แต่อีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือ การดูแลของครอบครัวหรือการสนับสนุนจากครอบครัว ดังนั้นสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา จึงเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยการที่ผู้ปกครองสนับสนุนนักเรียนทางด้านการเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียน (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

การสนับสนุนจากครอบครัว เป็นการที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือ ความเอาใจใส่จากสมาชิกในครอบครัว ประกอบด้วย 2 ด้าน (King et al., 1995) ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ คือ การที่บุคคลรับรู้

ทัศนคติเชิงบวกและพฤติกรรมที่สนับสนุน ความเข้าใจ เอาใจใส่ ให้กำลังใจ รวมทั้งการให้คำแนะนำ และช่วยแก้ไขปัญหามาจากสมาชิกในครอบครัว และ 2) การสนับสนุนด้านทรัพยากร คือ การที่บุคคลรับรู้การสนับสนุนในด้านสื่ออำนวยความสะดวก ได้แก่ ด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้านการเงิน ด้านเวลา และด้านการแบ่งเบาภาระงาน เพื่อสนับสนุนบุคคลจากสมาชิกในครอบครัว การสนับสนุนจากครอบครัวช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมของการเรียน ปัจจุบันได้มีการศึกษาและวิจัยตัวแปรการสนับสนุนจากครอบครัวในหลากหลายแง่มุม เช่น ด้านพยาบาล ด้านการทำงานขององค์กร ด้านนักศึกษา เป็นต้น

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสนับสนุนจากครอบครัว พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาการสนับสนุนจากครอบครัวในหลากหลายบริบท จากการศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวสามารถประยุกต์ใช้ในงานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 บริบท ได้แก่ 1) การแพทย์และพยาบาล (ทิพวรรณ ปานขาว, 2552; หทัยกาญจน์ เชาวกิจ, 2553; อติยา คำทวี, 2560; ซาลีฮา สาและ, 2565) 2) ภาควิชาการและผู้ประกอบการ (สันธิติ แสงจันทร์เลิศ, 2554) (ธัญทิพย์ กองม่วง, 2558 และ 3) ทางการศึกษา 3.1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า การสนับสนุนทางสังคมซึ่งประกอบด้วยการสนับสนุนจากอาจารย์ ครอบครัว และเพื่อนส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ความพึงพอใจในชีวิต (ไพศาล แยมวงษ์, 2555) 3.2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อยเกล้า สมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่ช่วยในการขัดเกลาพฤติกรรม เป็นที่ปรึกษาให้กันและกัน และส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ (ผกามาต คงเกื้อ, 2561) 3.3) ศึกษาขวัญและกำลังใจในการศึกษาของนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พบว่า ครอบครัวมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อตัวนักศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน สนับสนุนทางการศึกษาให้กับนักศึกษา ทั้งในด้านกำลังใจ ด้านทุนทรัพย์ ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวอย่างเหมาะสม ครอบครัวควรเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่และสามารถนำวิธีการแก้ปัญหาจากครอบครัวมาแก้ปัญหาด้านการเรียนได้อย่างเหมาะสม (สิทธิพร เกษจ้อย และคณะ, 2565) และ 3.4) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนส่วนใหญ่ศึกษาภาพรวมและปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีหลากหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านเพื่อน ด้านครอบครัว หรือด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (นัฐภูมิ รอดโหม, 2563; ชินา ฮอดจสัน, 2564; พระณัฐภูมิ อคควทตโน, 2565) ซึ่งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่ปรากฏที่จำแนกรายด้าน

นอกจากนี้ จากการที่ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556 – 2566) พบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำแนกรายด้านมีจำนวนไม่มากนัก สะท้อนให้เห็นว่าการสนับสนุนจาก

ครอบครัวด้านการเรียนในด้านใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเป็นข้อมูลและสารสนเทศในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์การสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร จำแนกตามรายด้าน โดยการสนับสนุนจากครอบครัวมีความสำคัญกับผู้เรียนในทุกระดับชั้น แต่ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นช่วงชั้นที่จะต้องศึกษาต่อในระดับชั้นสูงต่อไปและต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครอบครัวเพื่อช่วยประกอบการตัดสินใจในการเรียนต่อ ดังนั้นการสนับสนุนจากครอบครัวในด้านการเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของผู้เรียน เพื่อประโยชน์กับผู้เรียนให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2/2565 จำนวน 132 คน

ตัวอย่าง

ตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2/2565 ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*power โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.32 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวนขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 121 คน ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลเป็นจำนวน 125 คน ในการเก็บข้อมูลจริง มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 106 คน อัตราการตอบกลับร้อยละ 84.80 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน ของ King et al. (1995) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) เกี่ยวกับ เพศ ผลการเรียน(เกรดเฉลี่ย) ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ของผู้ปกครอง จำนวน 5 ข้อ และตอนที่ 2 แบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional Support) และการสนับสนุนด้านทรัพยากร (Instrumental Support) และข้อคำถาม จำนวน 18 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการวิเคราะห์ ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ของแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่าน พบว่า แบบวัดทั้งฉบับมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้จริง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554) และตรวจสอบความเที่ยงของแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) จากการทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า แบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.877 สรุปได้ว่า แบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากสาขาวิชาการประเมินและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนจำนวน 106 ฉบับ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนที่เป็นประชากร โดยกำหนดวันขอรับแบบวัดคืน
3. ผู้วิจัยรับแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนจากโรงเรียนที่เป็นประชากร
4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัดเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

เกณฑ์การเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ดังนี้ (ประคองกรรณสูตร, 2542)

การแปลผล

ค่าระหว่าง $\pm 0.70 < r_{xy} \leq \pm 1.00$ มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ค่าระหว่าง $\pm 0.30 < r_{xy} \leq \pm 0.69$ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าระหว่าง $\pm 0.00 < r_{xy} \leq \pm 0.29$ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบวัดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน คือนักเรียนทั้งหมด 106 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 61 คน (ร้อยละ 57.50) นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับผลการเรียนอยู่ที่ 3.01 – 4.00 จำนวน 60 คน (ร้อยละ 56.60) นักเรียนส่วนใหญ่ที่แม่เป็นผู้ปกครอง จำนวน 64 คน (ร้อยละ 60.40) อาชีพของผู้ปกครองมากที่สุดคืออาชีพค้าขาย จำนวน 33 คน (ร้อยละ 31.10) และรายได้ของผู้ปกครองต่อเดือนของนักเรียนมากที่สุดอยู่ที่ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 34 คน (ร้อยละ 32.10) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบวัดจำแนกตามระดับชั้นเรียนและข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	61	57.50
ชาย	45	42.50
รวม	106	100.00
ระดับผลการเรียน		
3.01 – 4.00	60	56.60
2.01 – 3.00	40	37.74
1.01 – 2.00	6	5.66
รวม	106	100.00
ผู้ปกครอง		
พ่อ	24	22.60
แม่	64	60.40
อื่นๆ	18	17.00
รวม	106	100.00
อาชีพผู้ปกครอง		
ข้าราชการ	15	14.20
ค้าขาย	33	31.10
รับจ้างทั่วไป	26	24.50
พนักงานบริษัท	14	13.20
เกษตรกร	3	2.80
อื่นๆ	15	14.20
รวม	106	100.00
รายได้ผู้ปกครอง		
25,001 บาทขึ้นไป	5	4.70
20,001 – 25,000 บาท	8	7.50
15,001 – 20,000 บาท	12	11.30
10,001 – 15,000 บาท	34	32.20
5,001 – 10,000 บาท	26	24.50
ต่ำกว่า 5,000 บาท	21	19.80
รวม	106	100.00

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กัน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .228 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การสนับสนุนด้านอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กัน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .238 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ และการสนับสนุนด้านทรัพยากรกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กัน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .274 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตัวแปร	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	การสนับสนุนด้านอารมณ์	การสนับสนุนด้านทรัพยากร	การสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน (ภาพรวม)
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.000			
การสนับสนุนด้านอารมณ์	.238*	1.000		
การสนับสนุนด้านทรัพยากร	.274**	.396**	1.000	
การสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน (ภาพรวม)	.288**	.947**	.670*	1.000
M	3.085	3.038	3.327	3.134
S.D.	.597	.471	.408	.389

* $p < .05$ ** $p < .01$

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การสนับสนุนจาก ครอบครัวด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การสนับสนุนด้านอารมณ์ และการสนับสนุนด้าน ทรัพยากรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การสนับสนุนจาก ครอบครัวด้านการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ สาเหตุหลายประการ ได้แก่ 1) อาจจะมีปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ 2) ธรรมชาติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในช่วงวัยที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง หรือไม่กล้าตัดสินใจ จึงทำให้ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองหรือคนในครอบครัวอย่างใกล้ชิด สอดคล้อง กับการศึกษาของ King et al. (1995) อธิบายได้ว่านักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน จากผู้ปกครองมากขึ้น ก็จะทำให้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของัญ ทิพย์ กองม่วง (2558) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุด เป็นแหล่งสนับสนุนแห่งแรกที่บุคคล จะได้รับ ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวมีความผาสุกและมั่นคงคือการที่สมาชิกในครอบครัวร่วมกันรับผิดชอบภาระ และช่วยกันแบ่งเบาหน้าที่ภายในครอบครัวด้วยความสมัครใจ เอาใจใส่เอื้ออาทรต่อกัน ทำให้ความสัมพันธ์ ของครอบครัวเป็นไปได้ด้วยดี ครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคล สอดคล้องกับ ผกามาศ คงเกื้อ (2561) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่ช่วยในการขัดเกลาพฤติกรรม เป็นที่ปรึกษาให้กันและกัน และส่งเสริมการเรียนรู้ ให้กับผู้เรียนได้ และสอดคล้องกับสิทธิพร เกษจ้อย และคณะ (2565) ที่กล่าวว่า ครอบครัวมีความสำคัญและมี อิทธิพลต่อตัวนักศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน สนับสนุนทางการศึกษาให้กับนักศึกษา ทั้งในด้านกำลังใจ ด้านทุนทรัพย์ ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวอย่างเหมาะสม ครอบครัวควรเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนกำลัง ศึกษาอยู่และสามารถนำวิธีการแก้ปัญหาจากครอบครัวมาแก้ปัญหาด้านการเรียนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน เช่น 1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ ผู้ปกครองมีความเข้าใจ เอาใจใส่ ให้กำลังใจ รวมให้คำแนะนำนักเรียน 2) การสนับสนุนด้านทรัพยากร ผู้ปกครองจัดหาอุปกรณ์การเรียนหรือ ชิ้นงาน รวมถึงให้เวลานักเรียน เป็นต้น ซึ่งมีส่วนสำคัญที่สามารถพัฒนาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

นักเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการศึกษาในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้น การสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนเป็นแหล่งสนับสนุนแห่งแรกที่นักเรียนจะได้รับ ครอบครัวสามารถให้การสนับสนุนทางการเรียนของนักเรียนด้านอารมณ์และด้านทรัพยากร ผู้บริหารโรงเรียนและคุณครูควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน เพื่อให้การสนับสนุนทางการเรียนด้านอารมณ์และทรัพยากร เช่น ผู้ปกครองให้กำลังใจนักเรียนอยู่เสมอ คอยสอบถามเรื่องการเรียนและภาระงานจากโรงเรียน สนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ จึงอาจจะศึกษาศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน

รายการอ้างอิง

- ชีนา ฮอดจสัน, มะลิวัลย์ โยธารักษ์และ วันฉัตร ทิพย์มาศ (2564). ปัจจัยการบริหารที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 8(2), 165-177
- ชาลีฮา สาและ, เพลินพิศ ฐานิวัฒนานนท์ และจารุวรรณ กฤตย์ประชา. (2565). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนจากครอบครัวต่อพฤติกรรมป้องกันการกลับเป็นซ้ำและความดันโลหิตในผู้สูงอายุมุสลิมโรคหลอดเลือดสมองขาดเลือด. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 42(2), 48-51
- ทิพวรรณ ปานขาว, (2552), *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลการสนับสนุนจากองค์กร การสนับสนุนจากครอบครัวกับคุณภาพของงานและครอบครัว* ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR), <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/18063>

- ธัญทิพย์ กองม่วง, (2558), การศึกษาอิทธิพลของการสนับสนุนงานจากครอบครัวต่อการตั้งใจลาออก จากงานของพนักงาน ผ่านงานที่ขัดแย้งกับครอบครัว และความเหนื่อยหน่ายในงาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis2015/ TU_2015_5506035152_3442_2104.pdf
- นัฐวุฒิ รอดโฉม (2563). ปัจจัยทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจำทหารเรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์โรงเรียนนาวิกเวชกิจ ศูนย์วิทยาการกรมแพทย์ทหารเรือ. วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์, 7(1), 135-148
- ประคอง กรรณสูตร. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- ผกามาศ คงเกื้อ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อยเกล้า สมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Library, <https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7724>
- พระณัฐวุฒิ อคฺคทตฺตโน, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และ ลำพอง กลมกุล (2565). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 9(3), 12-22
- สันธิติ แสงจันทร์เลิศ, (2554), ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ การสนับสนุนจากครอบครัว และความเครียดของผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections.
- สิทธิพร เกษจ้อย และคณะ. (2566). ขวัญและกำลังใจในการศึกษาของนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 12(1), 52-67
- หทัยกาญจน์ เขาวกิจ, (2553), ผลของโปรแกรมการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนและการสนับสนุนจากครอบครัวต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยสูงอายุโรคต้อหิน. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR),
- อติทยา คำทวี, (2560), ผลของโปรแกรมการสนับสนุนครอบครัวต่ออาการซึมเศร้าในผู้ป่วยจิตเภทระยะแรก. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR),
- Clark-Carter, D. (2005). Percentiles. In B.S. Everitt & D.C. Howell (eds.), *Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science*, 3, 1539-1540.

King, L.A., Mattimore, L.K., King, D. W., & Adams, G.A. (1995). Family Support Inventory for Workers: A new measure of perceived social support from family member. *Journal of Organizational Behavior*, 16(3), 235-258.

บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี
Role of School Administrators in Enhancement of Instructional Management
in New Normal Era under The Secondary Educational Service Area
Office Nonthaburi

จิรพรรณ เฟื่องขจร^{1*}, สมถวิล วิจิตรวรรณ²
Jiraphan Fuangkajon^{1*}, Somtawin Wjitwanna²

¹นิสิตปริญญาโท ศษ.ม. (บริหารการศึกษา) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

E-mail: aamie.pandanus@gmail.com

²หลักสูตร ค.ด.(การวัดและประเมินผลการศึกษา)/ รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

E-mail: sowiji@rpu.ac.th

Received: April 12, 2024 / Revised: August 28, 2024 / Accepted: December 20, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรี และ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูและผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรี จำนวน 328 คน (ผู้บริหาร 39 คน และครู 289 คน) จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.67-1.0 และความเที่ยงเท่ากับ 0.93 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วยสถิติที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และ Least Significant Difference (LSD) ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการกำกับดูแลการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร ด้านการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนก

ตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงานและจำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : บทบาทผู้บริหารโรงเรียน, การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้, ยุทธศาสตร์ชีวิตใหม่

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the role of school administrators in enhancing instructional management in the new normal era and 2) to compare teachers' opinions on the role of administrators in enhancing instructional management in the new normal era, classified by personal status. The sample consisted of 289 teachers under the Secondary Educational Service Area Office Nonthaburi, selected through stratified random sampling based on school size. The research instrument was a questionnaire with validity (IOC values) ranging from .67 to 1.00 and a reliability value of .96. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and least significant difference (LSD). The results revealed that 1) the role of school administrators in enhancing instructional management in the new normal era was rated at a high level overall, with specific aspects ranked from highest to lowest mean as follows: creating awareness, monitoring and supervising, enhancing creative thinking, digital management, and professional management, and 2) teachers' opinions on the role of school administrators, classified by position, showed statistically significant differences at the .05 level, while differences in work experience and school size were not statistically significant.

Keywords: The Role of Administrators, Promoting Learning Management, New Normal Era

บทนำ

จากสถานะที่ประเทศไทยมีการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ตั้งแต่ในช่วงปีพุทธศักราช 2562 เป็นต้นมา ได้สร้างปัญหาและความยุ่งยากให้กับการศึกษาไทย แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับเป็นตัวแปรในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการศึกษา และเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการจัดทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสถานการณ์โควิด-19 โดยมีเนื้อหาทั้งในส่วนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้งรูปแบบปกติ และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาการเรียนออนไลน์ให้มี

ประสิทธิภาพโดยการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับผู้สอนเสมือนหรือดีกว่าการเรียนในชั้นเรียนด้านการพัฒนาครู

ผู้บริหารสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นผู้มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียน เพราะเป็นผู้รับนโยบายในการดำเนินงานและการบริหารให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องบริหารงานด้วยกระบวนการต่าง ๆ ในอันที่จะก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจังและร่วมแรงแข่งขันจากครูทุกคนต้องมองเห็นปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้น ต้องเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แก้ไขปรับปรุงงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อให้เกิดสิ่งแวดลอมที่ดีที่สุดในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัส COVID-19 ให้มีประสิทธิภาพ

ด้านการเรียนรู้ เมื่อรัฐบาลประกาศการผ่อนคลายระยะที่ 5 อนุญาตให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ (on site) จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนที่ต้องเป็นไปตามมาตรการทางสาธารณสุข และตามบริบททางการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยหรืออนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา แม้จะมีการประกาศผ่อนคลายมาตรการการป้องกันและควบคุมการระบาดของโควิด-19 การปรับแนวทางการเรียนรู้ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ สถานศึกษาหลายแห่งยังไม่พร้อมด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารและครูต้องปรับตัวอย่างมากในบทบาทด้านการบริหาร การสอน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในมิติแบบใหม่ ที่แนวนโยบายการจัดการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ นำการศึกษาที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าสู่ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ “New Normal” เมื่อกระทรวงศึกษาธิการ (2563) กำหนดว่า โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้ ในทุกระดับชั้นและทุกประเภทการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาอาชีวศึกษา การศึกษาเอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการเตรียมความพร้อมทักษะที่สำคัญในช่วงปิดเทอมให้นักเรียน เช่น โค้ดดิ้ง (coding) เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ทุกฝ่ายในระบบการศึกษาไทยช่วยกันทำระบบกลไกการศึกษาที่แข็งแกร่งจะสามารถขับเคลื่อนการศึกษาท่ามกลางสถานการณ์ต่างๆ

จากปัญหาด้านการศึกษาเหล่านี้ การบริหารแบบใหม่ที่มีผลกระทบจาก COVID-19 ในช่วงระหว่างภาวะวิกฤติ การแพร่ระบาดยังมีอยู่ จึงต้องคำนึงถึงมาตรการทางสาธารณสุข ตลอดจนการบริหารที่ต้องปรับเปลี่ยนเป็นลักษณะของการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ตามบริบทและงบประมาณของสถาบันการเงินในรูปแบบใหม่ ระบบการเงินของสถาบันการศึกษาจะเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) และการบริหารหลังจากภาวะวิกฤติ COVID-19 ยุติลง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนบรี (2563). ได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ขององค์กรให้สอดคล้องกับยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เลื่อนออกไปทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามปกติ แนวทางการเรียนรู้โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และการเรียนแบบออนไลน์จึงเป็นทางเลือก

ที่ครูต้องพร้อมให้นักเรียนทุกคนได้เรียนอย่างเสมอภาคกัน ครูจึงต้องแสวงหาความรู้ในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรีในปัจจุบันที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีมืออาชีพ

ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงมีบทบาทนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ ล โดยเฉพาอย่างยิ่งการศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ การบริหารการศึกษาในยุค จำเป็นต้องพัฒนาคนในหลากหลายมิติ ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีคุณภาพ สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนโดยคำนึงถึงนักเรียนให้มากที่สุด โดยยึดหลักการเข้าถึงนักเรียน และให้นักเรียนได้เรียนรู้ มีความปลอดภัยมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่นี้ จึงต้องมีการแสวงหาความรู้ทั้ง เชิงทฤษฎี การปฏิบัติและประสบการณ์ ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองไปสู่ผู้นำที่มีกระบวนทัศน์ใหม่ในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์การบริหาร และมีการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทาง การศึกษาเป็นผู้นำที่มีพฤติกรรมทางวิชาการ มีความรู้ความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพที่ จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ สามารถนำสถานศึกษาไปสู่ เป้าหมาย และเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันไปสู่อนาคตได้

จากการศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานมาปรับใช้ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสถานศึกษาให้มีการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคฐานวิถีชีวิต ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

กรอบแนวคิด

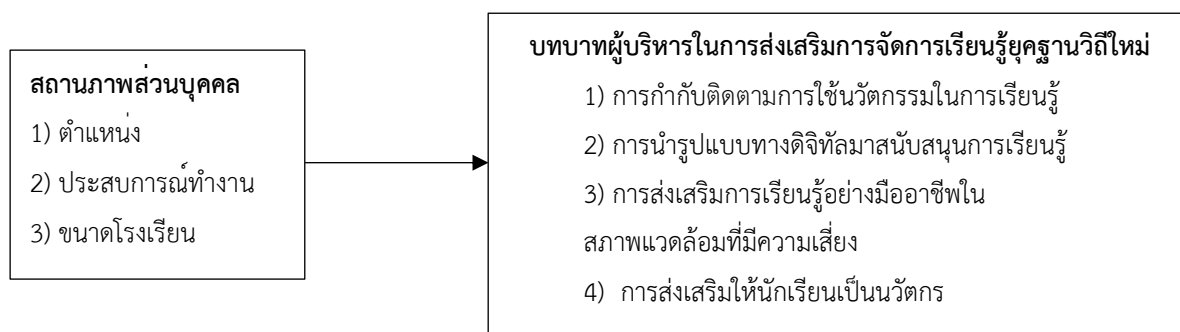
ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดบทบาทผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้ในยุคใหม่จาก DoDEA 21 (2021) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการสร้างนวัตกรรม โดยศึกษาเฉพาะบทบาทความเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ (Instructional Leadership) ตามแนวคิดของ DoDEA 21 กำหนดสมรรถนะ 4 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 ผู้นำโรงเรียนกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้ และกำกับดูแลการบูรณาการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมผ่านการสอน การเรียนรู้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ 2 ประการคือ 1) การให้คำแนะนำแนวความคิดสำหรับครูเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ และ 2) การช่วยเหลือในการจัดแนวการสอนให้สอดคล้องกับปัจจัยภายในและภายนอก ในการวิจัยนี้ใช้ชื่อว่า การกำกับติดตามการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้

ด้านที่ 2 ผู้นำโรงเรียนนำรูปแบบทางดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ 2 ประการคือ 1) จำลองและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้บ่อยครั้งและมีประสิทธิภาพ และ 2) การสร้างรูปแบบและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้บ่อยครั้งและมีประสิทธิภาพในการวิจัยนี้ใช้ชื่อว่า การนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้

ด้านที่ 3 ผู้นำโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มอบโอกาสที่รอบคอบ มีเป้าหมาย และร่วมมือกันเพื่อการเรียนรู้ อย่างมีอาชีพในสภาพแวดล้อมที่ให้ความสำคัญกับความเสถียร ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมกับครูอย่างเป็นระบบในการนำกลยุทธ์การวิจัยมาใช้ตามหลักสูตร การสอน การประเมิน 2) การเปิดเผยแนวคิดที่ล้ำสมัยแก่ครูอย่างต่อเนื่องและการใช้งานวิจัยปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) การสนับสนุนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ฝังแน่นอยู่ในงานอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพ ในการวิจัยนี้ใช้ชื่อว่า การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีอาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง

ด้านที่ 4 ผู้นำโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และความรู้สึกเป็นชุมชน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ 3 ประการคือ 1) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทั่วทั้งโรงเรียนที่สนับสนุนการสอนและการเรียนรู้ผลลัพธ์ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 2) การเข้าถึงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและแข็งแกร่งภายในโรงเรียนและชุมชนพร้อมทั้งเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ในโลกแห่งความเป็นจริง และ 3) การออกแบบสภาพแวดล้อมที่ขยายโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิตและอาชีพ เตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับงานในอนาคต สำหรับในการวิจัยนี้ใช้ชื่อว่า การส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร โดยได้บูรณาการกับแนวนโยบายการส่งเสริมนวัตกรรมระดับนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) แสดงรายละเอียดดังภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ 4 ด้าน แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จาก 18 โรงเรียน จำนวน 1,830 คน

ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี กำหนดจากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

การสุ่มตัวอย่าง

ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนได้กลุ่มตัวอย่าง 10 โรงเรียน ขนาดตัวอย่าง จำนวน 328 คน เป็นผู้บริหาร 39 คน และครู 289 คน

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่าแบบ ลิเคอร์ท 5 ระดับ ข้อคำถามครอบคลุมตัวชี้วัดบทบาท 4 ด้าน จำนวน 33 ข้อ ดังนี้ 1) การกำกับดูแลการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้ จำนวน 9 ข้อ 2) การนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้ จำนวน 8 ข้อ 3) การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง จำนวน 8 ข้อ และ 4) การส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร จำนวน 8 ข้อ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบค่าความตรง (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามศัพท์ ความสมบูรณ์ถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา พบว่าเครื่องมือวิจัยมีค่าความตรงตามเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ สำหรับค่าความเที่ยง (Reliability) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประสานงานกับมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ในการทำหนังสือแจ้งขออนุญาต การเก็บข้อมูลถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้บริหารโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถาม จำนวน 328 ฉบับ
3. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถามที่รับกลับคืนจำนวน 328 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการลงรหัสข้อมูลตามตัวแปรและการตอบรายข้อ เพื่อนำไปวิเคราะห์สรุปผลตามขั้นตอนการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของค่าเฉลี่ย ดังนี้
ค่าเฉลี่ยมากกว่าหรือเท่ากับ 4.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 1.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
2. การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ใช้การวิเคราะห์สถิติที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$, $SD = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาททั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการกำกับดูแลการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกรรม ด้านการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีอาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมและรายด้าน

บทบาทผู้บริหาร	M	SD	ระดับ	อันดับ
ด้านการกำกับดูแลการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้	4.22	0.44	มาก	1
ด้านการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้	4.07	0.56	มาก	3
ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีอาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง	4.03	0.63	มาก	4
ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกรรม	4.08	0.60	มาก	2
ภาพรวม	4.10	0.44	มาก	

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันใน 2 ด้านคือ ด้านที่ 1 การกำกับดูแลการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้ และด้านที่ 4 การส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน 2 ด้านที่เหลือมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามตำแหน่ง

บทบาทผู้บริหาร	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t	P -value
	M	SD	M	SD		
ด้านการกำกับดูแลการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้	4.26	0.45	4.02	0.37	4.00*	0.00
ด้านการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้	4.09	0.40	3.95	0.59	1.73	0.09
ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีอาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง	4.05	0.66	3.92	0.49	1.42	0.16
ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกรรม	4.11	0.63	3.90	0.47	2.41*	0.02
ภาพรวม	4.13	0.46	3.95	0.31	2.94*	0.00

3. ผลการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน คือกลุ่มประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปี พบว่า ความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

บทบาทผู้บริหาร	น้อยกว่า 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปี		F	P - value
	M	SD	M	SD	M	SD		
ด้านการกำกับดูแลการใช้ นวัตกรรมในการเรียนรู้	4.18	0.42	4.17	0.46	4.31	0.16	1.62	0.20
ด้านการนำรูปแบบทางดิจิทัล มาสนับสนุนการเรียนรู้	4.01	0.53	4.07	0.55	4.11	0.60	1.24	0.29
ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมืออาชีพใน สภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง	3.95	0.64	4.00	0.63	4.12	0.63	1.22	0.30
ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็น นวัตกรรม	4.04	0.57	3.99	0.62	4.19	0.58	2.37	0.10
ภาพรวม	4.05	0.40	4.06	0.46	4.19	0.60	2.07	0.13

4. ผลการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันคือ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่และขนาดกลางมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ในรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านเดียวคือการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกรรม มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

บทบาทผู้บริหาร	ขนาดใหญ่พิเศษ		ขนาดใหญ่		ขนาดกลาง		F	P - value
	M	SD	M	SD	M	SD		
ด้านการกำกับดูแลการใช้วัตรกรรมในการเรียนรู้	4.21	0.45	4.22	0.40	4.28	0.45	0.41	0.66
ด้านการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้	4.06	0.58	4.07	0.55	4.13	0.44	0.29	0.74
ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง	4.02	0.66	4.07	0.56	3.99	0.62	0.25	0.78
ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร	4.03	0.64	4.11	0.54	4.25	0.47	2.95*	0.05
ภาพรวม	4.08	0.46	4.12	0.38	4.16	0.94	0.73	0.48

เมื่อพบความแตกต่างผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่เฉพาะด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกรตามวิธี Least Significant Difference (LSD) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายคู่ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาททั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการกำกับดูแลการใช้วัตรกรรมในการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร ด้านการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ พบว่า ผลการทดสอบเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การกำกับดูแลการใช้วัตรกรรมในการเรียนรู้ และด้านที่ 4 การส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า กลุ่มประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี, 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปี โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่และขนาดกลางมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีเพียงด้านเดียวคือ การส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

คุณลักษณะของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาฐานวิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นนทบุรี ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่ต้องควบคุมการปฏิบัติตามภารกิจนำพาองค์กรคือ สถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ภารกิจหลักของสถานศึกษาคือกำกับดูแลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร สนับสนุนการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้ เท้าทันต่อความก้าวหน้ายุคฐานวิถีชีวิตใหม่ เพื่อส่งเสริมพัฒนา นักเรียนให้มีความรู้ในด้านทฤษฎี มีทักษะ คุณธรรมและประสบการณ์ดำรงชีวิตในยุคได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของวสุสิกา รุมาคม (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติ ใหม่หลังวิกฤต โควิด-19 ได้ผลการวิจัย ความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้เกิดชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนคือ การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งในส่วนของการบริหาร สถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ประกอบด้วย 1) การออกแบบหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติ ใหม่ 2) การพัฒนาครู ควรมีการส่งเสริมให้ครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีความรู้และ ทักษะการสอนที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ 3) การรักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย 4) การจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีนโยบาย แนวปฏิบัติ การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์มาตรการคัดกรองสุขภาพ และมีการควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิชา ชันธวิทยา (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยศึกษาและเปรียบเทียบระดับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของครู ตามหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ระดับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครูตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดนโยบายและ แผนการจัดการเรียนรู้ของครู รองลงมาคือ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู การส่งเสริมการพัฒนาครู

การนิเทศและการกำกับติดตาม การจัดการเรียนรู้ของครู การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่เป็นรายด้าน อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 ด้านการกำกับดูแลการใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ในด้านนี้ โดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูสืบค้นสื่อวัตกรรมการที่ขยายความรู้ความเข้าใจให้กับนักเรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนจัดทำนโยบายส่งเสริมการใช้สื่อวัตกรรมการสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ให้ทันกับสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลง อาจเนื่องมาจาก การส่งเสริมการพัฒนาทักษะให้กับครูอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและนำสิ่งใหม่เข้ามาในกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างทักษะทางดิจิทัลและการคิดสร้างสรรค์ให้กับครูได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจพร สุคนธร (2565) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ออนไลน์ผลวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการสอน ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามลำดับ และสอดคล้องกับสุรพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา ผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ2) แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับยุทธชาติ นาหอม (2564) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาบนฐานความปกติใหม่ ได้ข้อสรุปดังนี้ จากสภาวะการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาบนฐานความปกติใหม่นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องบริหารจัดการศึกษาภายใต้รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่แตกต่างจากอดีต แบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ เป็นการบริหารในระหว่างภาวะวิกฤติ (During Crisis) ที่ต้องคำนึงถึงมาตรการทางสาธารณสุข และการบริหารที่ต้องปรับเปลี่ยนที่เป็นลักษณะ ที่นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ตามบริบทและงบประมาณของสถาบันการเงินในรูปแบบใหม่ ระบบการเงินของสถาบันการศึกษาจะเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) บุคลากรทางการศึกษาต้องมีการปรับตัวเพื่อใช้เทคโนโลยีในการทำงานทางไกล

1.2 ด้านการนำรูปแบบทางดิจิทัลมาสนับสนุนการเรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตอบหาผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ในด้านนี้ โดยรวมและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรสนับสนุนความต้องการทางเทคโนโลยีของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนจัดทำแผนงานเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่จะนำทักษะทางดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ อาจจะเนื่องจาก สามารถช่วยให้ครูสามารถมีสิทธิในการเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างใกล้ชิด มีความสะดวกสบาย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างยืดหยุ่น ทันสมัย และสามารถปรับตัวได้ตามความต้องการของครูแต่ละบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุทธิชา ชันธวิทยา (2561) การวิจัยศึกษาและเปรียบเทียบระดับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของครูตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ระดับบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของครูตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการเรียนรู้ของครู รองลงมาคือ การประเมินผล การจัดการเรียนรู้ของครู การส่งเสริมการพัฒนาครู การนิเทศและการกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูตามลำดับ และสอดคล้องกับสุรพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาผลวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญนั้น มีทั้งหมด 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านบทบาทในการวางแผนการเรียนการสอน ควรมีการจัดทำแผนงานในการจัดหาวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ เพื่อให้เป็นแหล่ง เรียนรู้ที่เหมาะสม 2) ด้านบทบาทในการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอน ควรมีการ แต่งตั้ง คณะกรรมการนิเทศการเรียนการสอนอย่างชัดเจน มีการจัดทำคู่มือ การนิเทศอย่างเป็นระบบ และดำเนินการตามแผนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และ 3) ด้านบทบาทในการประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีการกำหนด โครงสร้างหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการประเมิน จัดทำคู่มือในการประเมินผลการเรียน การสอน และมีเครื่องมือวัดที่หลากหลาย

1.3 การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีอาชีพในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตอบหาผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ในด้านนี้ โดยรวมและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงในปัจจุบัน รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนประชาสัมพันธ์ข่าวสารความสำเร็จ ความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง ชุมชน และ

สังคมต่อเนื่องเป็นระยะ อาจจะเนื่องจาก การเรียนรู้ด้านมืออาชีพจะช่วยเสริมสร้างทักษะและความชำนาญใน
สาขางานเฉพาะ จึงช่วยเพิ่มโอกาสในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การมีทักษะเฉพาะเป็น
ปัจจัยสำคัญในการป้องกันไม่ให้อำนาจแวดล้อมที่มีความเสี่ยงสูงมีผลกระทบต่อชีวิตทั่ว ๆ ไปของเราใน
สถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ ทำให้สำคัญที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ด้านมืออาชีพอย่างต่อเนื่องและมีการสอนอย่าง
เป็นระบบตามความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ทำงานทุกวันไว้ใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ
เบญจวรรณ ช่อชู และพร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2562: 162-174) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของ ผู้บริหาร
สถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง สังกัด
กรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง
กรุงเทพมหานคร โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยมีลำดับจากมากไปน้อย คือ 1)
ด้านการนิเทศภายใน 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านหลักสูตร 4) ด้านการวัดและ
ประเมินผลการเรียนรู้ 5) ด้านสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ 6. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา และ 7) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน และสอดคล้องกับวัสสิกา รุมาคม (2566)
ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤต โควิด-19 ผลวิจัยพบว่า ความปกติ
ใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้เกิดชีวิตวิถีใหม่ ที่เน้นในเรื่องการมีสุขภาพที่ดีและการมีสมดุลชีวิต ซึ่งสิ่งที่
เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนคือ การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งในส่วนของการบริหาร
สถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ประกอบด้วย 1) การออกแบบหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ในยุคความปกติ
ใหม่ ควรกำหนดให้มีเนื้อหาการเรียนรู้ในเรื่องของสุขภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างสรรค์
นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การค้นหาเป้าหมายของผู้เรียน ค้นหาวิธีการและช่องทางการ
เรียนรู้ที่ตอบสนองเป้าหมายของผู้เรียนกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความต้องการเรียนรู้ ประเมินผลกระบวนการ
จัดการเรียนรู้ ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เพื่อการเรียนรู้ครั้งใหม่ และวนมาสู่การค้นหาเป้าหมายของ
ผู้เรียนในครั้งใหม่ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ควรเลือกใช้รูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน พื้นที่
และความพร้อมของทรัพยากร สนับสนุนการเรียนรู้ 2) การพัฒนาครู ควรมีการส่งเสริมให้ครูเป็นผู้สนับสนุน
การเรียนรู้ มีความรู้และทักษะการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้
รวมถึงมีทักษะภาษาอังกฤษและการใช้เทคโนโลยี 3) การรักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ควรใส่ใจกับสุขภาพกายและจิตใจของครูและบุคลากรของสถานศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี กับ
ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 4) การจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-
19 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีนโยบาย แนวปฏิบัติ การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์มาตรการคัดกรองสุขภาพ
และมีการควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบ การดำเนินงานตามมาตรการอย่างเคร่งครัด

1.4 ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกร ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อบทบาท
ผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ในด้านนี้ โดยรวมและรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับ
มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติด้วย

กระบวนการดัดแปลง ผสมผสานให้นักเรียนสร้างสรรค์สิ่งใหม่ รองลงมาคือ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการสร้างสรรค์งานนอกเหนือจากที่ครูมอบหมาย อาจจะเนื่องจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) มีการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนวัตรกรรมการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในวิชา STEM มีการนำเสนอผลงานนักเรียนโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ประจำอำเภอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนานวัตกรรม โรงเรียนจึงมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะและทักษะของนวัตกรรม โดยการจัดปัจจัยเอื้ออำนวยในการเรียนรู้ การจัดค่ายพัฒนานักประดิษฐ์ จัดชมรม ชุมนุม นักประดิษฐ์ ทำให้นักเรียนมีโอกาสสร้างสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของมาริสา นุงอาหลี (2566) ได้ศึกษาการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจจะเนื่องจากเนื่องจากผู้บริหารและครูปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน ผู้บริหารปฏิบัติเป็นผู้นำและบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนครูมีหน้าที่ปฏิบัติงานสอนเป็นหลักจึงมีมุมมองและความคิดเห็นต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์เดือน สวาทพร (2566) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาในบทบาทการปฏิบัติงานบริหารยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารและครูโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัย วสันต์ บัวชุม (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่งทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการทดสอบเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน คือกลุ่มประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี, 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปี พบว่า ความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม้ครูมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน แต่ข้อจำกัดการจัดการเรียนรู้ในยุค New Normal เป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการศึกษา ที่ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้แก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำสื่อการเรียนออนไลน์ การทำงานแบบ work from home เหล่านี้ทำให้มุมมองต่อบทบาทผู้บริหารในโรงเรียนยุค

ฐานวิถีชีวิตใหม่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของมาริสา นุงอาหลี (2566) ได้ศึกษาการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล พบว่า การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมระดับนักเรียนที่จำแนกตามผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภทรนิชา สุดตาชาติ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษารolesของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

4. ผลการทดสอบความแตกต่างระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันคือ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่และขนาดกลางมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านเดียวคือ การส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกรรม มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่างผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่เฉพาะด้านการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนวัตกรรมตามวิธี LSD พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายคู่ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) มีการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ส่วนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในวิชา STEM มีการนำเสนอผลงานนักเรียนโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ประจำอำเภอ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนานวัตกรรม โรงเรียนจึงมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะและทักษะของนวัตกรรม โดยการจัดปัจจัยเอื้ออำนวยในการเรียนรู้ การจัดค่ายพัฒนานักประดิษฐ์ จัดชมรมชุมนุมนักประดิษฐ์ ทำให้นักเรียนมีโอกาสสร้างสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของมาริสา นุงอาหลี (2566) ได้ศึกษาการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล พบว่า การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมระดับนักเรียนที่จำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจพร สุคนธร (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลวิจัยพบว่า ครูที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียนโดยนำนวัตกรรมเข้ามาในการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน และสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำนวัตกรรมมาสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียน
2. ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนครูผู้สอนให้พัฒนาการนำรูปแบบและเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการเรียนรู้ และผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลจากการนิเทศมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
3. ผู้บริหารโรงเรียนจัดทำยุทธศาสตร์ในการสร้างความรู้สึกรับรู้ผล รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพในหมู่ครู และผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูผู้สอนเป็นผู้นำการพัฒนาทางวิชาชีพให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญ
4. ผู้บริหารโรงเรียนจัดสรรงบประมาณที่ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงผลงาน นวัตกรรม รวมถึงร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ หรือสถานประกอบการ และผู้บริหารโรงเรียนมีเครือข่าย แหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการสนับสนุนนักเรียนเป็นนวัตกร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ยุทธฐานวิถีชีวิตใหม่ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ยุทธฐานวิถีชีวิตใหม่ หรือมีการวิจัยองค์ประกอบบทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อยุทธฐานวิถีชีวิตใหม่

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนเปิดภาคเรียน. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2563 .<https://moe360.blog/2020/05/08/>
- เบญจพร สุขนคร. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. ปรินญาหมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกริก.
- เบญจวรรณ ช่อชู และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 162-174.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. วารสารศิลปการจัดการ : มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

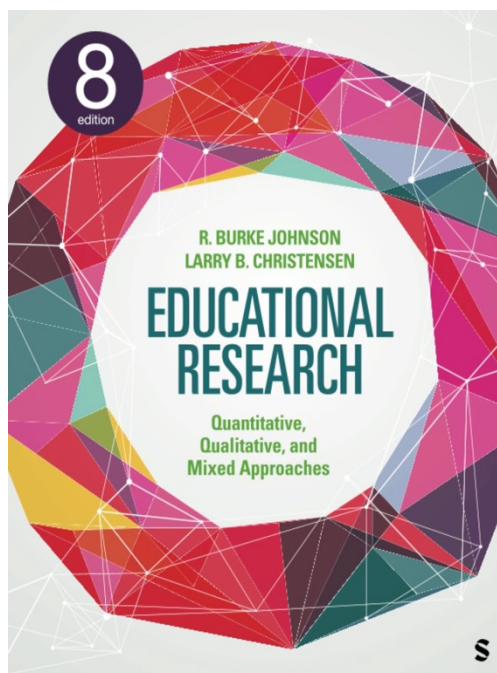
- ภัทรนิชา สุดตาชาติ. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มาริสา นุงอาหลี (2565) การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต). สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2563). ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่. ออนไลน์ สืบค้น กรกฎาคม 2563.
<https://news.thaipbs.or.th/content/292126>
- ยุทธชาติ นาหอม. (2564). เอกสารการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและ นานาชาติ ครั้งที่ 14 (วันพุธที่18 สิงหาคม 2564), หน้า 1208.
- วงศ์เดือน สวาทพร (2566) คุณลักษณะของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาคุณานวิถีชีวิตใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต). สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
- วสันต์ บัวชุม. (2561). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วัลลิกา รุมาคม. (2566).การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. บทความวารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, (6 มิถุนายน 2565), 16-30.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี (2563) แผนพัฒนาการศึกษา 5 ปี (2560-2564) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562. ออนไลน์. สืบค้น มีนาคม 2562.<https://www.obec.go.th>.
- สุทธิชา ชันธวิทยา (2561) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามความคิดเห็นของครูตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรีในศตวรรษที่ 21 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต). สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สุริพร แก้วโพธิ์. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น นักเรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.
- DoDEA 21(2021). *Instructional Leadership: Self-Assessment and Reflection Continuum*. Available from:https://content.dodea.edu/teach_learn/professional_development/21/docs/principals/self_assessment/self_assessment_instructional_leadership.pdf
- Yamane, Taro. 1973. *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

Book Review: *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*

Author: Robert Burke Johnson and Larry B. Christensen

*Sukolrat Ingchatcharon**

**Asst. Prof. Dr., Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University*

Overview:

Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches is a staple resource for anyone seeking to understand the principles and practices of research in education. Written by Robert Burke Johnson and Larry B. Christensen, this book seamlessly bridges theory and practice. Whether you are a novice researcher, graduate student, or experienced educator, the authors provide a comprehensive and clear framework for conducting research. This Eighth Edition maintains the book's reputation for clarity and accessibility while incorporating updates relevant to the evolving landscape of educational research.

The book focuses on three major research approaches:

1. **Quantitative Methods** – A systematic, data-driven approach using numbers and statistics.
2. **Qualitative Methods** – A human-centered approach that explores behaviors, experiences, and narratives.
3. **Mixed Methods** – A powerful integration of quantitative and qualitative techniques for a comprehensive analysis.

The book explains research concepts in a way that is easy to understand, even for beginners. The authors provide practical tools, real-world examples, and step-by-step guidance, including:

- How to formulate a research problem,
- Conduct a literature review,
- Collect and analyze data, and
- Interpret and present findings.

The book simplifies complex topics like **sampling techniques**, **validity**, and **statistical analysis**, making them less intimidating.

Johnson and Christensen strike the perfect balance between theory and application. Readers don't just learn *about* research—they also learn *how* to conduct it. The examples and case studies from real educational settings connect theory to practice, helping students see how research methods apply to real-world issues.

The book's emphasis on **mixed methods** research sets it apart from other texts. By combining the strengths of quantitative and qualitative approaches, readers are encouraged to think more holistically and creatively when addressing research questions.

Ethics are a significant focus, particularly given the sensitive nature of research in educational settings. The authors discuss issues like informed consent, privacy, and working with vulnerable populations, ensuring readers understand their responsibilities as researchers.

Key Highlights by Chapter

1. **Foundations of Educational Research:** Defines research and introduces its role in educational improvement.
2. **Quantitative Research:** Covers experimental and non-experimental designs, surveys, and statistical tools.
3. **Qualitative Research:** Explores case studies, interviews, ethnography, and thematic analysis.

4. **Mixed Methods:** Introduces designs like **explanatory**, **exploratory**, and **convergent**, highlighting the benefits of combining methods.
5. **Literature Reviews and Research Design:** Guides readers on how to identify credible sources and design effective studies.
6. **Data Collection and Analysis:** Offers practical advice on gathering and interpreting data, from numbers to narratives.
7. **Ethics and Reporting:** Discusses the importance of ethics in research and how to communicate findings effectively.

Each chapter includes examples, exercises, and key takeaways that solidify learning.

Strengths of the Book

Clear and Structured Layout: Concepts are introduced progressively, making the book easy to follow.

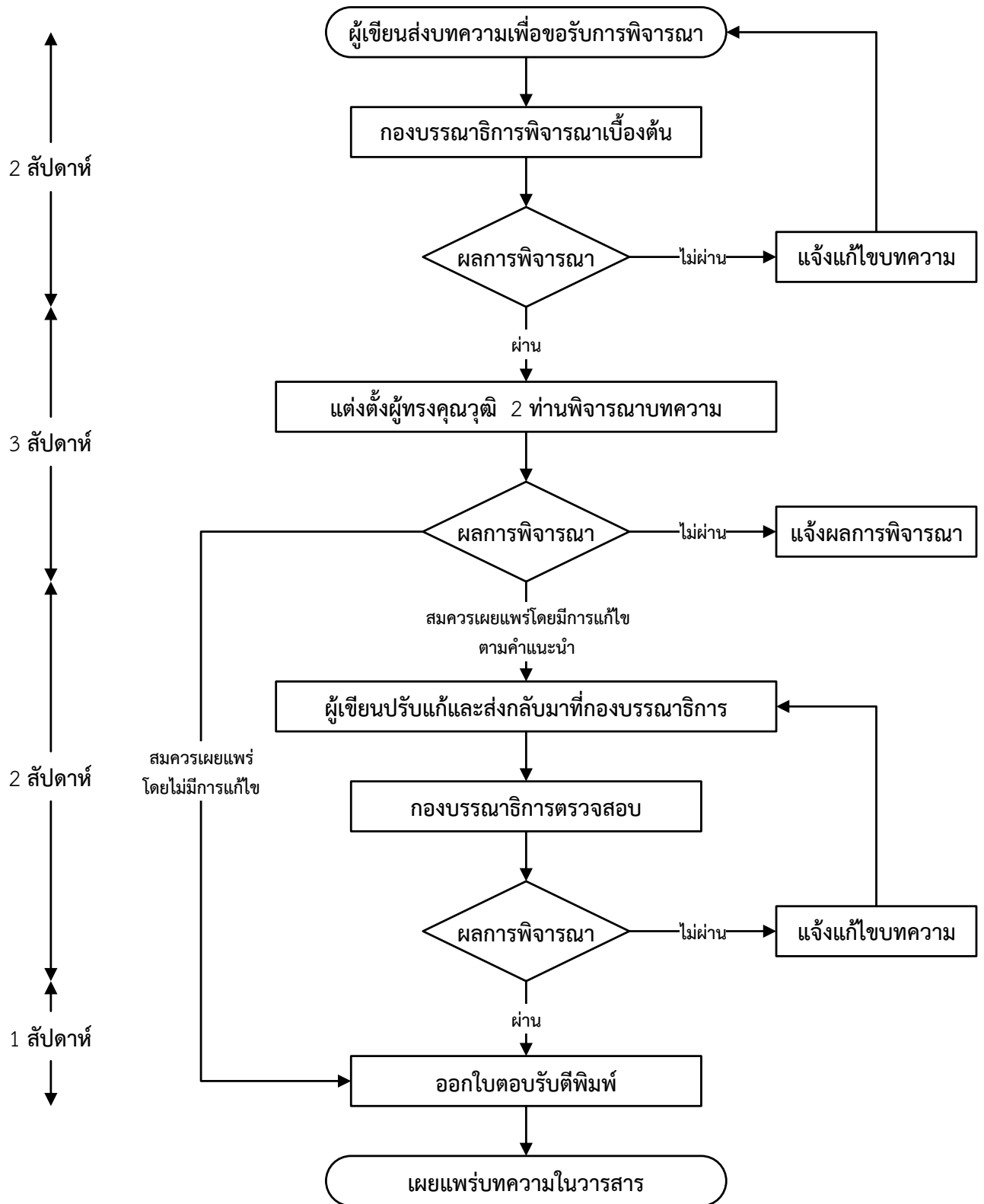
Real-World Examples: Frequent case studies and examples help readers understand the practical applications of research.

Inclusive Approach: By combining quantitative, qualitative, and mixed methods, the book accommodates diverse research needs.

Tools for Students: The book includes templates, checklists, and exercises that make it ideal for hands-on learning.

Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches (Eighth Edition) is a well-rounded, modern guide to educational research. Johnson and Christensen's ability to simplify complex concepts and provide practical tools makes this book an essential resource for students and professionals alike. If you are graduate and undergraduate students. It's an excellent introduction to educational research, especially for those working on theses or dissertations. If you are educators and administrators, you can learn how to evaluate research findings and apply them to decision-making. If you are researchers, this book is a valuable reference for anyone conducting studies in education or social sciences. If you're looking to build a strong foundation in research methodology while staying grounded in real-world applications, this book is worth reading. It empowers readers to not only understand research but also to conduct it confidently and ethically.

ขั้นตอนการเสนอบทความเพื่อเผยแพร่ใน
วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ในการจัดเตรียม
บทความวิจัยและบทความวิชาการ

ตั้งค่าน้ำกระดาษทั้งไฟล์ บน ล่าง ซ้าย ขวา เว้นช่วง 1 นิ้ว หรือ 2.54 เซนติเมตร

ใช้ตัวอักษร Th Saraban PSK ในการพิมพ์ทั้งบทความ

ชื่อบทความวิจัยภาษาไทย (ตัวหนา PSK ขนาดอักษร 18)

ชื่อบทความวิจัยภาษาอังกฤษ (ตัวหนา PSK ขนาดอักษร 18)

ชื่อผู้เขียนภาษาไทย^{1*}, ชื่อผู้เขียนภาษาไทย², ชื่อผู้เขียนภาษาไทย³, ชื่อผู้เขียนภาษาไทย⁴ (ขนาดอักษร 16)

ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ^{1*}, ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ², ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ³, ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ⁴

¹ผู้ฝึกการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สังกัด อีเมล เบอร์โทร (ขนาดอักษร 12)

²ผู้ฝึกการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สังกัด อีเมล เบอร์โทร

³ผู้ฝึกการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สังกัด อีเมล เบอร์โทร

⁴ผู้ฝึกการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สังกัด อีเมล เบอร์โทร

ผู้ฝึกการศึกษาให้เขียนด้วยย่อตัว และวงเล็บสาขาที่จบ ดังตัวอย่างนี้

กรณีที่ผู้เขียนท่านนี้เป็น Corresponding author

ค.ด.(วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) อาจารย์ ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Corresponding author E-mail: supamas.chu@stou.ac.th โทร 025047261-3

กรณีที่เป็นผู้เขียนร่วม

ค.ด.(วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) อาจารย์ ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: supamas.chu@stou.ac.th โทร 025047261-3

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

บทคัดย่อ (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ตัวอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

กำหนดสัญลักษณ์เครื่องหมาย

ค่าเฉลี่ย แทนด้วย M (พิมพ์ใหญ่, อักษรตัวเอน)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แทนด้วย SD (พิมพ์ใหญ่, อักษรตัวเอน)

สัญลักษณ์ค่าคำนวณอื่น ๆ ใช้สัญลักษณ์ตัวเอนทั้งหมด

การพิมพ์สูตรหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ให้ใช้ Equation หรือ MathType

และต้องระบุความหมายหรือตัวย่อที่ใช้

คำสำคัญ : คำที่1, คำที่2, คำที่3 (หากมีมากกว่า 3 คำสำคัญให้เพิ่มเติมได้) (ขนาดอักษร 16)

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab Abstract (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ตัวอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

Keywords: Keywords1, Keywords2, Keywords3 (หากมีมากกว่า 3 คำสำคัญให้เพิ่มเติมได้)
(ขนาดอักษร 16)

บทนำ (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อน้ำ 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

วัตถุประสงค์การวิจัย (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

1. เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษรปกติ ขนาดอักษร 14
- 2.
- 3.

กรอบแนวคิด (ถ้ามี) (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

*หมายเหตุ: ผู้นิพนธ์สามารถเสนอแนวคิดการวิจัยในรูปแบบอื่น ๆ ได้ และหากผู้นิพนธ์มีเนื้อหาในตารางเยอะ สามารถปรับขนาดอักษรให้เล็กลงตามความเหมาะสมและสวยงามได้

วิธีการวิจัย (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

ประชากร (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

ตัวอย่าง (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

การสุ่มตัวอย่าง (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

เครื่องมือวิจัย (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

การวิเคราะห์ข้อมูล (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

ผลการวิจัย (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

กรณีที่นำเสนอข้อมูลด้วยตาราง ใส่ข้อมูลและอธิบายให้ครบแล้วค่อยต่อด้วยตารางปิดท้ายการนำเสนอในส่วนผลการวิจัยนั้น ๆ

..... ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวหนาที่คำว่า “ตารางที่ x” ส่วนข้อความอื่นตัวปกติ จัดชิดซ้าย

ข้อมูล (ทำเส้นหัวตารางและท้ายตารางเท่านั้น หากตารางเกินหนึ่งหน้า ต้องมีหัวตารางทุกหน้า)

การจัดรูปแบบของตาราง ต้องจัดให้พอดีหน้ากระดาษ

TH SarabanPSK ขนาด ตัวหนาที่คำว่า

“ตารางที่ x” ส่วนข้อความอื่นตัวปกติ จัด

ชิดซ้าย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

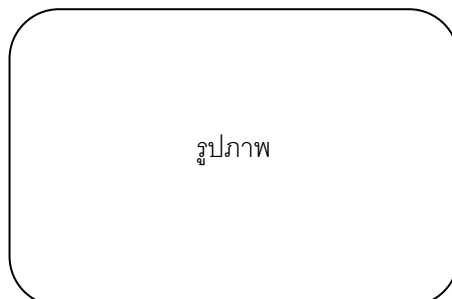
ข้อมูล (ทำเส้นหัวตารางและท้ายตารางเท่านั้น หากตารางเกินหนึ่งหน้า ต้องมีหัวตารางทุกหน้า)
การจัดรูปแบบของตาราง ต้องจัดให้พอดีหน้ากระดาษ

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab
กรณีที่นำเสนอข้อมูลด้วยตาราง ใส่ข้อมูลและอธิบายให้ครบแล้วค่อยต่อด้วยตารางปิดท้ายการ
นำเสนอในส่วนผลการวิจัยนั้น ๆ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวหน้าที่คำว่า “ตารางที่ x” ส่วนข้อความอื่นตัวปกติ จัดชิดซ้าย

ข้อมูล (ทำเส้นหัวตารางและท้ายตารางเท่านั้น หากตารางเกินหนึ่งหน้า ต้องมีหัวตารางทุกหน้า)
การจัดรูปแบบของตาราง ต้องจัดให้พอดีหน้ากระดาษ

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab
กรณีที่นำเสนอข้อมูลด้วยตาราง ใส่ข้อมูลและอธิบายให้ครบแล้วค่อยต่อด้วยตารางปิดท้ายการ
นำเสนอในส่วนผลการวิจัยนั้น ๆ
.....
.....
.....
..... ดังภาพที่ 1

ตัวหน้าที่คำว่า “ภาพที่ x” ส่วนข้อความอื่นตัวปกติ จัดกลาง

ภาพที่ 1 ชื่อภาพใช้ตัวอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

ที่มา : (ถ้ามีการคัดลอกภาพมาใช้ ต้องระบุอ้างอิงตามรูปแบบ APA6).....

สรุปและอภิปรายผล (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

สรุปผลการวิจัย เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

อภิปรายผล เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

ข้อเสนอแนะ (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

1. เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

2. เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

1. เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

2. เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี ใส่เฉพาะ กิตติกรรมประกาศแหล่งทุนเท่านั้น) (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

รายการอ้างอิง (อ้างอิงแบบ APA7)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษรปกติ ขนาดอักษร 16 **** เรียงอักษรตามพจนานุกรม ****เริ่มต้นด้วยรายการ
อ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วจึงตามด้วยรายการอ้างอิงภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

ขีดซ้าย

ศุภมาส ชุมแก้ว (2564). การพัฒนาแชทบอทเพื่อให้บริการด้านสารสนเทศงานทะเบียนสำหรับนักศึกษาใน
ระบบการศึกษาทางไกล. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สฤกษ์เทพ สุขแก้ว และศุภมาส ชุมแก้ว. (2563). การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบทดสอบแบบ
เลือกตอบ 5 ตัวเลือกและ 4 ตัวเลือก. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ขีดซ้าย

Chumkaew, S. (2023). The Development of Chatbot Provided Registration Information
Services for Students in Distance Learning. *ABAC Journal*, 43(4), 97-112.

Sukkaew, S., & Chumkaew, S. (2023). 5 vs 4: A Quantitative Investigation into the Quality
Metrics of Different Multiple-Choice Test Formats. *ABAC Journal*, 43(4), 165-183.

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

ตั้งค่าน้ำกระดาษทั้งไฟล์ บน ล่าง ซ้าย ขวา เว้นช่วง 1 นิ้ว หรือ 2.54 เซนติเมตร

ใช้ตัวอักษร Th Saraban PSK ในการพิมพ์ทั้งบทความ

ชื่อบทความวิชาการภาษาไทย (ตัวหนา PSK ขนาดอักษร 18)

ชื่อบทความวิชาการภาษาอังกฤษ (ตัวหนา PSK ขนาดอักษร 18)

ชื่อผู้เขียนภาษาไทย^{1*}, ชื่อผู้เขียนภาษาไทย², ชื่อผู้เขียนภาษาไทย³, ชื่อผู้เขียนภาษาไทย⁴ (ขนาดอักษร 16)

ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ^{1*}, ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ², ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ³, ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ⁴

¹ผู้ฝึกการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สังกัด อีเมล เบอร์โทร (ขนาดอักษร 12)

²ผู้ฝึกการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สังกัด อีเมล เบอร์โทร

³ผู้ฝึกการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สังกัด อีเมล เบอร์โทร

⁴ผู้ฝึกการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สังกัด อีเมล เบอร์โทร

ผู้ฝึกการศึกษาให้เขียนด้วยย่อวุฒิ และวงเล็บสาขาที่จบ ดังตัวอย่างนี้

กรณีที่ผู้เขียนท่านนี้เป็น Corresponding author

ค.ด.(วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) อาจารย์ ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Corresponding author E-mail: supamas.chu@stou.ac.th โทร 025047261-3

กรณีที่เป็นผู้เขียนร่วม

ค.ด.(วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) อาจารย์ ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: supamas.chu@stou.ac.th โทร 025047261-3

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

บทคัดย่อ (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ตัวอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

กำหนดสัญลักษณ์เครื่องหมาย

ค่าเฉลี่ย แทนด้วย M (พิมพ์ใหญ่, อักษรตัวเอน)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แทนด้วย SD (พิมพ์ใหญ่, อักษรตัวเอน)

สัญลักษณ์ค่าคำนวณอื่น ๆ ใช้สัญลักษณ์ตัวเอนทั้งหมด

คำสำคัญ : คำที่1, คำที่2, คำที่3 (หากมีมากกว่า 3 คำสำคัญให้เพิ่มเติมได้) (ขนาดอักษร 16)

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab Abstract (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ตัวอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

Keywords: Keywords1, Keywords2, Keywords3 (หากมีมากกว่า 3 คำสำคัญให้เพิ่มเติมได้)
(ขนาดอักษร 16)

บทนำ (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อน้ำ 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

หัวข้อของประเด็นที่ต้องการนำเสนอ (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

กรณีที่นำเสนอข้อมูลด้วยตาราง ใส่ข้อมูลและอธิบายให้ครบแล้วค่อยต่อด้วยตารางปิดท้ายการ
นำเสนอในส่วนผลการวิจัยนั้น ๆ

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

..... ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวหนาที่คำว่า “ตารางที่ x” ส่วนข้อความอื่นตัวปกติ จัดชิดซ้าย

ข้อมูล (ทำเส้นหัวตารางและท้ายตารางเท่านั้น หากตารางเกินหนึ่งหน้า ต้องมีหัวตารางทุกหน้า)
การจัดรูปแบบของตาราง ต้องจัดให้พอดีหน้ากระดาษ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูล (ทำเส้นหัวตารางและท้ายตารางเท่านั้น หากตารางเกินหนึ่งหน้า ต้องมีหัวตารางทุกหน้า)
การจัดรูปแบบของตาราง ต้องจัดให้พอดีหน้ากระดาษ

กรณีที่น่าเสนอข้อมูลด้วยตาราง ใส่ข้อมูลและอธิบายให้ครบแล้วค่อยต่อด้วยตารางปิดท้ายการ
นำเสนอในส่วนผลการวิจัยนั้น ๆ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวหนาที่คำว่า “ตารางที่ x” ส่วนข้อความอื่นตัวปกติ จัดชิดซ้าย

ข้อมูล (ทำเส้นหัวตารางและท้ายตารางเท่านั้น หากตารางเกินหนึ่งหน้า ต้องมีหัวตารางทุกหน้า)
การจัดรูปแบบของตาราง ต้องจัดให้พอดีหน้ากระดาษ

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

กรณีที่น่าเสนอข้อมูลด้วยตาราง ใส่ข้อมูลและอธิบายให้ครบแล้วค่อยต่อด้วยตารางปิดท้ายการ
นำเสนอในส่วนผลการวิจัยนั้น ๆ

..... ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ชื่อภาพใช้ตัวอักษรปกติ ขนาดอักษร 16

ที่มา : (ถ้ามีการคัดลอกรูปมาใช้ ต้องระบุอ้างอิงตามรูปแบบ APA6).....

ตัวหนาที่คำว่า “ภาพที่ x” ส่วนข้อความอื่นตัวปกติ จัดกลาง

สรุป (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี ใส่เฉพาะ กิตติกรรมประกาศแหล่งทุนเท่านั้น) (หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาดอักษร 16)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยอักษร ขนาด 16.....

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

รายการอ้างอิง (อ้างอิงแบบ APA7)

เนื้อหาพิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติ ขนาดอักษร 16 ** เรียงอักษรตามพจนานุกรม ** เริ่มต้นด้วยรายการ
อ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วจึงตามด้วยรายการอ้างอิงภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

ขีดซ้าย

ศุภมาส ชุมแก้ว (2564). การพัฒนาเซตบทเพื่อให้บริการด้านสารสนเทศงานทะเบียนสำหรับนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สฤณีเทพ สุขแก้ว และศุภมาส ชุมแก้ว. (2563). การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือกและ 4 ตัวเลือก. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ขีดซ้าย

Chumkaew, S. (2023). The Development of Chatbot Provided Registration Information Services for Students in Distance Learning. *ABAC Journal*, 43(4), 97-112.

Sukkaew, S., & Chumkaew, S. (2023). 5 vs 4: A Quantitative Investigation into the Quality Metrics of Different Multiple-Choice Test Formats. *ABAC Journal*, 43(4), 165-183.

ย่อหน้า 0.5 นิ้ว หรือ 1 tab

ตัวอย่างการอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม ตามแบบ APA 7th edition

1. หนังสือ			
รูปแบบ		การอ้างอิงในเนื้อหา	
		หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ผู้แต่ง 1 คน	รูปแบบ	Surname (Date, pp.)	(Surname, Date, pp.)
	ตัวอย่าง	Kidd (1987, pp. 15-16)	(Kidd, 1987, pp. 15-16)
ผู้แต่ง 2 คน	รูปแบบ	Surname and Surname (Date, pp.)	(Surname & Surname, Date, pp.)
	ตัวอย่าง	Wegener and Petty (1994)	(Wegener & Petty, 1994)
ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป	รูปแบบ	Surname, et al. (Date, pp.)	(Surname, et al., Date, pp.)
	ตัวอย่าง	Drucker, et al. (2009, pp. 19)	(Drucker, et al., 2009, pp. 19)

รูปแบบ		รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ท้ายเล่ม)
ผู้แต่ง 1 คน	รูปแบบ	นามสกุล, ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่างผู้แต่งเป็นคนไทย		Saisoonthon, Chumpote. (2009). <i>International Law</i> (8 th ed.). Bangkok: Wachinchon.
ผู้แต่งเป็นคนต่างชาติ		Harris, M. B. (1995). <i>Basic statistics for behavioral science research</i> . Boston: Allyn and Bacon.
ผู้แต่ง 2 คน	รูปแบบ	ผู้แต่ง ¹ , & ผู้แต่ง ² . (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	Magee, J., & Kramer, J. (2006). <i>Concurrency state models & Java programs</i> . West Sussex, UK: John Wiley.
ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป	รูปแบบ	ผู้แต่ง ¹ , et al. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
	ตัวอย่าง	Mercer, D. W. et al., C. (2004). <i>Beginning PHP5</i> . Indianapolis, IN: Wiley.

หมายเหตุ

- (1) รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ท้ายเล่ม) ในกรณีผู้แต่งเป็นคนไทย ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ และเติมข้อความ (in Thai) ไว้ที่ท้ายประโยค
- (2) รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหาสำหรับเอกสารทางวิชาการประเภทอื่น ๆ ใช้รูปแบบเช่นเดียวกับกับการอ้างอิงในหนังสือ

2. วารสารหรือวารสารอิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ	รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ท้ายเล่ม)
ผู้แต่ง 1 คน รูปแบบ	นามสกุล, ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้าที่ปรากฏ หรือเลข DOI หรือ URL.
ตัวอย่างผู้แต่งเป็นคนไทย	Siriwongworawat, S. (2003). Use of ICT in Thai libraries: An overview. <i>Program: Electronic Library and Information Systems</i> , 37(1), 38-43.
ผู้แต่งเป็นคนต่างชาติ	Roger L. C. & Richard, L. H. (2010). Calcium-Permeable AMPA receptor dynamics mediate fear, memory erasure. <i>Science</i> , 330(6007), 1108-1112. doi:10.1126/science.1195298.

3. วิทยานิพนธ์

รูปแบบ	รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ท้ายเล่ม)
รูปแบบ	นามสกุล, ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาเอก หรือ Doctoral dissertation หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาเอก หรือ master's thesis สาขา). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.
ตัวอย่าง	Nickels, D. W. (2005). <i>The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study</i> (Doctoral dissertation). University of Memphis. USA.

4. รายงานการวิจัย

รูปแบบ	รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ท้ายเล่ม)
รูปแบบ	นามสกุล, ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	Chitnomrath, T. (2011). <i>A study of factors regarding firm characteristics that affect financing decisions of public companies listed on the stock exchange of Thailand</i> (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

5. เอกสารการประชุมทางวิชาการ

รูปแบบ	รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ท้ายเล่ม)
รูปแบบ	นามสกุล, ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท. ใน หรือ In ชื่อ บรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
ตัวอย่าง	Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), <i>Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness</i> (pp. 85-110). Perth: Murdoch University

6. บทความอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

รูปแบบ	รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ท้ายเล่ม)
รูปแบบ	นามสกุล, ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). doi:xxxx
ตัวอย่าง	Roger L. C. & Richard, L. H. (2010). Calcium-Permeable AMPA receptor dynamics mediate fear, memory erasure. <i>Science</i> , 330(6007), 1108-1112. doi:10.1126/science.1195298

7. การอ้างอิงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์)

รูปแบบ	รายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม (ท้ายเล่ม)
รูปแบบ	นามสกุล, ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท. สืบค้น วัน เดือน ปี, จาก http://www.xxxxxxxxxx
ตัวอย่าง	CNN Wire Staff. (2011). <i>How U.S. forces killed Osama bin Laden</i> . Retrieved May 3, 2011, from http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/index.html

